

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย
อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ประพัทธ์ชัย ไชยนอก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย
อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
โดย นายประพัทธ์ชัย ไชยนอก
สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสาวภา สุขประเสริฐ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ สุวัฒน์ศรีชัย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จตุลดิษฐ์ อุปฮาด)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เชิดเกียรติ กุลบุตร)

.....กรรมการ
(ดร. มนูญ ชัยพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสาวภา สุขประเสริฐ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ สุวัฒน์ศรีชัย)

ประพัทธ์ชัย ไชยนอก : แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาย่านบ้านด่านซ้าย
อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ปีการศึกษา 2553

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวภา สุขประเสริฐ และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ สุวัฒน์ศรีย์

148 หน้า

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาย่านบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ 2) กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ 3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบการปฏิบัติงาน ในพื้นที่บ้านด่านซ้าย 4) กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า 5) ตัวแทนของชาวบ้าน บ้านด่านซ้าย 6) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย รวมกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษานี้ จำนวน 80 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพ/ปัญหา และประเด็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลจากการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ทั้ง 3 ด้าน พบว่า

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว บ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และสถานที่สำคัญต่างๆทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่เช่น พระธาตุศรีสองรัก วัดป่าเนรมิตวิปัสสนา วัดโพธิ์ชัย และพิพิธภัณฑสถาน มีวัฒนธรรม และประเพณีบางอย่างที่ได้มีปฏิบัติสืบต่อกัน เช่น ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ประเพณีบุญหลวง ประเพณีสงกรานต์ รดน้ำคำหัว และงานประเพณีแห่ผีตาโขน เป็นต้น
- 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งบริการขั้นพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ด้านที่พัก ร้านอาหาร สถานเริงรมย์ต่างๆ โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีตำรวจ สถานบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ระบบ

ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ระบบคมนาคมขนส่ง สวัสดิการด้านการรักษาความปลอดภัย ส่วนใหญ่มี เพียงพอแก่การรองรับนักท่องเที่ยว

3) ด้านการเข้าถึง ระบบการคมนาคมขนส่งเพื่อเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของ บ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้านเส้นทางการเดินทางส่วนใหญ่ปลอดภัย ไม่มีปัญหา

ผลการศึกษาปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ทั้ง 3 ด้าน พบว่า

1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ปัญหาด้านความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยภายในแหล่งท่องเที่ยว

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาด้านที่พักที่พักราคาที่พักที่ควรมีความเหมาะสม ด้านร้านอาหาร ควรจะคำนึงถึงคุณภาพ ความสะดวก ถูกสุขลักษณะและราคาที่เหมาะสม ไม่แพงจนเกินไป ความสะดวกบริเวณที่พัก มีบริการที่จอดรถให้เพียงพอ และควรจะมีเวรยามดูแลรักษา ด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก สินค้าบางอย่างเมื่อซื้อแล้วไม่สามารถทำการขนย้ายได้ และบางอย่างมีราคาสูงเกินไป ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ในด้านความสะดวกและความปลอดภัย ของการใช้ห้องน้ำสาธารณะตามแหล่งท่องเที่ยว

3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นปัญหา เช่น เส้นทางบางเส้นทางชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ การปรับปรุงถนนใหม่ และถนนมีไหล่ทางค่อนข้างแคบ เส้นทางมีโค้งเขอะ และนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังคงสับสนเส้นทางในการเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวเพราะ ส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ทั้ง 3 ด้าน พบว่า

1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

(1) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจัดทำหนังสือขอความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. หมู่บ้านในเขตพื้นที่การท่องเที่ยวเพื่อให้จัดหาอาสาสมัครหมู่บ้านด้านการท่องเที่ยว เพื่อช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และให้ความแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว

(2) หน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวร่วมกับประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ร่วมกันสนับสนุนวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน พร้อมทั้งปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

(1) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้าน จัดตั้งศูนย์บริการคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในเบื้องต้นเพื่อให้คำแนะนำในด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

(2) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวในหมู่บ้านจัดสถานที่ไว้คอยบริการต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ เช่น ศาลาพักผ่อน ที่จอดรถ ห้องน้ำ ห้องสุขาที่เพียงพอ เพื่อเป็นจุดพักผ่อนและอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวในระหว่างการท่องเที่ยวชมกิจกรรมงานประเพณี

3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

(1) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในช่วยกันในการปรับปรุงเส้นทางการเดินทางให้มี สะดวกและความปลอดภัยมากขึ้น อีกทั้งมีการจัดทำป้ายบอกระยะทางที่มองเห็นได้ชัดเจน และเข้าใจง่าย

(2) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นและประชาชนในชุมชนเป็นแกนนำสำคัญในการจัดอำนวยความสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงยังแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้แก่ นักท่องเที่ยว

PRAPATCHAI CHAINOK : GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF
CULTURAL TOURISM : A CASE STUDY OF BAN DANSAI, DANSAI
DISTRICT, LOEI PROVINCE
MASTER OF ARTS IN STRATEGIC DEVELOPMENT, LOEI RAJABHAT
UNIVERSITY, 2010
THESIS ADVISORS : ASST. PROF. DR. SAOWAPA SUKPRASERT AND
ASST. PROF. DR. PORNSAVARN SUVARNNASRI
148 P.

ABSTRACT

The purposes of this research were to : 1) to study the situations and problems of cultural tourism in Ban Dansai, Dansai District, Loei Province and 2) to formulate guidelines for the development of cultural tourism fitting Ban Dansai's contexts. The target participants were 6 groups : 1) formal leaders 2) informal leaders 3) authorizers who work for Dansai area 4) commercial agents 5) villagers' representatives and 6) Thai tourists to Dansai cultural tourism sites. They were altogether 80 people. A two part of semi-structured interviews to obtain the situations and problems was undertaken together with workshops.

Three aspects of the results of the situations about cultural tourism in Ban Dansai District, Dansai District, Loei Province found that :

1. Tourist attractions in Ban Dansai are unique. They are found both natural and cultural sites. Among them are Sisongrak Pagoda, Wat Neramit Pipassana, Wat Phonchai, a Phitakhon museum with perpetuation of local traditions such as Twelve Months rites, Boon Luang, Songkran, and Phitakhon.

2. Full facilities with basic need services are adequately provided.

3. Transportation system is also convenient.

Three aspects of the results of the problems about cultural tourism in Ban Dansai District, Dansai District, Loei Province found that :

1. Cleanliness of tourist attractions and safety measurement are problematic

2. In terms of full facilities with basic need services, cost of accommodation and food should be reasonable. Sanitation also should be scrutinized. Parking space and public toilets should be paid attention. Purchasing some kinds souvenirs is uneasy to move while prices should be reasonable as well.

3. En route to Dansai is rather difficult. Potholes are found in some routes. There are several sharp curves with narrow shoulders of roads. Somehow, the routes to tourist attractions perplex general tourists.

Three aspects of guidelines for the development of cultural tourism in Ban Dansai District, Dansai District, Loei Province found that :

1. Tourist attractions spots

- 1.1 Officials should ask the cooperation with local offices for tourism business assistance such as having local guides to give tourists advice.

- 1.2 Tourism Authorization should co-work with local people to uphold cultural identity to noticeably draw attention from both national and foreign tourists.

2. Facilities features

2.1 Tourist Information Center held by Tourism Organization should be established to serve those visiting.

2.2 Full services to cater to tourists during a cultural visit should be provided including parking lots, toilets, pavilions and gazebos.

3 . Accessibility

3.1 Roads should be made progress together with clear sign posts to tourist attractions sites.

3.2 Local people and local offices are main agents to cope with tourists accessible to the cultural sites.

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ถือเป็นประสบการณ์แห่งกระบวนการเรียนรู้ที่มีค่ายิ่ง ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้เชิงวิชาการ การสร้างสรรค์ความคิดที่เป็นระบบ ทั้งนี้ได้รับความกรุณา และความร่วมมือจากบุคคลหลายท่านที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสาวภา สุขประเสริฐ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ สุวณิชศรีย์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณนายอำเภอด้านซ้าย ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา ปลัดอำเภอฝ่ายการท่องเที่ยว ตำรวจท่องเที่ยว กำนันบ้านด่านซ้าย ผู้ใหญ่บ้าน บ้านด่านซ้าย กรรมการหมู่บ้าน บ้านด่านซ้าย เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านซ้าย ผู้ประกอบกิจการร้านอาหาร ผู้ประกอบกิจการร้านขายของที่ระลึก ผู้ประกอบกิจการให้บริการที่พัก ตัวแทนของชาวบ้าน บ้านด่านซ้าย และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี รวมทั้งขอขอบคุณความห่วงใยจากเพื่อนผู้ร่วมเรียนซึ่งเป็นกัลยาณมิตรที่มีให้ผู้วิจัยเสมอมา พร้อมด้วยสมาชิกทุกคนในครอบครัวของผู้วิจัย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือทุกด้านตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีมาจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดามารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน สิ่งใดอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม และประเทศชาติ เปิดโอกาสต่อผู้ค้อยโอกาสได้พัฒนาตนเองจนสำเร็จ ผู้ต้องการศึกษาค้นคว้าเป็นความรู้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นวิทยาทานแก่ทุกท่าน

ประพัทธ์ชัย ไชยนอก

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพประกอบ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอด่านซ้าย	9
2.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย	15
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	22
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	33
2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
3.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล	54
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
3.3 การสร้างเครื่องมือ	57
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	57

	หน้า
3.5 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย	59
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	59
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
4.1 ผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย	60
4.2 ผลการศึกษาปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย	75
4.3 ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย	85
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	91
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	91
5.2 วิธีดำเนินการวิจัย	91
5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	93
5.4 สรุปผลการวิจัย	94
5.5 อภิปรายผลการวิจัย	99
5.6 ข้อเสนอแนะผลการวิจัย	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	116
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	117
ภาคผนวก ข รายชื่อกลุ่มผู้ที่ใช้การสัมภาษณ์	120
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	123
ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรมต่างๆ	132
ประวัติผู้วิจัย	148

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) คาดการณ์แนวโน้มของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกในปี พ.ศ. 2553 และปี พ.ศ. 2563 ว่าจะมีนักท่องเที่ยวถึง 1,006 ล้านคน และ 1,561 ล้านคน โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.15 ต่อปี และคาดการณ์ต่อไปอีกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มายังภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะมีถึง 397 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 6.55 ต่อปี (พจนานุกรม, 2550 : 12) การท่องเที่ยวของไทยมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 5.7 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของการท่องเที่ยวโลก (4.2%) จากการจัดลำดับประเทศที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติมากที่สุด 40 อันดับแรกของโลก ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเป็นอันดับที่ 21 ของโลก การพยากรณ์ คาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เข้ามาประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นจาก 8.59 ล้านคนในปี พ.ศ. 2542 เป็น 9.43 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2543 ในปี พ.ศ. 2544 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยว 10.6 ล้านคน และมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 13.38 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2548 และในปี พ.ศ. 2549 มีแนวโน้มสูงขึ้นเป็น 16.22 ล้านคน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549 : 24)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวสูง มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทั้งในด้านของทรัพยากรที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่สร้างความประทับใจในเรื่องของความงาม ความเป็นธรรมชาติ ตลอดจนมีแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนา อันแสดงถึงอารยธรรม ความเจริญของท้องถิ่นนั้นๆ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ซึ่งมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างภาพลักษณ์และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เหล่านี้สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ทำให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (พจนานุกรม, 2550: 23) นอกจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากแล้ว ยังเป็นตัวเร่งให้เกิดการพัฒนาในธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังกระตุ้นให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น (ศิริอร บุญโร 2551 : 1)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนากการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและขนบธรรมเนียมวิถีชีวิตไทย สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนากเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว ที่จะสามารถเพิ่มสมรรถนะและขีดของการแข่งขันของประเทศไทยต่อประเทศคู่แข่งได้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550- 2554 ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวไว้ในหัวข้อยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวไว้ดังนี้ คือ เพื่อเป็นการเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน โดยรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณคดี เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และใช้ผังเมืองเป็นกลไกประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองให้เกิดความน่าอยู่และยั่งยืน (ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว, 2545 : 71) การท่องเที่ยวได้ถูกกล่าวถึงในฐานะของธุรกิจการค้าการบริการที่มีศักยภาพที่สามารถช่วยขยายการจ้างงาน การกระจายรายได้ และการหารายได้จากเงินตราต่างประเทศ และได้ถูกบรรจุให้เป็น “แนวทางเร่งด่วนในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม” ในประเทศไทยได้มีการจัดลำดับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด และผลการจัดลำดับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด พบว่าจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง มีทั้งหมด 23 จังหวัด ได้แก่

- 1) ภาคกลาง กรุงเทพฯ อยุธยา กาญจนบุรี ลพบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี
- 2) ภาคตะวันออก ชลบุรี ระยอง ตราด
- 3) ภาคเหนือ เชียงราย เชียงใหม่ สุโขทัย ตาก
- 4) ภาคอีสาน ขอนแก่น นครราชสีมา เลย อุบลราชธานี อุดรธานี
- 5) ภาคใต้ กระบี่ ภูเก็ต สงขลา สุราษฎร์ธานี นราธิวาส (ฝ่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (วาลิกา แสนคำ, 2545 : 34- 35)

สถานการณ์ท่องเที่ยวในจังหวัดเลย ภาพการณ์ท่องเที่ยวของจังหวัดเลยในปี 2549 ยังคงมีการเติบโตอยู่ในแดนบวกที่ร้อยละ 7.80 มีผู้เยี่ยมชมรวมทั้งสิ้น 724,156 คน จำแนกเป็นนักท่องเที่ยว 436,470 คน ร้อยละ 60.27 และนักท่องเที่ยว 287,686 คน ร้อยละ 39.73 ในจำนวนผู้เยี่ยมชมทั้งหมดนี้ จำแนกเป็น ชาวไทย 720,106 คน ร้อยละ 99.44 และชาวต่างประเทศ 4,050 คน ร้อยละ 0.56 โดยผู้เยี่ยมชมคนไทยที่เป็นตลาดหลักของพื้นที่นี้ มีการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.80 ส่วนชาวต่างชาติมีการเติบโตร้อยละ 7.55 ทั้งนี้ปัจจัยที่กระตุ้นกระแสการเดินทางท่องเที่ยวมาจากเทศกาลงานประเพณีผีตาโชน ประกอบกับความสวยงามของอุทยานแห่งชาติภูเรือ และการทดสอบความแข็งแกร่งเพื่อพิชิตยอดภูกระดึง ยังคงเป็นแม่เหล็กดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางหลังไหลเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้การมีรีสอร์ทเพิ่มขึ้นตามเส้นทางรอบอุทยานแห่งชาติ ก็มี

ส่วนผลักดันให้นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความงามตามธรรมชาติและต้องการสัมผัสความหนาวเย็น นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวพักผ่อนในจังหวัดเลยมากขึ้น ทำให้ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวแบบ พักค้างแรมมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.60 โดยเป็นการเติบโตเพิ่มขึ้นทั้งนักท่องเที่ยวพักค้างคืน ไทยและชาวต่างชาติที่ร้อยละ 9.63 และ 7.21 ตามลำดับ

ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเลย พบว่า ร้อยละ 67 จำแนกเป็น เดินทางมาเอง 720,348 คน ร้อยละ 99.47 และเดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว 3,808 คน ร้อยละ 0.53 ประเภทพาหนะที่ผู้เยี่ยมชมเลือกใช้เดินทางมาเยือนจังหวัดเลย โดยเรียงตามลำดับร้อยละ จากมากไปหาน้อย ดังนี้ รถส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง (ทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ) และ เครื่องบิน ร้อยละ 90.54, 9.34 และ 0.12 ตามลำดับ ที่พักค้างคืน ไทยและชาวต่างชาติที่ร้อยละ 9.63 และ 7.21 ตามลำดับ ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวยังคงเป็นการเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาค เดียวกัน ที่เป็นนักท่องเที่ยวจากจังหวัดใกล้เคียงและกลุ่มแรงงานคืนถิ่นที่กลับมาเยี่ยมบ้านในช่วง วันหยุดยาว รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ และส่วนใหญ่จะเดินทางเป็นกลุ่มครอบครัว และกลุ่มเพื่อน โดยนิยมใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะหลักในการเดินทาง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่นิยม คือ อุทยานแห่งชาติภูเรือและภูกระดึง สวนหินผางาม พระธาตุศรีสองรัก รวมทั้งด่านชายแดนท่าลี่ ที่นักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่และจังหวัดโดยรอบเดินทางมาจับจ่ายซื้อของอุปโภคบริโภคที่ เป็นสินค้ามาจากเมืองจีน สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นิยมเดินทางเข้ามาในพื้นที่นี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศส เยอรมนี อังกฤษ อเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลี ส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม Back Packers ที่เดินทางเข้ามามากในช่วงงานแห่ผีตาโขน (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดเลย, 2549 : 12)

จากความสำคัญที่กล่าวข้างต้นบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดที่จัดได้ว่าเป็นเขตพื้นที่หนึ่งที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย สามารถทำรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น และมีทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว เป็นชุมชนที่มี ประวัติศาสตร์และประเพณีวัฒนธรรมที่น่าสนใจ วิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย ยึดมั่น ขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมา การประกอบอาชีพดั้งเดิมยังปรากฏให้เห็น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เช่น พระธาตุศรีสองรัก วัดเนรมิตวิปัสสนา วัด โพนชัย พระใหญ่ภูคกงิ้ว พิพิธภัณฑสถานบ้านผีตาโขน สถานที่รวมประวัติความเป็นมาและ โบราณวัตถุที่สำคัญของบ้านด่านซ้าย ซึ่งควรต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งยังเป็นการกระจายรายได้สู่ภาคการผลิตและบริการต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่น และทำให้เกิดการจ้างงานใน ชุมชนท้องถิ่นนั้นด้วย (สารคดีเที่ยวทั่วไทย, 2549 : 10)

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นการแสดงถึงความภูมิใจของประเทศ ทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น และเพื่อเป็นการส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ทรงคุณค่าและสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นภายใต้ขีดความสามารถของทรัพยากรธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีต่อขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นไว้ได้ ผู้วิจัยที่เป็นกำนันบ้านด่านซ้ายและเป็นคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และหาแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องและเหมาะสม เพื่อพัฒนาให้บ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดเลยสืบต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1.2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษายานบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านการวิจัยไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1.3.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1.3.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษารอบคลุมพื้นที่ของบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1.3.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยผู้วิจัยทำการศึกษาจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวใน 3 ประการ หรือ 3As ของ Collier and Harraway (1997 : 18) ดังนี้ คือ

- 1) สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว (Attraction)
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)
- 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

1.3.1.3 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 6 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ จำนวน 10 คน ได้แก่
 - (1) กำนันบ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน
 - (2) ผู้ใหญ่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน
 - (3) กรรมการหมู่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 5 คน
 - (4) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านซ้าย 1 คน
 - (5) อาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรม จำนวน 2 คน
- 2) กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ จำนวน 10 คน ได้แก่
 - (1) พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป
 - (2) ครู จำนวน 1 คน
 - (3) ผู้อาวุโสที่คนในท้องถิ่นบ้านด่านซ้ายเคารพนับถือ จำนวน 4 คน
 - (4) ผู้ที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรม จำนวน 4 คน
- 3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบการปฏิบัติงาน ในพื้นที่บ้านด่านซ้าย จำนวน 4 คน ได้แก่

- (1) นายอำเภอด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- (2) ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา จำนวน 1 คน
- (3) ปลัดอำเภอฝ่ายการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน
- (4) ตำรวจท่องเที่ยว จำนวน 1 คน

- 4) กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 6 คน ได้แก่
 - (1) ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 2 คน
 - (2) ผู้ประกอบการร้านขายของที่ระลึก จำนวน 2 คน
 - (3) ผู้ประกอบการให้บริการที่พัก จำนวน 2 คน
- 5) ตัวแทนของชาวบ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 20 คน

6) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 30 คน

รวมกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 80 คน

1.3.1.4 ตัวแปรที่ศึกษา คือสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1.3.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

- 1) นายอำเภอด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- 2) ปลัดอำเภอฟายปกครองและพัฒนา จำนวน 1 คน
- 3) ปลัดอำเภอฟายการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน
- 4) ตำรวจท่องเที่ยว จำนวน 1 คน
- 5) กำนันบ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- 6) ผู้ใหญ่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- 7) กรรมการหมู่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 2 คน
- 8) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านซ้าย 1 คน
- 9) อาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน
- 10) ผู้อาวุโสที่คนในท้องถิ่นบ้านด่านซ้ายให้ความเคารพนับถือ จำนวน 3 คน
- 11) ผู้ที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน
- 12) ผู้ประกอบกิจการร้านอาหาร จำนวน 1 คน
- 13) ผู้ประกอบกิจการร้านขายของที่ระลึก จำนวน 1 คน
- 14) ผู้ประกอบกิจการให้บริการที่พัก จำนวน 1 คน
- 15) ตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 3 คน

รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 20 คน

1.3.2.1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบถึงสภาพและปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1.4.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

1.4.3 ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.4.4 ภาครัฐสามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีการวางแผน และกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.4.5 ภาคเอกชนสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการค้าขายสินค้าเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สินค้าพื้นเมือง เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การแสวงหาวิธีการหรือแนวทางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อเสริมสร้างให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในหมู่บ้านด่านซ้าย สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเยือน

1.5.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ของชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถเห็นได้จากพฤติกรรม ผลงานศิลปหัตถกรรมที่ชุมชนสร้างสรรค์ขึ้นมา ตลอดจนความเชื่อ และความรู้ ความสามารถในการทำมาหากินหรือการประกอบอาชีพ รวมถึงการนำเสนอโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนาซึ่งเป็นที่เคารพนับถือในชุมชนด้วย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหา 3 ด้าน ดังนี้

1.5.2.1 สิ่งดึงดูดใจ หมายถึง องค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อหาความรู้ หรือประสบการณ์ และชื่นชมความงามของวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนา และความเชื่อ ตลอดจนการต้อนรับอย่างมีมิตรไมตรีของประชาชนเจ้าของพื้นที่

1.5.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ทั้งสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (Infrastructure) เช่น ห้องน้ำ การสื่อสาร โทรคมนาคม เป็นต้น และขั้นสูง (Superstructure) เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ที่พักแรม การให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยว เป็นต้น

1.5.2.3 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การคมนาคมขนส่ง ถนนหนทาง ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ที่สามารถพานักท่องเที่ยวเข้าสู่บ้านด่านซ้ายและสามารถเดินทางท่องเที่ยวภายในชุมชน ตลอดจนการเดินทางระหว่างชุมชนกับสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอื่นๆ

1.5.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับวัฒนธรรมของชุมชน และ โบราณสถานในชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนาน ความงามและวิถีชีวิตของชาวชุมชนบ้านด่านซ้าย เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม แต่มุ่งให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน

1.5.4 สภาพ หมายถึง เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริงของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ 2) สิ่งอำนวยความสะดวก 3) การเข้าถึง

1.5.5 ปัญหา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้ายใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ 2) สิ่งอำนวยความสะดวก 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

1.5.6 บ้านด่านซ้าย หมายถึง หมู่บ้านด่านซ้าย หมู่ที่ 1 ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1.5.7 กลุ่มผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.8 กลุ่มผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง พระสงฆ์ ครู และผู้อาวุโสที่คนในท้องถิ่นบ้านด่านซ้ายให้ความเคารพนับถือ

1.5.9 เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของทางราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบและดูแลหมู่บ้าน/ชุมชนบ้านด่านซ้าย ได้แก่ นายอำเภอด่านซ้าย ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา ปลัดอำเภอฝ่ายการท่องเที่ยว ตำรวจท่องเที่ยว เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอด่านซ้าย
- 2.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอด่านซ้าย

ความเป็นมาอำเภอด่านซ้ายเป็นอำเภอเก่าแก่ ก่อตั้งก่อนที่กรุงสุโขทัยจะเป็นราชธานีมีประวัติความเป็นมาอยู่ 2 ประการ

1. ด่านซ้ายตั้งอยู่ทางด่านซ้ายของเมืองบางยาง (เชื่อว่าตั้งอยู่ในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน) ซึ่งพ่อขุนบางกลางท้าวเจ้าเมืองบางยาง ตั้งขึ้นเป็น เมืองหน้าด่านและเรียกว่า “เมืองด่านซ้าย”

2. มาจากคำว่าด่านซ้าย ซึ่งในสมัยโบราณพื้นที่บริเวณนี้มีช้างป่าชุกชุมเที่ยวหากินไป และหากินดินโป่งอยู่ระหว่างป่าภูหลวง ป่าโป่งลิงตัน ป่าเขตเมืองล้านช้าง แขวงเมืองไชยบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คนสมัยนั้นจึง เรียกว่า ด่านช้าง ต่อมาเพี้ยนเป็นคำว่า “ด่านซ้าย” ที่ตั้งของอำเภอด่านซ้าย สันนิษฐานตามประวัติศาสตร์ว่าพ่อขุนบางกลางท้าวเจ้าเมืองบางยางได้ตั้งเมืองหน้าด่านเพื่อประชิดเขตแดนขอบ แต่เดิมนั้นด่านซ้ายตั้งอยู่ในเขตปกครองของมณฑลพิษณุโลกจนกระทั่งเปลี่ยนมาเป็นอำเภอ ต่อมาได้มาอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดเลย ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 4 มกราคม 2450 จนถึงปัจจุบันเทศบาลตำบลด่านซ้าย เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาล ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ สุขาภิบาล พ.ศ.2495 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2499 ลงประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษหน้า 79,80 เล่มที่ 73 ตอนที่ 83 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2499 ต่อมา มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของ

สุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ส่งผลให้บรรดา
 สุขาภิบาลตาม กฎหมายว่าด้วยสุขาภิบาล มีฐานะเป็นเทศบาลตำบลตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาลไป
 โดย ปรีชาย บรรดา พนักงานและลูกจ้างกิจการทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และเงินงบประมาณของ
 สุขาภิบาลก็ถูกโอนไปเป็นของเทศบาลตำบลที่เกิดขึ้น โดยผลของกฎหมายจากสุขาภิบาลด้านซ้าย
 จึงเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลตำบลด้านซ้าย ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2542 จนถึงปัจจุบัน
 (เทศบาลตำบลด้านซ้าย, 2550 : 5)

2.1.1 สภาพทั่วไปของอำเภอด้านซ้าย จังหวัดเลย

อำเภอด้านซ้ายอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดเลยประมาณ 82 กิโลเมตรห่างจาก
 กรุงเทพมหานคร ประมาณ 500 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 1,300 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิ
 ประเทศ สภาพทั่วไปเป็นภูเขาสูง มีที่ราบเป็นบางแห่งเฉลี่ยประมาณร้อยละ 15 พื้นที่ส่วนใหญ่
 ประมาณร้อยละ 80 อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2527 ลักษณะที่ตั้ง/อาณา
 เขต เทศบาลตำบลด้านซ้ายตั้งอยู่เลขที่ 321 ตำบลด้านซ้าย อำเภอด้านซ้าย จังหวัดเลย มีพื้นที่
 ประมาณ 7.3 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,562 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านหนองฟ้าแลบ องค์การบริหารส่วนตำบลด้านซ้าย

ทิศใต้ ติดกับ บ้านเคิ้น องค์การบริหารส่วนตำบลด้านซ้าย

ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านเคิ้น องค์การบริหารส่วนตำบลด้านซ้าย

ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านนาสีเทียน องค์การบริหารส่วนตำบลด้านซ้าย

2.1.2 เขตการปกครอง การปกครองและประชากร การปกครอง แบ่งออกเป็น 10 ตำบล
 97 หมู่บ้าน ได้แก่

1. ตำบลด้านซ้าย มีจำนวน 15 หมู่บ้าน
2. ตำบลอิปุม มีจำนวน 13 หมู่บ้าน
3. ตำบลโป่ง มีจำนวน 11 หมู่บ้าน
4. ตำบลกกสะทอน มีจำนวน 10 หมู่บ้าน
5. ตำบลนาหอ มีจำนวน 9 หมู่บ้าน
6. ตำบลนาดี มีจำนวน 9 หมู่บ้าน
7. ตำบลโพนสูง มีจำนวน 9 หมู่บ้าน
8. ตำบลโคกงาม มีจำนวน 7 หมู่บ้าน
9. ตำบลวังยาว มีจำนวน 7 หมู่บ้าน
10. ตำบลปากหมัน มีจำนวน 7 หมู่บ้าน กำนัน 10 คน สารวัตรกำนัน 20 คน แพทย์
 ประจำตำบล 10 คน ผู้ใหญ่บ้าน 87 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง 171 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่าย

รักษาความสงบ 65 คน เทศบาลตำบล จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลด่านซ้าย และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 แห่ง คือ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลด่านซ้าย จัดตั้งเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540
2. องค์การบริหารส่วนตำบลนาดี จัดตั้งเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540
3. องค์การบริหารส่วนตำบลโคกกาม จัดตั้งเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540
4. องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง จัดตั้งเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540
5. องค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว จัดตั้งเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540
6. องค์การบริหารส่วนตำบลโป่ง จัดตั้งเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540
7. องค์การบริหารส่วนตำบลกกสะทอน จัดตั้งเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540
8. องค์การบริหารส่วนตำบลอู่ผึ้ง จัดตั้งเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2542
9. องค์การบริหารส่วนตำบลปากหมัน จัดตั้งเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2542
10. องค์การบริหารส่วนตำบลนาหอ จัดตั้งเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2542

ประชากร ปีพ.ศ. 2547 รวม 45,145 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40 ของจังหวัด มากเป็นอันดับ 3 ของจังหวัด และมี 11,373 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.10 ของจังหวัด สำหรับเขตการปกครองในเทศบาลตำบลด่านซ้าย แบ่งออกเป็น 5 ชุมชน 6 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ชุมชนบ้านด่านซ้าย หมู่ที่ 1
2. ชุมชนบ้านเหนือ หมู่ที่ 2 (บางส่วน)
3. ชุมชนบ้านเค็ม หมู่ที่ 3 (บางส่วน)
4. ชุมชนบ้านนาเวียง หมู่ที่ 9 (บางส่วน)
5. ชุมชนบ้านห้วยนาง หมู่ที่ 14 (บางส่วน)
6. บ้านนาทุ่ม หมู่ที่ 11(บางส่วน)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย

จำนวนประชากรในเขตเทศบาล				
หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (ชาย)	ประชากร (หญิง)	รวม
1	บ้านด่านซ้าย	591	591	1,182
2	บ้านเหนือ	351	358	709
3	บ้านเคิ้น	451	444	895
9	บ้านนาเวียง	158	169	327
11	บ้านนาท่อม	22	17	39
14	บ้านหัวนาขุยง	295	300	595
รวม		1,868	1,879	3,747
ทะเบียนบ้านกลาง		-	-	11
ข้อมูลจาก ทะเบียนราษฎร ณ เดือนมกราคม 2552				

ที่มา : เทศบาลตำบลด่านซ้าย (2552)

2.1.3 ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมอำเภอด่านซ้าย

2.1.3.1 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ตำบล

- 1) ป่าสงวน มีพื้นที่ไร่ คิดเป็นร้อยละ 80 ของพื้นที่อำเภอส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตำบล

- 2) แหล่งน้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำหมันเกิดจากภูมโล ลำน้ำป่าสักเกิดจากภูขวางไหล ผ่านตำบลวังยาว และลำน้ำพุงเกิดจากภูเขาตรงแทนไหลผ่านตำบลโป่ง

3) การคมนาคม

- ทางบก มีถนนผ่านพื้นที่ - อำเภอด่านซ้าย – เมืองเลย คือ ทางหลวงหมายเลข 203

- อำเภอด่านซ้าย – โป่งซี้ คือ ทางหลวงหมายเลข 2014

- อำเภอด่านซ้าย – นาแก้ว คือ ทางหลวงหมายเลข 2113

- อำเภอด่านซ้าย - นครไทย คือ ทางหลวงหมายเลข 2013

4) สาธารณูปโภค

- ไฟฟ้า การไฟฟ้าภูมิภาคดำเนินการจ่ายไฟฟ้าได้ 97 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของหมู่บ้านทั้งหมด และเอกชนดำเนินการจ่ายไฟฟ้า

- ประปา ประปาส่วนภูมิภาคให้บริการด้านการประปาครอบคลุมผู้ใช้
ในเขตอำเภอด่านซ้ายจำนวน 1,954 ราย อำเภอนาแห้วจำนวน 331 ราย อำเภอภูเรือจำนวน 483 ราย
รวมทั้งหมด 2,768 ราย ประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- โทรศัพท์ มีชุมสายจำนวน 1 แห่ง ให้บริการ 1,437 คู่สาย

- ไปรษณีย์ มีไปรษณีย์ จำนวน 1 แห่ง

2.1.4 สภาพเศรษฐกิจ

2.1.4.1 ด้านการประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ
ทำไร่ ได้แก่ ข้าวโพด ฝักรำ ทำนา ได้แก่ ข้าวเหนียว ข้าวไร่ ทำสวน ได้แก่ สวนมะขามหวาน สวน
มะม่วง พื้นที่การเกษตรรวมทั้งอำเภอ 270,800 ไร่ ของพื้นที่เกษตรทั้งอำเภอ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ
ได้แก่ ข้าวโพด ฝักรำ มีพื้นที่เพาะปลูก 235,325 ไร่ ข้าวเหนียว ข้าวไร่มีพื้นที่เพาะปลูก 21,201 ไร่ สวน
มะขามหวาน มะม่วง มีพื้นที่เพาะปลูก 14,274 ไร่ การเลี้ยงปศุสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ โค กระบือ มี
สถาบันการเงิน 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ประมาณ 26,348 บาท

2.1.4.2 ด้านสภาพสังคม การศึกษามีจำนวนสถานศึกษา 68 แห่งจำนวนห้องเรียน
555 ห้อง แบ่งเป็นอาชีวศึกษา 1 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 3 แห่ง ระดับประถมศึกษา 65 แห่ง ที่อ่าน
หนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 2 แห่งมีครูจำนวน 562 คน นักเรียนจำนวน 7,609 คน มีสัดส่วนครู/
นักเรียน/ นักศึกษาเท่ากับ 1 : 14 และสัดส่วนจำนวนห้อง : นักเรียน/ นักศึกษา 1 : 14

2.1.4.3 ด้านการสาธารณสุข สถานบริการสาธารณสุข ประกอบด้วย โรงพยาบาลรัฐ
ขนาด 30 เตียง 1 แห่ง สถานีอนามัย จำนวน 13 แห่ง และคลินิก จำนวน 1 แห่ง บุคลากรทาง
การแพทย์ ประกอบด้วย พยาบาล จำนวน 38 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 9 คน สาเหตุการตายสำคัญ
3 อันดับแรก ได้แก่ โรคหัวใจ จำนวน 14 รายอุบัติเหตุ จำนวน 11 ราย โรคมะเร็ง จำนวน 10 ราย
ผู้ป่วยเอดส์และติดเชื้อมีอาการปี 2547 จำนวน 40 ราย

2.1.4.4 ด้านคุณภาพชีวิต (กชช. 2 ค. และ จปฐ) ระดับการพัฒนาของหมู่บ้านจาก
ข้อมูล กชช. 2 ค. ปี 2548 สภาพการพัฒนาหมู่บ้านในชนบทของอำเภอด่านซ้าย มีหมู่บ้านเร่งรัด
พัฒนาอันดับ 1 จำนวน – หมู่บ้าน มีหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 จำนวน 2 หมู่บ้าน และเร่งรัด
พัฒนาอันดับ 3 จำนวน 24 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 20,000 บาทต่อคนต่อ
ปี จำนวน 4,479 ครัวเรือน

2.1.4.5 ด้านการจดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจน จำนวนประชาชนที่มาจด
ทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจนทั้งสิ้น 20,133 ราย สูงเป็นอันดับที่ 3 ของจังหวัด ได้แก่

1) ปัญหาที่ดินทำกิน จำนวน 8,997 ราย

- 2) ปัญหาคนเร่ร่อน จำนวน 5 ราย
- 3) ปัญหาผู้ประกอบการอาชีพผิดกฎหมาย จำนวน 2 ราย
- 4) ปัญหาการช่วยเหลือนักเรียน / นักศึกษา จำนวน 314 ราย
- 5) ปัญหาการถูกลอกหลวง จำนวน 14 ราย
- 6) ปัญหาหนี้สิน จำนวน 9,343 ราย
- 7) ปัญหาที่อยู่อาศัย จำนวน 578 ราย
- 8) ปัญหาอื่นๆ จำนวน 870 ราย

2.1.4.6 ศักยภาพ/โอกาส/ข้อจำกัด

1) จุดเด่น เป็นเมืองที่มีประเพณีวัฒนธรรมที่เก่าแก่ การดำรงชีวิตสงบเงียบ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามเกษตรที่สูงด้าบลกกสะท้อน สถานที่ที่สำคัญและเป็นทีเคารพสักการะ คือ พระธาตุศรีสองรัก วัดป่าเนรมิตวิปัสสนา พิพิธภัณฑ์ฝิดาโชน วัด โพนชัย สถานที่ที่เป็นทีเคารพสักการะ เป็นเมืองที่มีประเพณีและวัฒนธรรมเก่าแก่

2) จุดด้อย การขาดแคลนพื้นที่ทำกิน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องคือ การบุกรุกป่าต้นน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติได้รับผลกระทบ เกิดปัญหาความยากจน และปัญหาสังคม

3) โอกาส กระแสความนิยมทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งจากนักท่องเที่ยวไทย และต่างประเทศ การท่องเที่ยวต่อเนื่องของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัด และอำเภอข้างเคียง

4) ข้อจำกัด ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมอื่นๆ โดยเฉพาะทางการเกษตรรวมทั้งการจัดการกับปัญหาด้านสภาพแวดล้อมอื่น

2.1.4.7 ประเด็นปัญหาที่สำคัญของอำเภอ

1) ปัญหาการถือครองที่ดิน เนื่องจากพื้นที่อำเภอด่านซ้ายร้อยละ 80 เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้ประสบปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิในการครอบครอง ปัจจุบันป่าส่วนใหญ่จะเป็นป่าเสื่อมโทรม เนื่องจากราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำไร่ข้าวโพด ถั่ว จิง แม้ว่าปัจจุบันจะมีการประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร แล้วแต่ก็มีเพียงบางส่วนเท่านั้น

2) ปัญหาด้านการคมนาคม จากสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูง การคมนาคมติดต่อระหว่างหมู่บ้านจึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะหมู่บ้านในเขตด้าบลอปั้ม ด้าบลกกสะท้อน และด้าบลวังยาว มีถนนติดต่อ กันหลายเส้นทาง แต่ถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านยังเป็นถนนลูกรังหรือถนนดิน มีความยากลำบากในการคมนาคมโดยเฉพาะฤดูฝน

3) ความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำธรรมชาติ สาเหตุสำคัญเกิดจากการตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ ลำน้ำคืนเงินเนื่องมาจากการพังทลายของดินที่เพิ่มขึ้น

4) ปัญหาสังคมและความยากจน อำเภอได้ดำเนินการรับลงทะเบียนผู้ประสบปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการตามนโยบายของรัฐบาล ปรากฏว่าปัญหาที่ประชาชนมาจดทะเบียนมากที่สุด คือ ปัญหาหนี้สิน เฉพาะปัญหาหนี้สินนอกระบบมีจำนวน 847 ราย ปัญหา รองลงไป คือ ปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ตามลำดับ

5) ปัญหาด้านความมั่นคงชายแดนเนื่องจากอำเภอด่านซ้ายติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีลำน้ำเหืองเป็นแนวเขตกัน โดยเฉพาะพื้นที่บ้านนาข่า หมู่ที่ 5 ตำบลปากหมัน เป็นจุดที่ประชาชนไทย - ลาว มีการติดต่อกัน จึงมีปัญหาได้แก่ ปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดเข้ามาในราชอาณาจักร ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง และปัญหาลักลอบขโมยรถจักรยานยนต์ และสัตว์พาหนะ (เทศบาลตำบลด่านซ้าย, 2550 : 5-10)

2.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

วัฒนธรรมมีความสำคัญ มีคุณค่าเป็นสิ่งที่สามารถแสดงเอกลักษณ์ของสังคมหรือชุมชนและสะท้อนถึงพัฒนาการของการดำรงอยู่ของสังคมนั้น หากไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมก็อาจจะทำให้ถูกทำลายลงด้วยสาเหตุต่างๆ ทั้งจากธรรมชาติและน้ำมือของมนุษย์เอง เนื่องจากวัฒนธรรมก็มีลักษณะเช่นเดียวกับทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งมีโอกาสที่จะสูญหายถูกทำลาย ทำให้เหลือน้อยลงได้ จึงเป็นห่วงว่าในอนาคตจะไม่มีวัฒนธรรมหลงเหลือไว้ให้คนรุ่นหลังได้รู้จักและใช้ประโยชน์ต่อไป จึงต้องมีการจัดการที่ดีก่อนที่จะสายเกินไปวัฒนธรรม มีหลายด้าน เช่นเดียวกับคุณค่าของทรัพยากรอื่น ๆ เช่น คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ คุณค่าเชิงวิชาการ คุณค่าเชิงสุนทรียะ คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ คุณค่าสำหรับชุมชนและการเมืองการปกครอง เป็นต้น

บ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย ประชาชนส่วนใหญ่ยังยึดมั่นในฮีตสิบสองคองสิบสี่ และประเพณีอื่นๆ คล้ายประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั่วไป นอกนี้มีประเพณีที่ปฏิบัติกันมาช้านานและปฏิบัติกันทุกปี ได้แก่ งานสมโภชและงานนมัสการพระธาตุศรีสองรัก ซึ่งจัดในวันเพ็ญเดือนหกของทุกปีและงานบุญหลวง ซึ่งนำเอาบุญพระเวสสันดรและบุญบั้งไฟมาจัดรวมกัน นิยมจัดในเดือนแปดข้างขึ้นในงานจะมีการละเล่นชนิดหนึ่ง โดยมีการใส่หน้ากากที่หน้าคาน่าเกลียดน่ากลัวและสวมชุดที่รุ่มร่ามประกอบการเล่นอย่างสนุกสนาน เรียกว่า ผิดาโขน ซึ่งเป็นงานที่จัดอย่างใหญ่โต ทั้งเป็นงานแปลกและเป็นงานที่น่าสนใจของประชาชนทั่วไปและที่บ้านคูบคือ ตำบลกกสะทอน เป็นหมู่บ้านของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ซึ่งเป็นชาวเขาเพียงหมู่บ้านเดียวในจังหวัดเลย

ชาวเข้านบ้านคุดคือ จะมีประเพณีและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง นับถือผี และมีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีปีไหม ซึ่งจะมีการละเล่นสะบ้ากัน

2.2.1 ขนบธรรมเนียม เทศกาลประเพณี ศิลปวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ได้แก่

2.2.1.1 ประเพณีผีตาโขน

ประเพณีแห่ผีตาโขน จัดเป็นส่วนหนึ่งในงานบุญประเพณีใหญ่หรือที่เรียกว่า “งานบุญหลวง” หรือ “บุญพระเวศ” ซึ่งตรงกับเดือน 7 มีขึ้นที่อำเภอด่านซ้ายและอำเภอนาแห้ว จังหวัดเลยและจัดเป็นการละเล่นที่ถือเป็นประเพณีทุกปี เกี่ยวโยงกับงานบุญพระเวศหรือเทศน์มหาชาติประจำปีกับพระธาตุเจดีย์สองรัก ปุชณียสถานสำคัญของท้องถิ่น ประเพณีแห่ผีตาโขน เป็นงานประเพณีเล็ก ๆ ที่เล่นกันอยู่ในขอบเขตอำเภอเล็ก ๆ คืออำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย แต่ด้วยรูปแบบและเนื้อหาของงานที่เป็นเรื่องผี ๆ แต่เป็นผีน่ารักน่าสนุกจึงน่าสนใจยิ่งสำหรับมนุษย์งานเล็กจากอำเภอเล็ก ๆ งานนี้สุดท้ายจึงก้าวออกไปเป็นงานประเพณีที่เซดหน้าชูตาของภูมิภาคอีสาน และกลายเป็นงานประเพณีระดับชาติ ทุกปีจะมีชาวต่างประเทศจากทั่วโลกเดินทางไปเที่ยวชมงานผี ๆ งานนี้กันปีละไม่ใช่น้อย งานประเพณีแห่ผีตาโขน เป็นการรวมงานสำคัญของท้องถิ่นสามงานเข้าด้วยกันคือ งานบุญพระเวศ หรือบุญพระเวศ อันเป็นงานฉลองการพึ่งเทศน์มหาชาติ งานแห่ผีตาโขน และงานบุญบั้งไฟ เข้าด้วยกัน

กล่าวกันว่า การแห่ผีตาโขนเกิดขึ้นเมื่อครั้งที่พระเวสสันดรและนางมัทรี จะเดินทางออกจากป่ากลับสู่เมืองบรรดาผีป่าหลายตนและสัตว์นานาชนิดอาลัยรักจึงพาแห่แห่นแฉ่งตนและแฉ่งตัวมากับชาวบ้านเพื่อมาส่งทั้งสองพระองค์กลับเมือง เรียกกันว่า “ผีตามคน” หรือ “ผีตาขน” จนกลายมาเป็น “ผีตาโขน” อย่างในปัจจุบันส่วนตำนานท้องถิ่นเล่ากันว่า มีคู่รักที่ถูกกีดกันคู่หนึ่งพากันหลบเข้าไปอยู่ในอุโมงค์พระธาตุศรีสองรักเมื่ออุโมงค์ถูกปิดตายทั้งคู่จึงถูกขังอยู่ข้างในจนเสียชีวิตด้วยกัน กลายเป็น “เจ้าพ่อกวน” และ “เจ้าแม่นางเทียม” ใฝ่ดูแลรักษาองค์พระธาตุตลอดมา และเมื่อถึงเทศกาลแห่พระอุปคุต (พระภิกษุในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชซึ่งประทับอยู่เหนือรัตนบัลลังก์กลางมหาสมุทรผู้มีอิทธิฤทธิ์สามารถปราบปรามพวคมารซึ่งจะมาก่อนหรือระงับงานบุญต่างๆเมื่อมีงานบุญครั้งใดจึงมักจะมีการนิมนต์พระอุปคุตมาทุกครั้ง) ในพิธีขอฝนของท้องถิ่น

การจัดงานจะแบ่งเป็น 2 วัน ในวันแรกของการจัดงาน หรือที่เรียก “วันสวม” ก่อนสว่างเล็กน้อยก็จะมีบรรดาผีตาโขนทั้งหลาย ซึ่งส่วนมากจะเล่นกันเฉพาะผู้ชายตั้งแต่เด็กรุ่นๆ ถึงผู้ใหญ่ในเครื่องแต่งกายรุ่มร่ามสวมหมวกและหน้ากากที่ทำจากหวดหนึ่งข้างเหนียวแตงแต่มีระบายสีมีจุกเป็นวงข้าง มีหางเป็นกระดิ่งกระดิ่ง เพื่อให้หน้าเกลียดและน่ากลัว พากันตั้งขบวน

แห่มาที่วัดโพชนชัย ทำการแห่รอบวัด 3 รอบ จากนั้นก็ออกจากวัด แห่ไปยังหมู่บ้านต่างๆ ถือเป็นการ
เยี่ยมชมเขียนสังสรรค์กันระหว่างชาวหมู่บ้านและบรรดาผีตาโขนทั้งหลาย

ในวันที่ 2 เป็นการรวมเอางานบุญประเพณีประจำเดือนต่างๆของปีมา
รวมกันจัดในงานบุญหลวงเช่น งานบุญพระเวส และงานบุญบั้งไฟเป็นต้นขบวนผีตาโขนจะไปร่วม
ในขบวนแห่พระเวสสังครและนางมัทรีเข้าเมือง เสร็จแล้วผู้เล่นผีตาโขนจะนำเครื่องแต่งกาย
ทั้งหมดไปทิ้งที่แม่น้ำหมัน (ซึ่งถูกสมมติว่าเป็นท้องทะเลที่กว้างใหญ่ไพศาล) จากนั้นเวลาค่ำก็จะมี
การเทศน์มหาชาติถึง 13 กัณฑ์เป็นอันเสร็จพิธี

รูปแบบประเพณี งานประเพณีแห่ผีตาโขน ผูกพันแนบแน่นกับองค์พระ
ราชศัศดิ์สิทธิ์ประจำเมืองคือ องค์พระธาตุศรีสองรักย์ ที่เชื่อกันว่าสร้างขึ้นโดยพระมหาจักรพรรดิ
ฝ่ายกรุงศรีอยุธยาและพระเจ้าไชย เษษฐาธิราชฝ่ายกรุงศรีสัตนาคนหุต เพื่อเป็นประจักษ์พยานถึง
มิตรภาพระหว่างกัน วงจรของประเพณีผีตาโขน เริ่มต้นขึ้นโดยบุคคลศัศดิ์สิทธิ์ประจำเมืองสองคน
คือ เจ้าพ่อกวนและเจ้าแม่นางเทียม ที่มีฐานะเป็นดังผู้วิเศษหมอผี และครูใหญ่ของเมืองที่มีหน้าที่
หลักในการดูแลองค์พระธาตุศรีสองรัก พระธาตุคู่เมืองด้านซ้ายโดยเจ้าพ่อกวนและเจ้าแม่นางเทียม
จะเป็นจุดเริ่มต้นวงจรของประเพณีนี้เริ่มต้นจากพิธีบายศรีที่บ้านของเจ้าพ่อ กวนและเจ้าแม่นางเทียม
ในภาคเช้า และระหว่างที่พิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์กำลังดำเนินอยู่นั้นเองเด็กๆ ในทุกบ้านเรื่องของเมือง
ด้านซ้ายก็จะช่วยกันจัดหาเศษผ้ามาเย็บเป็นเสื้อผ้า ของผีตาโขน หาอุปกรณ์คือหวดหนึ่งข้าวเหนียว
และแกนก้านมะพร้าวมาทำหน้าากผีตาโขนด้วยการ วาดลวดลายเพิ่มสีสันเป็นผีตาโขนที่หน้าตา
โหดร้ายน่ากลัวหา “หมากกะແຫ່ງ” หรือกระดิ่งผูกคอไว้ควายมาทำเป็นเครื่องประดับ และที่สำคัญ
ที่สุดที่ผีตาโขนหลายตัวประดิษฐ์ประดอยเป็นที่สุดก็คือ อาวุธของผีตาโขนเป็นดาบ
ใหญ่ทำด้วยไม้มีทีเด็ดของดาบอยู่ที่ปลายด้ามดาบที่ทำเป็นรูปปลัดจิกอันโตท่ายอดกลม ๆ เป็นสีแดง
แจ๋เอาไว้ไล่จิมสาว ๆ ในเมืองโดยเฉพาะ

ในภาคบ่ายจะเป็นพิธีการในฝ่ายราชการ เป็นการแห่ผีตาโขนโดยจัดรูป
ขบวนแห่ อันประกอบด้วยผีตาโขนใหญ่ที่ทำเป็นหุ่นใหญ่คล้ายหัวโตของภาคกลาง และผีตาโขน
เล็กเป็นเด็กๆ ผู้ชายในเมืองเกือบทั้งหมด ภาคค่ำเป็นการชุมนุมกันฟังเทศน์มหาชาติของผู้เฒ่าผู้แก่
และผู้ใหญ่ในเมือง

ส่วนในวันที่สอง ตั้งแต่เช้าเป็นการออกอละวาดไปทั่วเมืองของชาว
ผีตาโขน และตกช่วงบ่ายจะเป็นพิธีจุดบั้งไฟขอฝน เป็นอันหมดสิ้นประเพณีแห่ผีตาโขนรวม 2 วัน
กับหนึ่งคืนด้วยกัน

จุดเด่นของพิธีกรรม จุดเด่นที่สุดของงานนี้จะมีอยู่ด้วยกันสองช่วงคือ ภาค
บ่ายวันแรกอันเป็นขบวนแห่ผีตาโขนอันน่าสนุกสนานและสวยงาม และวันที่สองช่วงสายที่

ผีตาโขนจะออกอาละวาดไปทั่วเมือง โดยในปีนี้จังหวัดเลยร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กำหนดจัดงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน ประจำปี 2552 ระหว่างวันที่ 23 – 25 มิถุนายน 2552 ณ วัดโพธิ์ชัย และบริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอด่านซ้าย ภายในงานมีกิจกรรมที่น่าสนใจ อาทิ

- พิธีเบิกพระอุปคุต
- พิธีบายศรีสู่ขวัญเจ้าพ่อกวนและเจ้าแม่นางเทียม
- พิธีแห่พระเวสสันดรเข้าเมือง
- การจุดบั้งไฟ ขบวนแห่ผีตาโขน
- การประกวดเต้นผีตาโขน
- การสาธิตการทำน้ำากผีตาโขน
- การแสดงดนตรีและวัฒนธรรม
- การจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และศูนย์อาหารของกลุ่ม

แม่บ้าน

- ทั้งนี้ผีตาโขนจะออกอาละวาดลายกันตั้งแต่เช้ามืด เพียง 2 วัน ในวันที่

23 – 24 มิถุนายน 2552 เท่านั้น

กำหนดการประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน ประจำปี 2552 อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

วันเสาร์ที่ 23 มิถุนายน 2552

03.00 น.	- พิธีเบิกพระอุปคุต (บริเวณริมสะพานลำน้ำหมัน)
07.00 น.	- ทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารเช้า
08.30 น.	- พิธีบายศรีสู่ขวัญ (บ้านเจ้าพ่อกวน) ขบวนแห่เจ้าพ่อกวนและเจ้าแม่นางเทียมไปวัดโพธิ์ชัย
09.30 น.	- ตั้งขบวนผีตาโขนและขบวนการเล่นอื่นๆ - แข่งขันกิจกรรมผีตาโขน
10.30 น.	- พิธีเปิดงานประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขน (หน้าที่ว่าการอำเภอ) - ขบวนแห่ผีตาโขนและขบวนการเล่นอื่นๆ - ชมสินค้าชุมชนและศูนย์อาหารพื้นบ้าน
14.30 น.	- ประกวดเต้นผีตาโขนน้อย รอบคัดเลือก
20.30 น.	- เชิญชมการแสดงวงดนตรี (หมอลำ) ที่โรงเรียนชุมชนบ้านด่านซ้าย

วันอาทิตย์ที่ 24 มิถุนายน 2552

09.00 น.	- การสาธิตการทำน้ำากาศีตาโชน ที่พิพิธภัณฑศีตาโชน
09.30 น.	- การประกวดเต้นศีตาโชนน้อย รอบชิงชนะเลิศ (ที่หน้าท้าวการอำเภอด่านซ้าย)
11.00 น.	- การโชว์กระโดดร่ม โดยนักกระโดดร่มจากกองบิน 46 และนักกระโดดร่มกิตติมศักดิ์
13.00 น.	- ขบวนพาเหรดศีตาโชน ทั้ง 5 ชุมชน ไปยังวัดโพนชัย
15.00 น.	- พิธีแห่พระเวสสันดรเข้าเมือง (แห่พระ) จากสี่แยกบ้านเดินไปวัดโพนชัย การจุดบั้งไฟขอฝน (วัดโพนชัย)
19.00 น.	- เทศน์พระมาลัยหมื่น พระมาลัยแสน (วัดโพนชัย)

วันจันทร์ที่ 25 มิถุนายน 2552 (วันนี้ไม่มีการละเล่นศีตาโชน)

04.00 น.	- เทศมหาชาติ 13 กัณฑ์ (วัดโพนชัย)
07.00 น.	- พิธีทำบุญตักบาตร
08.00 น.	- พิธีสะเดาะเคราะห์บ้านเมือง
10.00 น.	- ขบวนแห่กัณฑ์หลอนเพื่อถวายพระ โดยจะต้องถวายก่อนพระรูปสุดท้ายเทศน์จบ

ที่มา : ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552)

2.1.1.2 บุญเดือนสี่ในอีตลิบสอง หรือบุญพะหวัด

สำหรับชาวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ได้จัดงานบุญเดือนสี่คือบุญพะหวัด โดยรวมงานบุญบั้งไฟมาไว้ด้วยกัน เรียกว่า งานบุญหลวง งานนี้จะมีขึ้นราวปลายเดือนมีนาคมต้นเดือนเมษายน ซึ่งถือเป็นงานใหญ่ มีการเทศน์มหาชาติ คือ เทศน์มหาเวสสันดรชาดกประเพณีแห่ศีตาโชน จัดเป็นส่วนหนึ่งในงานบุญประเพณีใหญ่หรือที่เรียกว่า “งานบุญหลวง” หรือ “บุญพะหวัด” ซึ่งตรงกับเดือน 7 มีขึ้นที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และจัดเป็นการละเล่นที่ถือเป็นประเพณีทุกปี เกี่ยวโยงกับงานบุญพระเวสหรือเทศน์มหาชาติประจำปีกับพระธาตุเจดีย์สองรักปูชนียสถานสำคัญของชาวด่านซ้าย คำว่า “พะหวัด” มีความหมายอย่างไร คำว่า “พะหวัด” นั้นเป็นการออกเสียงตามสำเนียงอีสานมาจากคำว่า “พระเวส” หมายถึงพระเวสสันดร งานบุญพะหวัดเป็น 1 ในประเพณี 12 เดือน หรือ อีตลิบสองของชาวอีสาน (การทำบุญประเพณี 12 เดือน) โดยพระเพณีนี้จะจัดขึ้นในเดือนที่ 4 ของไทยหรือเดือนมีนาคม โดยกำหนดจัดงานในวันเสาร์และอาทิตย์แรกของเดือนมีนาคม

ทุกปีประเพณีบุญหะเหวดหรือบุญเดือนสี่นั้นสะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาอันแรงกล้าในพระพุทธศาสนา ซึ่งชาวอีสานยึดถือและปฏิบัติกันมาช้านานและอย่างเคร่งครัดเพราะถือว่าเป็นงานบุญใหญ่ที่สุดที่ทำได้ การจัดงานบุญหะเหวดนั้นอยู่ที่การเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดกหรือเทศน์มหาชาติ มีจำนวนทั้งหมด 13 กัณฑ์ โดยชาวอีสานมีความเชื่อว่าถ้าหากว่าฟังเทศน์ครบทั้งหมดวันเดียว และจัดเตรียมเครื่องคาย (บูชา) ได้ถูกต้อง ก็จะได้เกิดในศาสนาพระอริยมุตไตรย แต่ถ้าหากตั้งเครื่องคาย (บูชา) ไม่ถูกต้อง จะทำให้เกิดอาเพศและสิ่งไม่ดีต่างๆ ตามมา จึงทำให้ทุกคนในหมู่บ้านให้ความสำคัญกับงานนี้อย่างมาก โดยจะมาทำพิธีร่วมกันอีกประการหนึ่ง คือ เพื่อระลึกถึงพระเวสสันดร พระโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญเพียรบารมีชาติสุดท้ายของพระองค์ก่อนจะเสวยชาติ และตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในภายหลัง

2.1.1.3 สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย

จังหวัดเลย

1) พระธาตุศรีสองรัก

พระธาตุศรีสองรักตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำหมัน ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 1 กิโลเมตร หรือห่างจากตัวจังหวัด 83 กิโลเมตรไป ตามทางหลวงหมายเลข 203 แล้วแยกขวาตรง กิโลเมตรที่ 66 เข้าทางหลวงหมายเลข 2013 อีก 15 กิโลเมตร ถึงอำเภอด่านซ้ายจากนั้นแยกขวาเข้าเส้นทาง 2113 อีก 1 กิโลเมตร พระธาตุศรีสองรักมีรูปทรงลักษณะศิลปกรรมแบบล้านช้าง องค์พระธาตุสูง 19.19 เมตร ฐานกว้างด้านละ 10.89 เมตร ฐานเป็นที่เหลี่ยมจัตุรัส ขอบมุมไม้สิบสอง องค์ระฆังทรง “บัวเหลี่ยม” คล้ายพระธาตุพนม พระธาตุหลวง (เวียงจันทน์) พระธาตุศรีโคตรบอง (แขวงคำม่วน) และอีกมากมายแถบลุ่มน้ำโขง พระธาตุศรีสองรักสร้างขึ้นถวายเป็นอุเทสิกเจดีย์ (หมายถึงเจดีย์สร้างขึ้นโดยเจตนาอุทิศให้พระศาสนา โดยไม่กำหนดว่าต้องเก็บรักษาสิ่งใด) สร้างขึ้นสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2103 เสร็จในปีพ.ศ.2106 พระธาตุศรีสองรักสร้างขึ้นเพื่อเป็นสักขีพยานในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างกรุงศรีอยุธยา (สมัยพระมหาจักรพรรดิ) และกรุงศรีสัตนาคินหุต (เวียงจันทน์) สมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช นอกจากนี้ภายในวัดยังมีพระพุทธรูปปางนาคปรก ศิลปะขอมแบบด้าย ทุกวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 ชาวด่านซ้ายหรือ “ลูกฝั่งลูกเทียน” จะร่วมกันจัดงานสมโภชพระธาตุศรีสองรักขึ้น โดยจะนำดินฝั่ง (ประดิษฐ์จากโคลงไม้ไผ่เป็นทรงหอบปราสาทขนาดกว้างราว 2 ฟุต สูง 2 ฟุตเศษ กรูรอบด้วยลวดลายงานแทงหยวกจากนั้นประดับด้วย “ดอกฝั่ง” ซึ่งทำจากแผ่นเทียนกลม ๆ บาง ๆ ตากแดดแล้วจับเป็นกลีบ ตรงกลางติดดอกบานไม่รู้โรย หรือขมิ้นหั่นเล็ก ๆ ต่างเกสรดอกไม้สีสดใส) เทียนเวียนหัว (เทียนแท่งที่พันยาวพอดคาดได้รอบศีรษะ) มาถวายองค์พระธาตุถือเป็นประเพณีอันศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับองค์พระธาตุศรีสองรัก คือไม่ควรนำสิ่งของหรือดอกไม้สด
แดงขึ้นบูชา ไม่ควรแต่งกายด้วยชุดสีแดงขึ้นไปนมัสการ เพราะองค์พระธาตุสร้างขึ้นเพื่อสัจจะและ
ไมตรี สีแดงเป็นสัญลักษณ์ของเลือดและความรุนแรง ไม่ควรกางร่ม สวมหมวกและสวมรองเท้าขึ้น
ไปบนพระธาตุ ไม่ควรนำเด็กต่ำกว่า 3 ปีขึ้นไปนมัสการ (หมายเหตุ : ก่อนท่านจะทำหรือประกอบ
พิธีใดๆ ที่เกี่ยวกับองค์พระธาตุขอให้ปรึกษาเจ้า หน้าที่ที่เฝ้าองค์พระธาตุก่อน)

2) วัดเนรมิตวิปัสสนา

วัดเนรมิตวิปัสสนา อ.ด่านซ้าย จ.เลย อยู่ห่างอำเภอด่านซ้าย 1 กิโลเมตร
เป็นวัดที่มีพระอุโบสถทำจากศิลาแลงที่สวยงาม ที่สุดภายในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานของ พระ
พุทธราชชินราชจำลอง และมีภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมือช่างเขียน ชาวด่านซ้าย วัดนี้สร้างด้วยทุน
ทรัพย์มหาศาล ซึ่งก่อสร้างได้เพราะบุญบารมีของ พระครูภาวนาวิสุทธิญาณ (หลวงพ่อมหาพันธ์) ที่
มรณภาพไปแล้ว เป็นสถานที่ที่ใครเดินทางมาถึงด่านซ้าย ไม่ลืมแวะไปนมัสการและเที่ยวชม ตั้งอยู่
สูงเด่นอยู่เนินเขา ห่างจากพระธาตุศรีสองรักเพียงเล็กน้อย พระอุโบสถ และเจดีย์ภายในวัด
ก่อสร้างด้วยศิลาแลงทั้งหลัง ที่เกิดจากจินตนาการสร้างสรรค์ ออกแบบโดยพระและเณร ภายใน
พระอุโบสถตกแต่งไว้ตามแบบศิลปะ ส่วนกลาง มีพระพุทธราชชินราช จำลองเป็นพระประธานและมี
หุ่นขี้ผึ้งของหลวงพ่อมหาพันธ์ ศิลปินวิสุทธิ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่ม และได้มรณภาพแล้ว ประดิษฐานอยู่และมี
ภาพจิตรกรรมที่สวยงาม ประดับอยู่โดยรอบพระอุโบสถ นอกจากนี้บริเวณพื้นที่โดยรอบมีการจัด
แต่งสวนต้นไม้ที่ร่มรื่นสวยงาม และมีต้นไม้ที่สำคัญทางพุทธศาสนา คือ “ต้นสาละ” เป็นต้นไม้ที่
พระพุทธเจ้าทรงประสูติ

3) วัดโพนชัย

วัดโพนชัย (ชาวบ้านนิยมเรียกว่าวัดโพน) ตั้งอยู่บนเนินสูงทางทิศใต้
ของอำเภอด่านซ้าย ห่างจากที่ตั้งที่ว่าการอำเภอประมาณ 1 กิโลเมตร ห่างจากลำน้ำหมันประมาณ
300 เมตร สำหรับน้ำหมันตรงนั้น เรียกว่าวังเวิน บริเวณที่ตั้งวัดเป็นรูปเนิน มีเรื่องเล่าว่าดินเนินเป็น
มูลขุยของพญานาคมีรูจากศูนย์กลางลงไปทำวังเวิน รูนี้เรียกว่ารูพญานาค ที่รูนี้สมัยเก่าแก่ได้สร้าง
พระวิหารครอบเอาไว้ และสร้างพระพุทธรูปประธานองค์ใหญ่ตรงรูพญานาคนั้นไว้ พญานาคได้บรรลุ
ขึ้นมาอีกหลังพระพุทธรูปใหญ่ในพระวิหาร ปรากฏมีรอยโคลนตมของพญานาคที่ฟาดหางเปื้อนฝา
ผนังและที่หลังพระพุทธรูป ขณะนี้ได้กลบรูพญานาคที่ขึ้นมาฟาดหางหลังพระพุทธรูปนั้น ได้หลาย
ปีแล้ว (บุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้เล่า) วัดโพนชัย เป็นวัดคู่เมืองของอำเภอด่านซ้ายสร้างขึ้นพร้อมกับ
พระธาตุศรีสองรัก ประมาณ พ.ศ. 2103 เข้าใจว่าพระเถระของกรุงศรีอยุธยา 5 คน และจากกรุงศรี
สัตตนาคนหุต 5 คน ที่ทำสัตยาบัน (หล่อน้ำสัจจาตามศิลาจารึก) สร้างพระธาตุศรีสองรักได้มาพำนัก
อยู่ที่วัดนี้ จึงมีพระธาตุศรีสองรักจำลอง อยู่ทางทิศใต้ของพระวิหาร 1 องค์ ขนาดกว้าง 3.75 เมตร

สูง 15 เมตร ที่วัดนี้มีการทำบุญมหาชาติในเดือน 7 หลังจากเสร็จงานพระราชสุริยวงศ์สงรักเป็นประจำทุกปีไม่ขาด มีเจ้าพ่อกวน เจ้าพ่อแสน เจ้าแม่นางเทียมและแม่ นางแต่งทุกคนเป็นเจ้าภาพจัดงานบุญเทศน์มหาชาติ แต่ละปีตามประเพณีสืบต่อกันมาชาวบ้านเรียกว่าบุญหลวง ในงานนี้จะมีผีตาโชนเล็ก ผีตาโชนน้อยมาเล่นในงานนับร้อย ปัจจุบันวัดโพนชัยเป็นสถานที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานผีตาโชนด้วย

4) พิพิธภัณฑสถานผีตาโชน

พิพิธภัณฑสถานผีตาโชนตั้งอยู่ในวัดโพนชัย ถนนแก้วอาสา ห่างจากอำเภอด่านซ้ายประมาณ 2 กิโลเมตรตัวพิพิธภัณฑสถานเป็นบ้านเรือนไม้ จัดแสดงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองด่านซ้าย นิทรรศการผีตาโชน การสาธิตทำหน้ากากผีตาโชนและสินค้าของที่ระลึกผีตาโชนในรูปแบบต่างๆ สามารถเข้าชมและเลือกซื้อสินค้าได้ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 09.00-17.00 น.

5) น้ำตกแก่งสองคอน

ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยนาง ตำบลด่านซ้าย การเดินทาง ใช้เส้นทางหมายเลข 2013 (ด่านซ้าย-นครไทย) อยู่เลยพระราชสุริยวงศ์ไปราว 400 เมตร ทางเข้าอยู่ข้างวัดนรมิตวิปัสสนา (เข้าทางเดียวกับโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กน้ำหมัน) เลี้ยวเข้าไปตามทางลูกรังอีก 3 กิโลเมตร จากนั้นต้องเดินเท้าเข้าไป ลักษณะของน้ำตก เป็นธารน้ำกว้างไหลผ่านก้อนหินใหญ่น้อยมากมายลดหลั่นกันลงมาท่ามกลางต้นไม้ใหญ่เขียวครึ้มทั่วบริเวณ มีน้ำมากในช่วงฤดูฝน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตามวัตถุประสงค์ การให้บริการการท่องเที่ยวจะสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการท่องเที่ยวหลายประการ อาทิ นโยบายการท่องเที่ยว การให้บริการของภาคธุรกิจ แหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมต่างๆ เป็นต้น ที่สามารถจัดบริการให้กับนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง

2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

ปรีชา แดงโรจน์ (2544 : 31) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวตามที่องค์การสหประชาชาติในคราวประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ.2506 ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการคือ

1. ต้องมีการเดินทาง
2. ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมชม
3. ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง

นิคม จารุมณี (2544 : 92) ได้ให้ความหมายของ การท่องเที่ยวว่าหมายถึง ผลรวมของ ปรัชญาการณต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและ บริการต่างๆ รัฐบาลประเทศเจ้าภาพและประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ใน กิจกรรมหรือกระบวนการในการดึงดูด และให้การต้อนรับที่อบอุ่นเปี่ยมไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือน

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2546 : 11) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไข สำคัญ 3 ประการคือ

- 1) เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- 2) เดินทางด้วยความสมัครใจ
- 3) เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

ดุษย์ ชุมสาย และญิบพัน พรหมโยธี (2546 : 36) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวต้องมีการเดินทางออกจากที่พักเป็นการชั่วคราว เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือเยี่ยมญาติ หรือวัตถุประสงค์อื่นๆ แต่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ และตั้งถิ่นฐานเป็นการถาวร

ฐิติทธิ์ ชูชาติ (2547 : 45) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวกับการเดินทางสามารถใช้สลับเปลี่ยนกันได้ จนบางครั้งดูเหมือนว่าเป็นความหมายเดียวกัน แต่ถ้าพิจารณาในเรื่องความหมายและพฤติกรรมแล้ว การเดินทางกับการท่องเที่ยวแตกต่างกันการเดินทาง หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปสู่อีกสถานที่หนึ่ง โดยวิธีการและวัตถุประสงค์ในการเดินทางต่างๆ กันหรือบางครั้งการเดินทางแล้วไม่กลับมาถึงสถานที่เดิม ส่วนการท่องเที่ยวหมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสุขสบายในการเดินทาง ตลอดจนการจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับการสร้างความประทับใจ การบริการ และการสร้างความพึงใจให้กับนักท่องเที่ยว

สายพิณ ยิ้มอ่อน (2548 : 2) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง กิจกรรมของการเดินทางไปยังต่างถิ่น โดยการพักอยู่ระยะหนึ่งโดยร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาหาความรู้ ติดต่อธุรกิจ เพื่อการกีฬา หรือเยี่ยมญาติ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ภายใต้เงื่อนไข คือ การได้เดินทางจากแหล่งที่อยู่ประจำ การได้ไปเยือนท้องถิ่นอื่นเป็นการชั่วคราว เป็นการไปด้วยความสมัครใจ มิได้รับสินจ้าง และไม่เป็นการไปประกอบอาชีพหรือหารายได้

บุปผา พิภูลแก้ว และคณะ (2550 : 7) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเดินทางเข้ามาพักในสถานที่หนึ่งของ

นักท่องเที่ยวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือพักผ่อนหย่อนใจชั่วคราวโดยไม่ได้มุ่งหวังเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่หนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมาย และพักค้างคืนในสถานที่ต่างๆ ซึ่งเป็นการพักค้างคืนชั่วคราว มิใช่เพื่อการอยู่อาศัยหรือเพื่อการประกอบอาชีพ หรือการไปทำงาน แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เยี่ยมญาติ หรือการท่องเที่ยว

2.3.2 ประเภทของการท่องเที่ยว

การแบ่งประเภทการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง กล่าวคือ จะเป็นประสบการณ์ในการท่องเที่ยวที่จำแนกที่หมายปลายทางของการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว สามารถจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 7 ประเภทดังนี้

2.3.2.1 การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ประสงค์ที่จะสังเกตการแสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งจะรวมไปถึงการไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อน และการเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่างๆ

2.3.2.2 การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental tourism) การท่องเที่ยวประเภทนี้คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ กล่าวคือ เป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากแดนไกลให้เข้ามาท่องเที่ยว แต่ข้อนี้จะเน้นสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ที่เป็นสิ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเน้นชาติพันธุ์มนุษย์ การกลับคืนสู่ธรรมชาติและ การชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นพิภพที่อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งจะรวมการถ่ายภาพ การเดินทางไกล การปีนเขา การล่องเรือเล็ก และการตั้งแคมป์

2.3.2.3 การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและการเข้าร่วมในวิถีชีวิตเก่าๆ ที่กำลังจะสูญหายไปในช่วงท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงประวัติความเป็นมาการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตน เช่น การแสดงศิลปะวัฒนธรรมประเพณี และงานเทศกาล เป็นต้น

2.3.2.4 การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical tourism) เป็นการท่องเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานและโบราณวัตถุเก่าๆ ที่เน้นความรู้เรื่องในอดีต อาจเป็นการไปชมอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร วังต่างๆ และการแสดงแสง เสียงเหตุการณ์เด่นๆ ในอดีตกาล

2.3.2.5 การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business tourism) มีลักษณะเด่นคือ การประชุมหารือพบปะกันหรือการสัมมนา ซึ่งมักรวมเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นเข้ามาไว้ด้วยเมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลายประเภทบางแห่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แล้วแต่นักท่องเที่ยวต้องการอย่างไร

2.3.2.6 การท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (Recreational tourism) เป็นการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา น้ําพุแร่รักษาโรค การอาบแดด และการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ สถานที่ดังกล่าวได้แก่ หาดทราย ชายทะเล การแข่งขันกอล์ฟในสนามชั้นเยี่ยม และการแข่งขันเทนนิส เป็นต้น การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ

2.3.2.7 การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการแก่หน่วยงาน และบริษัทห้างร้านต่างๆ เพื่อการดูงาน ประชุม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และเพื่อนันทนาการ โดยหน่วยงานและบริษัทห้างร้านจะเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งหมด (บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ, 2550 : 24)

2.3.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

นิคม จารุมรี (2544 : 36) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก และสาธารณูปโภคด้านการท่องเที่ยว

วรรณ วลัยวานิช (2546 : 42) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ไว้ดังนี้คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว การขนส่ง และการต้อนรับนักท่องเที่ยว

McIntosh, Goeldner, & Ritchi (1995 : 9-10) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ 4 ประการ เสนอไว้ดังนี้

2.3.3.1 นักท่องเที่ยว พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของ “นักท่องเที่ยว” ว่า หมายถึง บุคคลที่เดินทางท่องเที่ยวที่อันเป็นที่อยู่โดยปกติของตนไปยังท้องที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์อันมิใช่เพื่อไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ นักท่องเที่ยวต้องออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางอย่างน้อยที่สุดเป็นค่าอาหาร ถ้าพักค้างคืนก็จะจ่ายเป็นค่าที่พัก ค่าของที่ระลึก และบริการอื่นๆ ด้วย ค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะหมุนเวียนกระจายไปในธุรกิจบริการต่างๆ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการสร้างงาน และการกระจายรายได้สู่ระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่น องค์การการท่องเที่ยวโลกของสหประชาชาติ (WTO) ได้แบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) นักท่องเที่ยวค้างคืน (Tourist) ได้แก่ ผู้มาเยือนชั่วคราว โดยพำนักอยู่ในประเทศที่มาเยือนเป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง และการเดินทางนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้เวลาว่างไปในการพักผ่อน การบันเทิง สุขภาพ ศาสนา การศึกษา และการกีฬา และเพื่อกิจกรรมทางธุรกิจ การเยี่ยมญาติ การปฏิบัติภารกิจต่างๆ และการประชุมสัมมนา

2) นักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน (Excursionist) หรือโดยทั่วไปใช้คำว่า“นักท่องเที่ยว” ได้แก่ ผู้มาเยือนเป็นชั่วคราว โดยใช้เวลาอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมงทั้งนี้รวมถึงผู้โดยสารที่มาถึงเรือเดินสมุทร

2.3.3.2 ธุรกิจซึ่งทำหน้าที่จัดหาสินค้าและบริการต่างๆ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ที่พักแรม ร้านอาหารและภัตตาคาร บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ร้านขายของที่ระลึกและขายสินค้าพื้นเมือง ฯลฯ ธุรกิจนี้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นแหล่งจ้างงานที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับหลายสาขาอาชีพ นอกจากนี้พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และความหมายของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว ดังนี้

1) ธุรกิจนำเที่ยว หมายถึง การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการหรือการให้บริการหรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร ทักษนาจร และหรือมัคคุเทศก์ให้แก่นักท่องเที่ยว

2) ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว หมายถึง ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามพระราชบัญญัตินี้

3) มัคคุเทศก์ หมายถึง ผู้ที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่หรือบุคคลโดยได้รับค่าตอบแทน ที่มีใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือใบอนุญาตมัคคุเทศก์แล้วแต่กรณี

ดังนั้นจึงสรุปว่าการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นการดำเนินกิจการจัดหาสินค้าและบริการต่างๆ ของภาคธุรกิจในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ด้านการคมนาคมขนส่ง ที่พักแรม ร้านอาหาร บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ร้านขายของที่ระลึก ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการคือ “ค่าบริการ” ได้แก่ ค่าจ้างและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวจ่ายให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจสำหรับจัดการ การให้บริการ หรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทางสถานที่พัก อาหาร และการทัศนจรซึ่งจำแนกตามลักษณะกิจกรรมการให้บริการที่นักท่องเที่ยวเข้ารับบริการ

2.3.3.3 รัฐบาลของประเทศ หรือท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของบ้าน ซึ่งทำหน้าที่จัดหาให้มีโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เช่น ถนน ท่าเรือ ท่าอากาศยาน ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ระบบการสื่อสารที่ทันสมัย เป็นการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศ และเพื่ออำนวยความสะดวกสบายของคนในท้องถิ่น

2.3.3.4 ตัวเจ้าของบ้าน หรือประชาชนในประเทศนั้น ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการต้อนรับและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มาเยือนท้องถิ่นนั้นซ้ำอีก หรืออาจชักชวนผู้ที่ไม่เคยมา

เขียนให้ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ทั้งความมีน้ำใจแสดงความช่วยเหลือและเรื่องของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนให้ยั่งยืนต่อไป (เสรี วงศ์ไพจิตร, 2534 : 32) ได้กล่าวถึงประเภทของนักท่องเที่ยวว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรสนิยมและแบบแผนการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ซึ่งการจำแนกประเภทของนักท่องเที่ยวสามารถจำแนกตามแนวความคิดของ สแตนลีย์ ที่อาศัยหลักจิตวิทยาเป็นฐานในการจำแนก ประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1) นักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Psychometrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่คิดหรือสนใจแต่ปัญหาเล็ก ๆ ในชีวิตของตนเอง ชอบสถานที่ท่องเที่ยวอันเป็นที่รู้จักกันดี ไม่ต้องการทดลองสิ่งแปลกใหม่ ทั้งที่พัก อาหาร และสิ่งบันเทิง และบุคคลใหม่ ๆ ไม่ต้องการพบสิ่งที่ย่างยากและเหตุการณ์ที่ผิดปกติ

2) นักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองปานกลาง (Near psychocentrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวประเภทที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการเน้นตัวเองและการเดินทางสายกลาง

3) นักท่องเที่ยวประเภทเดินทางสายกลาง (Mid-centrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่ไม่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง ไม่ชอบผจญภัย แต่ก็ไม่รังเกียจการทดลองสิ่งใหม่ ๆ ตราบเท่าที่ไม่ได้เสี่ยงอันตรายเกินไปหรือไม่ผิดปกติเกินไป ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มนี้

4) นักท่องเที่ยวประเภทชอบความหลากหลายพอสมควร (Near allocentrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวประเภทที่เป็นกลุ่มอยู่ระหว่างกลุ่มเดินทางสายกลาง และกลุ่มที่มีความสนใจหลากหลาย

5) นักท่องเที่ยวประเภทมีความสนใจหลากหลาย (Allocentrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่สนใจในกิจกรรมหลากหลาย เป็นพวกที่มีความเปิดเผยและมีความมั่นใจในตัวเอง ชอบผจญภัยอย่างมาก และเต็มใจออกไปเผชิญโลก เศรษฐกิจ การเดินทางกลายเป็นช่องทางให้เขาได้แสดงออกมา ซึ่งความอยากรู้อยากเห็น และได้สนองความอยากรู้อยากเห็นของพวกเขาด้วยเป็นกลุ่มที่ชอบทดลองของใหม่ ๆ ทั้งที่พัก อาหาร การบันเทิง และผู้คนที่แตกต่างกันไปจากของตนเองซึ่ง นักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองเป็นศูนย์กลางไม่อาจจะยอมรับได้ (บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ, 2550 : 12-16)

สรุปว่า นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางมาที่ใดที่หนึ่งเพื่อดำเนินกิจกรรมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งด้วยความสมัครใจ ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะผลตอบแทนโดยรวม นอกจากจะดีค่าออกมาเป็นเงินตราแล้ว ยังสร้างความพึงพอใจที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี

2.3.4 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

Collier and Harraway (1997 : 18) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ หรือ 3As ได้แก่

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งดึงดูดใจเกิดจากสถานที่ (Sites) และเหตุการณ์ (Events) สถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติสร้างหรือมนุษย์สร้างขึ้น แต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเกิดจากมนุษย์สร้างเพียงอย่างเดียว

2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ความสะดวกสบายที่ทำให้นักท่องเที่ยวหรือคนที่เดินทางเข้ามาถึงสถานที่ได้รวดเร็ว ปลอดภัย และสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิต (Infrastructure) เช่น ระบบขนส่ง ระบบการสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการท่องเที่ยว

นอกจากนี้สิ่งก่อสร้างอื่นๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก โรงพยาบาล ฯลฯ ตลอดจนการกำจัดระบบของเสียก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปกับแหล่งท่องเที่ยว

3. การเข้าถึง (Accessibility) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต้องมีระบบขนส่ง (Transportation) ซึ่งประกอบด้วย เส้นทาง (The way) พาหนะ (The vehicle) สถานี (The terminal) และผู้ประกอบการ (The carrier) การขนส่งมีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนหรือสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางโดยเส้นทางหรือท่าลำเลียง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 45) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการคือ

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งที่ดึงดูดใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชมเยือนสถานที่นั้นๆ

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้ความประทับใจ ทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะท่องเที่ยววนวันขึ้น

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึง เส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นั้น สามารถติดต่อเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง

สุทธิศรี ชูชาติ (2547 : 29-41) ได้กล่าวถึงทรัพยากรว่า องค์ประกอบของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ

1) สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจำแนกย่อยได้ 4 ประการ ได้แก่

(1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามประทับใจ เป็นสิ่งดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยว

(2) วัฒนธรรม ได้แก่ วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งวัฒนธรรมอาจ แสดงออกในรูปแบบของ ศาสนา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของประชาชน จารีต ประเพณีทั้งอดีตและปัจจุบัน

(3) ชาคีพันธ์ุ เป็นการเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนเพื่อนและญาติมิตร

(4) แหล่งบันเทิง นักท่องเที่ยวมีความต้องการที่จะเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวเพราะมีแหล่งบันเทิงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ

2) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ เช่น ที่พัก อาหาร ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ร้านซักรีด นันทนาการ การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก

3) การขนส่ง (Transportation) หมายถึง การนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย

4) การต้อนรับ (Hospitality) การต้อนรับนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความประทับใจที่นักท่องเที่ยวได้รับ และมีความต้องการกลับไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวเดิมอีก

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 60-69) กล่าวว่าองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่จำเป็น ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ เส้นทางคมนาคมขนส่งเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือ โครงข่ายขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงแต่ถ้าขาดเส้นทางคมนาคมขนส่งถึงแหล่งท่องเที่ยวแล้ว แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงามประทับใจหรือมีคุณค่าสูงส่งเพียงใดก็ตามย่อมจะไร้ความหมายอย่างสิ้นเชิง เพราะไม่สามารถเดินทางเข้าไปเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยวได้ จึงต้องมีถนนหนทาง สถานีขนส่งทางรถยนต์ ท่าเรือ และท่าอากาศยาน เป็นต้น

จากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยว และสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะอย่าง เช่น กลุ่มนักอนุรักษ์ นักผจญภัย กลุ่มวิชาการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ หรือปัจจัยพื้นฐานในการผลิตบางอย่างอาจมีความจำเป็นน้อย เพราะกลุ่มดังกล่าวต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวมีสภาพใกล้เคียงธรรมชาติและวัฒนธรรมเดิม ไม่ต้องการให้มีผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

2.3.5 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อประเทศในด้านต่างๆ มากมาย ซึ่ง ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543 : 21) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

2.3.5.1 ความสำคัญการท่องเที่ยวต่อระบบเศรษฐกิจซึ่งประกอบด้วย การท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศชาติ ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลชำระเงินของประเทศได้ ช่วยเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้ และการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน

2.3.5.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อสังคมและจิตวิทยา สามารถช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีระหว่างคนในท้องถิ่นหนึ่งกับอีกท้องถิ่นหนึ่ง ช่วยพัฒนาระดับความเจริญของสังคมท้องถิ่น และความเป็อยู่ของคนในท้องถิ่นให้สูงขึ้น ช่วยก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในสังคม ช่วยลดช่องว่างของสังคม แล้วเสริมมาตรฐานสวัสดิการสังคมโดยตรง ช่วยเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ด้วยประสบการณ์ที่ได้เดินทางไปพักผ่อนในที่ต่างๆ ได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ ได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ช่วยก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีระหว่างท้องถิ่นเพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ช่วยส่งเสริม อนุรักษ์ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ช่วยดึงดูดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นช่วยสร้างความรู้สึกรักและภาคภูมิใจ ช่วยบำรุงรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เป็นความพยายามที่จะรักษาและพัฒนาอย่างเหมาะสม ช่วยให้เกิดการพัฒนา กล่าวคือการท่องเที่ยวจะช่วยให้มีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมที่ดีและสวยงาม เป็นการช่วยป้องกันปัญหาการเสื่อมโทรมของสภาพเมืองและสถานที่ท่องเที่ยวอย่างได้ผล

2.3.5.3 ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการเมือง การท่องเที่ยวเป็นสื่อที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมากต่อความเข้าใจอันดีต่อกันในทางการเมืองทั้งภายในและระหว่างประเทศ โดยการท่องเที่ยวจะเป็นดัชนีที่บอกระดับสภาพซึ่งกันและกัน แปรผันโดยตรงต่อกัน เช่น ในสถานภาพทางการเมืองของประเทศมีความมั่นคง ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญบางประการที่จะเป็นตัวกำหนดและบอกถึงความเจริญของสังคมวิทยาการท่องเที่ยว หรือทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็เป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ข้อตกลงหรือสัญญาระหว่างประเทศในด้านของการท่องเที่ยวมักจะแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือและความเข้าใจซึ่งกันและกัน

จากกล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในการช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศชาติ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนั้นในด้านสังคมและจิตวิทยาการท่องเที่ยวยังช่วยพัฒนาจิตใจ คลายความเครียด ซึ่งถือเป็นการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยวและยังเป็นการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และรักษา

ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน ตลอดจนในด้านการเมืองของประเทศการท่องเที่ยวยังช่วยประสานสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างประเทศและบ่งบอกถึงความเจริญของคนในสังคมระดับประเทศและทั่วโลก

2.3.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นับเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านที่มาของเงินตราต่างประเทศ การจ้างงาน การกระจายรายได้ การกระตุ้นการผลิต และความสามารถในการปรับดุลชำระหนี้ของประเทศ ซึ่ง ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543 : 8) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่พึงได้รับจากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม มีดังนี้

2.3.6.1 ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวทางตรง ได้แก่

1) งานหรืออาชีพเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรมในย่านเมืองอันเป็นแหล่งการท่องเที่ยวสำคัญทุกแห่ง จะต้องจัดสถานที่พักอาศัยขึ้นมาเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยชั่วคราว ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในกิจการท่องเที่ยว โดยมีหน้าที่ให้บริการแขกที่เข้ามาพักโดยเริ่มตั้งแต่ ผู้จัดการ พนักงานต้อนรับ พนักงานบริการด้านภัตตาคาร และพนักงานฝ่ายแม่บ้าน เป็นต้น เมื่อกิจกรรมท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมและมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางเข้าไปใช้บริการมากเท่าใด ก็จะมีผลทำให้ประชากรในบริเวณนั้นมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

2) งานหรืออาชีพเกี่ยวกับภัตตาคาร การบริการทางด้านอาหาร เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่นักท่องเที่ยวทุกคนต้องใช้บริการ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปสู่แหล่งท่องเที่ยวแห่งใดจึงต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนไม่น้อยเพื่อซื้ออาหารรับประทาน ด้วยเหตุนี้ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ จึงมีการจัดสถานที่เพื่อบริการทางด้านอาหารอย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นพวกเนื้อสัตว์ ผลไม้ ซึ่งประเทศไทยมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ที่สามารถจัดหาได้จากท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงและราคาไม่สูงมากนัก ประชาชนจึงมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพการจำหน่ายอาหารให้กับนักท่องเที่ยวโดยตรงที่ปรากฏตามแหล่งท่องเที่ยว เช่น เครื่องดื่ม ของที่ระลึก เป็นต้น

3) งานหรืออาชีพเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ นับว่าเป็นอาชีพสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารทุกรูปแบบแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการ เช่น ข้อมูลสถานที่พัก ร้านอาหาร สถานที่ และจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถให้ข่าวสารที่ถูกต้อง และคนในท้องถิ่นนั้นก็สามารถเป็นมัคคุเทศก์ได้ เมื่อนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยมัคคุเทศก์ก็ต้องจ่ายเงินให้เป็นค่าตอบแทนตามที่ตกลงกันได้

4) งานหรืออาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง สามารถทำรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นกิจการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ซึ่งการ

ขนส่งนี้รวมถึงรถแท็กซี่ จักรยาน สามล้อ รถยนต์โดยสารขนาดเล็ก เรือยนต์และลูกหาบ ซึ่งรายได้จากการขนส่งที่ให้บริการนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวมีมากขึ้นและประชากรในแหล่งนั้นก็มีการทำเพิ่มขึ้น

5) งานเกี่ยวกับการจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ซึ่งนักท่องเที่ยวมักซื้อกลับไปฝากญาติหรือเพื่อนที่ไม่ได้เดินทางมาท่องเที่ยว ประกอบด้วยวัสดุที่ทำจากท้องถิ่น เช่น เปลือกหอย เครื่องจักรสาน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ประชากรมีรายได้ต่อครัวเรือนมาก

2.3.6.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวทางอ้อม ได้แก่

1) การผลิตสินค้าพื้นเมืองหรือผลิตสินค้าที่ระลึกจะเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว ถ้าหากสินค้าขายได้ปริมาณมากขึ้น ผู้ประกอบการจะมีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นทำให้รายได้กระจายสู่ชนบทมากขึ้น

2) การเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวทำให้ภาคเกษตรกรรมสามารถขายเนื้อสัตว์มากขึ้นเป็นการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรมากขึ้น

3) การผลิตพืชผักผลไม้ หากมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงจะทำให้สามารถจำหน่ายพืช ผัก ผลไม้ได้มากขึ้น และราคาสูงขึ้น

4) อาชีพการก่อสร้างและบริการอื่นๆ เมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวออกไปในท้องถิ่นได้ปัจจัยที่สนับสนุนกิจการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สถานที่บริการด้านนันทนาการต่างๆ สาธารณูปโภค ไม่ว่าจะเป็นถนน หนทาง สนามบิน หรือท่าเรือ จะได้จัดให้มีการก่อสร้างมากขึ้น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสิ่งดังกล่าวจะมีผลกระทบต่ออันเกิดจากการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

2.3.7 ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543 : 48) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งความรุนแรงจะมีมากหรือน้อยย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการในแต่ละท้องถิ่นเป็นประการสำคัญ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ

2.3.7.1 นโยบายของรัฐบาล กล่าวคือ รัฐบาลต้องจัดทำแผนแม่บทหรือแผนระยะยาว แผนระยะสั้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน สามารถนำสู่การปฏิบัติและเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรทุกระดับได้เป็นอย่างดี

2.3.7.2 สถาบันหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น กล่าวคือ ความล้มเหลวของกิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ผ่านมาเกิดจากความล้มเหลวของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถาบัน หรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการในเชิงพัฒนาที่ผสมกลมกลืนระหว่างศาสตร์ที่เป็นสากลกับศาสตร์ท้องถิ่น หรือ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้คงคุณค่าและเอกลักษณ์ที่มีความสำคัญในเชิงการศึกษาการกระตุ้นให้ตระหนักถึงคุณลักษณะเฉพาะ (Unique) ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอารยธรรมเป็นของตนเองเอาไว้มากกว่าเชิงพาณิชย์ และมีการปรุงแต่งมากจนเกินความเป็นจริง ยิ่งกว่านั้นผู้บริหารในระดับของท้องถิ่นที่มีใจเป็นคนท้องถิ่นทำให้ไม่เข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นดีพอจึงใช้อำนาจและยึดแนวความคิดของตนเองเป็นตัวตั้งจนทำให้เกิดผลกระทบต่อเอกลักษณ์เฉพาะจนคุณค่าลดลง

2.3.7.3 คุณภาพของประชากรในท้องถิ่น กล่าวคือประชากรที่อาศัยอยู่ใกล้บริเวณสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจและมองไม่เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเอง ไม่มีการห้ามปรามหรือต่อต้าน เมื่อเห็นนักท่องเที่ยวแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีการเอารัดเอาเปรียบ แสดงอาการดูถูกเหยียดหยาม ฯลฯ ซึ่งล้วนก่อให้เกิดผลกระทบในทางเสียต่อตนเองท้องถิ่นและประเทศชาติโดยส่วนรวมได้ทั้งสิ้น

ดังนั้นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวดังกล่าวจึงเกิดขึ้นจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนโยบายจนนำไปสู่การปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกหน่วยงาน องค์การของภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวควรนำทรัพยากรทางการท่องเที่ยวไปใช้ให้อย่างคุ้มค่าโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งควรเน้นการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวควบคู่กันไปให้มีความยั่งยืนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ, 2550 : 23)

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.4.1 ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต ฉบับ พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “วัฒนธรรม คือสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมกันใช้อยู่ในหมู่ของพวกตน

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนที่สมาชิกในสังคมเดียวกันยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา สามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน เป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาช่วยให้นุชนในสังคมนั้น ๆ อยู่รอดและเจริญงอกงาม

วัฒนธรรม คือกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมให้บุคคลเกิดความรู้ รู้จักวิธีปฏิบัติมีความเชื่อ ตลอดจนเข้าใจผลิตผลทางศิลปะทั้งหลาย และดำรงรักษาสืบเหล่านั้นไว้หรือเปลี่ยนแปลงไปในเวลาที่เหมาะสม (สการินทร์ โพธิวาสวริน, 2540 : 56)

วิระพล วงษ์ประเสริฐ (2540 : 35) ได้กล่าวว่า“วัฒนธรรม หมายถึงแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ และเป็นที่ยอมรับปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในสังคม รวมทั้งมีการถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อๆ มา”

นิยพวรรณ วรรณศิริ (2540 : 37-38, 44 – 46) กล่าวถึงความหมายของคำว่าวัฒนธรรม ในมุมมองของนักสังคมวิทยาไว้ว่า “วัฒนธรรม” เป็นกระบวนการอบรมสั่งสอน ปลูกฝัง เพื่อให้เรียนรู้ให้เกิดการดำรงชีวิตในรูปแบบเดียวกันของคนในสังคม และถ่ายทอดไปยังคนรุ่นหลัง ส่วนในมุมมองของนักมานุษยวิทยา “วัฒนธรรม” หมายถึง พฤติกรรมที่ก่อกำเนิดมาจากความคิดที่จะหาวิธีการมาตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่นการกินอาหาร การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม การสื่อสารความคิดต่อกัน เป็นการมองถึงพฤติกรรมพื้นฐานที่เน้นความอยู่รอด และความเป็นจริงของชีวิต ก่อนที่จะคำนึงความดี ความงามใดๆ นอกจากนี้ นิยพวรรณ วรรณศิริ ยังได้ให้ความหมายเพิ่มเติมถึงลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมไว้ 4 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของระบบความคิดมนุษย์ (Cognitive systems) เป็นระบบทางชีวภาพ เพราะความเกิดจากระบบสมอง ระบบประสาท และระบบจิตใจของมนุษย์
2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ในเมื่อวัฒนธรรมคือผลผลิตจากระบบความคิดของมนุษย์ และมนุษย์ก็มีความคิดไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอย่อมจะมีผลให้เกิดวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไปด้วย
3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลได้มาด้วยการเรียนรู้มนุษย์รับถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อ ๆ กันมา โดย การอบรม สั่งสอน บอกกล่าว การสังเกต การลองผิดลองถูก บุคคลจะมีการเรียนรู้วัฒนธรรมในสังคมของตนตั้งแต่เกิดจนโต
4. วัฒนธรรมเป็นสมบัติส่วนรวม บุคคลจะมีการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตประพฤติปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคมเดียวกัน เพราะมนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่โดยลำพังได้ วัฒนธรรมที่ถูกนำมาปฏิบัติในสังคม ก็จะกลายเป็นสมบัติส่วนรวมของสังคม และเป็นมรดกของชนรุ่นหลังต่อไปของสังคมนั้น

นิยพวรรณ วรรณศิริ (2540 : 47-48) ได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมทั่วโลก และพบว่าทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) และวัฒนธรรมทางจิตใจ (Non material culture) มีใช้อยู่ในทุกสังคมทั่วโลก ซึ่งเรียกว่าเป็นระบบวัฒนธรรมสากล อันประกอบด้วย 10 ประการ คือ

1. ภาษา อันได้แก่ ภาษาพูด ภาษาเขียน การสื่อสารทางท่าทาง นิทาน นิยาย และ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับภาษาทุกอย่าง
2. วัฒนธรรมประเภทรูปธรรม เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับ อาหาร ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย ภาชนะสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ การประกอบอาชีพ เป็นต้น
3. ศิลปะ คือทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เช่น การแกะสลัก การปั้น การวาดรูป การเล่นดนตรี การขับร้อง เป็นต้น
4. ระบบและรูปแบบของศาสนา ได้แก่ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์
5. ระบบครอบครัว ได้แก่ ครอบครัว การแต่งงาน การนับญาติ การสืบตระกูล และ การใช้คำศัพท์ในการนับญาติ
6. ระบบเศรษฐกิจและทรัพย์สิน คือทรัพย์สินส่วนรวม และทรัพย์สินส่วนตัว ทั้งสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ กฎเกณฑ์ กฎหมาย มาตรฐานการแลกเปลี่ยน และระบบการค้า เงินตรา การผลิต การจำหน่าย การแจกแจง การบริโภค เป็นต้น
7. ระบบการปกครองและรัฐบาล ได้แก่ระบบการเมือง ระบบนิติบัญญัติ ระบบตุลาการ และระบบควบคุมทางสังคมอื่นๆ
8. การศึกษาสงคราม มีความหมายรวมถึงสงครามระหว่างคนต่างสังคม คนในสังคมเดียวกัน หรือสงครามระหว่างเครือญาติ
9. การกีฬาและการละเล่น คือการออกกำลังกายและนันทนาการที่เกี่ยวข้อง
10. ระบบความรู้ การศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมถึงนิทานปรัมปราซึ่งให้ความรู้แก่คนในสังคมทางอ้อม (วาสิกา แสนคำ, 2545 : 44)

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2542 : 39) ได้ให้ความหมายว่า “วัฒนธรรม หมายถึง วิธีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้น ตามที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความคิด หรือความเชื่อจนมีการยอมรับปฏิบัติกันมาเป็นวิธีการหรือแบบแผน และมีการอบรมและถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมามาตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์”

งามพิศ สัตย์สงวน (2543 : 41) ได้กล่าวว่า นักมนุษยวิทยาวัฒนธรรมได้ชี้แนะว่า วัฒนธรรมคือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากการเรียนรู้ รวมทั้งผลผลิตที่เกิดจากการเรียนรู้ และนักมนุษยวิทยาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อ ทำความเข้าใจประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของมนุษย์ในสังคมต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งเข้าใจในตัวเองและสังคมด้วย (ประกอบศิริ ภัคศิพินิจ, 2545 : 41)

เมอมาลย์ ราชภัฏทาร์กซ์ (2544 : 38) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า วัฒนธรรมมีความหมายรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นเพื่อมาช่วยในการดำรงอยู่ในโลก อาจเป็นวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นใช้สอย ตลอดจนความรู้และเทคนิควิธีการต่างๆ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม จริยธรรม ศาสนา ความเชื่อ ศิลปหัตถกรรม เป็นต้น (ประกอบศิริ ภักดีพิณีจ, 2545 : 45)

จากการศึกษาความหมายของวัฒนธรรม สามารถสรุปนิยามและความหมายของวัฒนธรรมได้ดังนี้ วัฒนธรรมคือพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ ซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกับคนในกลุ่มสังคมอื่น พฤติกรรมของมนุษย์ดังกล่าว คือสิ่งที่เกิดจากแรงขับเรื่องของปัจจัยความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นก็จะถูกกลั่นกรอง ให้เกิดเป็นความงดงาม สร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เมื่อพฤติกรรมนั้นกลายเป็นที่ยอมรับของสังคมแล้ว ก็จะถูกนำมาปฏิบัติ ยึดถือ และถ่ายทอดสืบต่อกันจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกคนรุ่นหนึ่งโดยวิธีการรับรู้ เรียนรู้ หรือเลียนแบบสิ่งที่เป็นวัฒนธรรม หรือพฤติกรรมที่คนในสังคมหนึ่งเห็นว่าเป็นสิ่งดีงาม สำหรับอีกสังคมหนึ่งอาจมองว่าเป็นเรื่องน่าเกลียดน่ากลัว หรือยอมรับไม่ได้ เช่น การรับประทานเนื้อสุนัขของคนในสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในด้านของการเป็นยาบำรุงร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมด้านการกินของคนในสังคมนั้นที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ยุคบรรพชน แต่คนอีกสังคมหนึ่งอาจมองเรื่องนี้เป็นสิ่งที่โหดร้าย ป่าเถื่อน ไม่มีอารยธรรม เป็นต้น

2.4.2 วัฒนธรรมชุมชน

กาญจนา แก้วเทพ (2539 : 15) กล่าวถึงการพัฒนาโดยอาศัยวัฒนธรรมชุมชนเอาไว้ว่าเป็นการพัฒนาที่อาศัยวัฒนธรรม มาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นการพัฒนาที่เริ่มจากภายในชุมชนขึ้นมาซึ่งจะสอดคล้องกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน การพัฒนาลักษณะนี้จะใกล้เคียงกับการพัฒนาตามหลักการพึ่งตนเองหรือการพัฒนาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาตามแนวทางวัฒนธรรมชุมชนนี้ มี 3 แนวทางคือ

2.4.2.1 การนำเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหาใช้ในการพัฒนา เช่น การระดมทุนโดยการทอดผ้าป่า

2.4.2.2 การถือเอาวัฒนธรรมเป็นเป้าหมายในตัวเอง เช่น การเก็บบันทึกเรื่องราวในลักษณะของคำกลอน หรือนิทาน

2.4.2.3 การทำการพัฒนาโดยนำเอามิติทางวัฒนธรรม เข้าไปสอดแทรกในกิจกรรมทุกส่วนของชีวิต เช่นการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาขององค์กรศาสนาต่าง ๆ

ศรีศักร วัลลิโภดม (2544 : 73-74) ได้กล่าวเอาไว้ที่น่าสนใจว่า วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของคนแต่ละกลุ่มซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกัน การพัฒนาโดยใช้มิติของวัฒนธรรมเป็นตัวนำในรูปแบบหนึ่งๆ กับชุมชนหนึ่งอาจใช้แล้วประสบความสำเร็จ แต่ไม่ได้หมายความว่าสามารถนำมาใช้กับทุกชุมชนได้ เพราะวัฒนธรรมเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนในชุมชนหนึ่งๆ เท่านั้น

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมชุมชน คือ รากฐานสำคัญที่จะต้องคำนึงในการวางแผนเพื่อการพัฒนา การพัฒนาชุมชน โดยวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ของพื้นฐานชีวิตคนในชุมชน จะได้รับการยอมรับ และได้รับความร่วมมือ ไม่มีการต่อต้าน ส่งผลเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาให้สามารถบรรลุผลได้ดีมากกว่า การพัฒนาโดยใช้หลักวัฒนธรรมชุมชนนั้น เป็นการพัฒนาจากภายในชุมชนเอง โดยอาศัยมิติทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม และความเป็นเอกภาพของชุมชน

2.4.3 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) เป็นกลไกที่แยกนักท่องเที่ยวออกจากนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ตั้งแต่อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ โลกทัศน์ ทัศนคติ และความสนใจที่ค่อนข้างไปทางการศึกษา ทำให้อยากรู้อยากเห็นความแตกต่าง และความหลากหลายของวัฒนธรรมของสถานที่ที่อยากรู้อยากเห็น เพื่อเปรียบเทียบกับของบ้านเมืองตน สะท้อนถึงความเป็นนักคิด นักจัดการที่แสวงหาประสบการณ์ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าความสนุกอย่างเดียว แบบนักท่องเที่ยวทั้งหลายที่เอาความพึงพอใจของตนเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งต่อหมู่บ้านหรือประเทศที่ตนเข้าไปท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงหมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจ วัฒนธรรมกับมนุษย์มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เพราะวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตมนุษย์อยู่ตลอดเวลา (ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง, 2545 : 39)

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540 : 1-10) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเอง อย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่างๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพา ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2542 : 13) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า “เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการท่องเที่ยวที่มนุษย์สามารถศึกษาถึงวิถีชีวิต และความนึกคิดซึ่งกันและกัน”

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542 : 16) สรุปไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการให้ความรู้ และความภาคภูมิใจ”

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2542 : 27) “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้น วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ที่สะท้อนความเป็นไทยที่แท้จริงเพื่อให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส สิ่งจูงใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็คือ ความลึกซึ้งในความแตกต่างของวิถีชีวิต และการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันละกัน

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2542 : 46) ได้ให้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการของชุมชนว่าจะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากน้อยเพียงใด
3. วิธีการและความถี่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่น เพราะจะเป็นเครื่องวัดว่าท้องถิ่นนั้นๆ ต้องการนักท่องเที่ยวประเภทใด และจำนวนเท่าไร
4. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการพยายามที่จะทำให้อำเภอเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ
5. ในการวางแผนการท่องเที่ยว ไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวัง และต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วย เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่
6. เงินลงทุน แรงงาน รวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยว ควรมาจากชุมชนเจ้าของถิ่นเพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว ให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้
7. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว

8. เรื่องราว และงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น

9. ก่อนที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพยายามจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

จากแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวก็คือ ประชาชนในท้องถิ่น จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็น และแจ้งถึงระดับความต้องการในการพัฒนาชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากคนในท้องถิ่น และเอกชน ในฐานะที่เป็นผู้ชำนาญการ เพื่อการพัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชนต่อไป

วาลิกา แสนคำ (2545 : 34) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเอาไว้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวของผู้คนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยกระตุ้นทางวัฒนธรรม เช่น การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมศิลปวัฒนธรรมประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถาน การเดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา

วาลิกา แสนคำ (2545 : 36) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันได้แก่

1. โบราณคดีและพิพิธภัณฑต่างๆ
2. สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากฝังเมืองในอดีต
3. ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ
4. ความน่าสนใจทางดนตรี
5. การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ
6. ภาษาและวรรณกรรม
7. ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
8. วัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย

สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคมไม่ว่าจะเป็นในด้านของ ศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย

การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ กระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้น วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถดึงดูดให้กลุ่มคนต่างถิ่นเดินทางมาเยือนเพื่อสัมผัสและชื่นชมกับสิ่งที่ไม่เคยมีในท้องถิ่นของตน จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมของคนท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์และเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน การท่องเที่ยวได้ใช้วัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นทรัพยากรในการดำเนินกิจการ ในขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ การจ้างงาน นำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2.4.4 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545 : 94-96) กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า ในช่วงที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลกอยู่ในขั้นเติบโตอย่างรวดเร็ว แม้ประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2530 ททท.ได้ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทยโดยใช้คำโฆษณาว่า “Visit Thailand Year 1987” ช่วงนั้นธุรกิจท่องเที่ยวทั้งหลายมีการปรับปรุงขยายตัวกันมาก นับแต่ธุรกิจบริการขนส่งรถโดยสารประจำทาง มีรถปรับอากาศบริการจากสถานีขนส่งกรุงเทพออกไปทั่วประเทศ มีบริการเครื่องคัมมอนด์และรับประทานอาหารกลางทางโดยบริการของบริษัท ส่วนธุรกิจโรงแรมมีโรงแรมที่มีห้องประชุม ห้องจัดเลี้ยง ในระดับจังหวัดเพิ่มขึ้น มีที่พักเรียกว่า รีสอร์ท เพิ่มขึ้น นับเป็นช่วงที่ธุรกิจท่องเที่ยวโหมใช้ทรัพยากรธรรมชาติกันมาก ต่อมาเริ่มมีปัญหาด้านการทำลายสิ่งแวดล้อมเกิดเป็นเงาตามตัว ฝ่ายพัฒนาการท่องเที่ยวได้รับรู้ ศัพท์เทคนิคจากนักวิชาการ Green Tourism และ Ecotourism ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่รักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติจะอย่างไรที่จะทำให้ชาวไทยทุกระดับมีความเข้าใจว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกกิจกรรมต้องไม่ทำลายทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ดังนั้น รองผู้ว่าการ ททท. เสรี วังสัโพิจิตร ได้แต่งตั้งคณะทำงานรณรงค์การท่องเที่ยวที่รักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมขึ้นมา 1 คณะ ต่อมาที่ประชุมคณะทำงานฯ ได้ลงมติแปลความหมายคำว่า Green Tourism หรือ Ecotourism คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อจะสื่อความหมายว่าการจัดการท่องเที่ยวทุกประเภทต้องเป็นแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คำศัพท์นี้จึงแพร่หลายในสังคมไทย หรือเรียกกันสั้นๆ ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ต่อมา พ.ศ. 2535 มีการประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติที่นครริโอเดอจาเนโรเมืองหลวงของประเทศบราซิล ที่เรียกกันว่า Rio Summit หรือ Earth Summit มีสัญญา 1 ใน 5 ฉบับคือ Agenda 21 หมายถึง แผนแม่บทของโลก คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งศัพท์คำนี้ได้เข้ามาในประเทศไทยที่เห็นกันตามสื่อมวลชน การประชุมในหน่วยงานทุกกระทรวง ทบวง กรม เช่น การเกษตรที่ยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism development) ซึ่งมีหลักการสำคัญโดยคำนึงถึง

1. ชีตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้งระบบนิเวศ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ
3. การท่องเที่ยวที่ให้ความรู้และประสบการณ์ต่อนักท่องเที่ยวด้วยความปลอดภัยและสุขอนามัย
4. การมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism) จึงหมายถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด

ดังนั้นการท่องเที่ยวที่แบบ/อย่างยั่งยืน จึงเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมหรือรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2.4.5 หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism)

แนวคิดเริ่มต้นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ต่อมาใน พ.ศ. 2519 รัฐบาลแคนาดาได้สนองตอบในเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยได้ประกาศเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีหลักการพื้นฐาน ดังนี้

2.4.5.1 ต้องเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using resource sustainable) หมายถึง การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการทำธุรกิจการท่องเที่ยวในระยะยาว

2.4.5.2 ลดการบริโภคที่มากเกินไป และลดปริมาณของเสียที่ปล่อยออกสู่ระบบนิเวศ (Reducing over-consumption and waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

2.4.5.3 การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintaining diversity) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวและช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

2.4.5.4 ต้องประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติการพัฒนาท้องถิ่น (Integration tourism into planning) และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

2.4.5.5 เป็นการท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Supporting local economy) โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัดแต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

2.4.5.6 การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่น (Involving local communities) ในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวมแต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย

2.4.5.7 มีการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชน ท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (Consulting stakeholders and the public) ซึ่งมีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

2.4.5.8 มีการฝึกอบรมบุคลากร (Training staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติ ในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับบริการการท่องเที่ยว

2.4.5.9 การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing tourism responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

2.4.5.10 การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking research) จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development) ซึ่งเป็นกระแสความคิดหลักของโลกในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา และได้รับความสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on sustainable development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญดังนี้

1. จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น

2. ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสียที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

3. มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
4. มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม
5. มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง

จากหลักการข้างต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำไปสร้างกรอบแนวปฏิบัติได้ 10 ประการ คือ

1. มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณสุขโลกที่รองรับเป็นสำคัญ
2. มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โครงการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่
3. มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบ ถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่นั้น ๆ
4. มุ่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างเทียบพร้อมแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและห่วงใยในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย
5. มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย
6. มุ่งกระจายรายได้และนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น
7. มุ่งจ้างงานในท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจ และได้รับผลตอบแทนสูงให้แก่ชุมชนท้องถิ่นนั้น
8. มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อจะช่วยยกระดับการบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น
9. มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาว เพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป

10. มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค ระหว่างภาครัฐกิจท่องเที่ยว องค์การท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาล บนหลักการข้างต้น

ดังนั้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมปรับสภาพการจัดการ เพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไปจากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัยการรับผิดชอบต่อสังคมเป็นใหญ่ขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน (All tourism should be sustainable tourism) ดังนั้น หลักการพื้นฐานของความยั่งยืนจะต้องได้รับการปฏิบัติโดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด ไม่เฉพาะแต่การท่องเที่ยวเฉพาะอย่างการท่องเที่ยวขนาดเล็ก การท่องเที่ยวราคาแพง หรือการท่องเที่ยวของกลุ่มตลาดบน (Elite market) เท่านั้น หากยังรวมถึงการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ หรือการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass market) ด้วย

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 1-3) ได้ให้แนวคิดด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเอาไว้ เป็นการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการรักษาระบบนิเวศวิทยาที่มีอยู่แต่เดิม ให้คงอยู่หรือดีขึ้น โดยเป็นการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการให้ชุมชนเจ้าของพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อย่างเหมาะสมเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกส่วน กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว อย่างเหมาะสมเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกส่วน กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วย 5 ฝ่าย คือ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว กลุ่มชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545 : 12) ได้กำหนดแผนแม่บทเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวปี 2544-2553 โดยมีกลยุทธ์ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้

1. กลยุทธ์ในการพัฒนาสมรรถนะการบริหารการท่องเที่ยวส่วนท้องถิ่น
 - 1.1 เตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวให้แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการในส่วนท้องถิ่น
 - 1.2 จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับจังหวัดเพื่อให้เกิด Tourism Fast Track ระดับจังหวัด
 - 1.3 จัดทำแผนนำร่องด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับท้องถิ่น
 - 1.4 สนับสนุนและให้รางวัลท่องเที่ยวท้องถิ่นดีเด่น
 - 1.5 สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ข้อมูลทางวิชาการมอบให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น

2. กลยุทธ์การท่องเที่ยวยั่งยืน

- ทัศน
- 2.1 เร่งรัดการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและลดมลภาวะปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์
 - 2.2 ประกาศนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พื้นที่บริการในเขตอุทยานแห่งชาติ ประชาสัมพันธ์ แผนบริการ กฎระเบียบ เวลาที่ให้บริการ อัตราค่าบริการให้ทราบโดยทั่วกัน
 - 2.3 ผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ
 - 2.4 กำหนดเขตพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดให้มีพื้นที่สีเขียว และพื้นที่เปิดโล่งสำหรับประชาชนทั่วไปให้มากขึ้น
 - 2.5 ประกาศใช้หลักเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อป้องกันระบบนิเวศสำหรับธุรกิจท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
 - 2.6 ขยายกำลังรองรับสาธารณูปโภคเพิ่มเติมจากความต้องการเดิมของท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว
 - 2.7 ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการรักษาสีเขียวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี โดยสร้างเป็นเครือข่ายกระจายอยู่ทั่วประเทศ
 - 2.8 จัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.9 จัดทำทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวบรวมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งรายละเอียดอื่นๆ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง ลักษณะเด่น สภาพปัญหาที่มีในแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.10 จัดตั้งระบบติดตามสภาพทรัพยากรท่องเที่ยวที่ ททท. ได้ริเริ่มแล้วให้สมบูรณ์ เพื่อให้สามารถส่งข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่วิกฤติมายัง สกอ.พศท. และให้กลุ่มอนุรักษ์ท้องถิ่นเป็นเครือข่ายเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อมวลชน เพื่อสร้างแรงกดดันทางสังคมให้มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวของชาติ

3. กลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อสังคมปัญญา เป็นการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนและประชาชนหันมาสนใจองค์ความรู้ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรมและยังเป็นช่องทางการเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับประชาชน กระตุ้นให้เกิดความเข้าใจ ความรักมรดกของชาติ การท่องเที่ยวเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยยกระดับความรู้และจิตสำนึกของประชาชน มาตรการภายใต้กลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อสังคมปัญญามีดังนี้

3.1 สนับสนุนลงทุนในการสืบค้นประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนการสร้างข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

3.2 สร้างสารบบหนังสือและสารสร้างสรรค์เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นวิธีการหนึ่งของการให้การศึกษาแก่เยาวชนและก่อให้เกิดโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของประชาชน

3.3 สร้างโครงการ E-tourism สำหรับนักเรียน นักศึกษาเน้น “เที่ยวให้รู้ ดูให้เกิดปัญญา”

3.4 ให้กิจกรรมขนส่งมวลชนของรัฐ และที่พักของหน่วยราชการ คิดค่าบริการสำหรับนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 40 ของราคาปกติในช่วงวันหยุดที่มีการเดินทางเป็นหมู่คณะไปทัศนศึกษาออกสถานที่

3.5 กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการบริหารการท่องเที่ยวส่วน

วรรณ วลัยวานิช (2546 : 147) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ว่าหมายถึงการพัฒนาและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดรอบคอบ ระมัดระวัง ให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้นานที่สุด โดยไม่ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 7) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมอเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือ ไม่มีเลยอย่างยืนยาวดังนั้นการท่องเที่ยวจึงมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 6 ประการคือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี

2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นด้วย (วาสิกา แส่นคำ, 2545 : 34)

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน จึงเป็นการนำวิธีการต่างๆ มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความสมดุลให้สอดคล้องกับการดำเนินวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนการให้บริการการท่องเที่ยวของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2.4.6 การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตในสถานการณ์ปัจจุบันแนวโน้มของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกำลังเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายให้ความสนใจดังนั้นการที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างจริงจังและให้อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งประกอบด้วยหลักการ ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
2. ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. ต้องยอมให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. ต้องชี้แนะภายใต้ความปรารถนาของคนในท้องถิ่นนั้นๆ
5. ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากรและชีวิตของท้องถิ่นแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนี้ผู้ศึกษาจะนำมาใช้ประกอบในการศึกษาด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้กับชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งใช้หลักแนวคิดนี้เป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการศึกษา

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 19-20) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมี 3 มิติ ดังนี้

1. มิตিদ้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในการพัฒนาต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ อาทิ การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมาย ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณจุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดเส้นทางเดินเท้าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

2. มิติด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการจัดให้มีสื่อความหมายธรรมชาติ เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป

3. มิติด้านการสร้างมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยวออกจากรั้ว

สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ การนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างจำกัด มาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง สร้างปัจจัยเสริมต่างๆ เพื่อให้มีขีดความสามารถในการใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น โดยที่การพัฒนานั้น จะต้องเป็นการพัฒนาที่ไม่ทำลายระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้เข้าร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตน ให้มีการกระจายผลประโยชน์ไปสู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง เพราะถ้าหากทุกคนได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวของตน ก็จะเกิดกระแสที่เป็นความภาคภูมิใจ รัก ห่วงแหน อนุรักษ์ โดยไม่ต้องออกกฎหมายบังคับหรือคาดโทษ และความรู้สึกนี้ก็จะถูกถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อไป ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนก็จะยังคงมีอยู่ไม่หมดสิ้นไป องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะประกอบด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว การประกอบการด้านการท่องเที่ยว การเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มธุรส ปราปไพรี (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีชุมชนไทยทรงดำ พบว่า แนวคิดทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เข้าสู่ชุมชน โดยมุ่งเน้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นอาชีพเสริมในการเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน โดยการอาศัยพื้นฐานด้านอาชีพเสริมเป็นหลักในการรวมกลุ่ม อันจะเป็นศักยภาพในการพึ่งตนเองให้กับชุมชน โดยชุมชนจะไม่เกิดความสั่นคลอนหรือล่มสลายทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ เมื่อเกิดวิกฤติทางการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวไม่ใช่อาชีพหลัก แต่ชุมชนเป็นผู้ร่วมกันค้นหา และตรวจสอบทรัพยากรของตนเอง

จิราวรรณ กาวิลละ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านวัวลาย เป็นถิ่นที่อยู่ของช่างฝีมือเครื่องเงินที่อพยพมาจากกลุ่มแม่น้ำสาละวิน ประเทศพม่าและได้ตั้งบ้านเรือนอยู่โดยรอบวัดหมื่นสาร และประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องเงินสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องเงินนี้เองทำให้หมู่บ้านวัวลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เนตรชนก นันท์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชุมชนมีจิตสำนึกและมีศักยภาพเพียงพอในการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ อาศัยระบบความเชื่อจารีตประเพณีและวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยใช้กระบวนการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมร่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของทุกฝ่าย และเกิดการอยู่ร่วมกันของคนกับป่าอย่างยั่งยืน

รัฐทิตยา หิรัณยหาดี (2544 : บทคัดย่อ) แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ได้เสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของบ้านหนองขาวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยได้เลือกแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เลือกรูปแบบชุมชนบริหารจัดการเองโดยมีองค์กรภายนอกสนับสนุนให้คำปรึกษา และได้มีการวางแผนแนวทางการพัฒนาในด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และกำหนดแนวทางการบริหารจัดการในลักษณะของการเลือกตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

สังศรี วงษ์เวช (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง ผลการศึกษาพบว่า สองฝั่งแม่น้ำปิงท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ครบถ้วน ซึ่งสามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ 2 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวทางน้ำและทางบก แต่จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันยังขาดความชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งได้กล่าวว่ลุ่มแม่น้ำปิงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่รูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไม่เด่นชัด อีกทั้งยังขาดความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์บริเวณลุ่มแม่น้ำปิง

นิฐริน ไล่พันธ์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติภูนาจอหอ จังหวัดอุบลราชธานี ได้เสนอแนวทางการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูนาจอหอให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 6 ด้านคือ ด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมการตลาดนำเที่ยว ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน

บุปผา วงษ์พันธุ์ทา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษามีดังนี้ 1) ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอหัวหิน มีความจำ เป็นไปได้สูงในเรื่องคุณค่าทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความดึงดูดใจ ส่วนคุณค่าทางหาดทรายและน้ำทะเล ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายนอก เช่น ด้านการตลาดใช้สื่อประชาสัมพันธ์ และนโยบายของอำเภอหัวหินที่ให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายการรองรับการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง การให้การศึกษาอบรมและสร้างความเข้าใจกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ นโยบายที่มีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และคนในท้องถิ่น ส่วนความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาควรมุ่งเน้นในรูปแบบสำหรับระบบนิเวศแบบเรียบง่ายมากที่สุด

วาลิกา แสนคำ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษา เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงยาง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บ้านเปียงหลวงมีความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น อีกทั้งยังมีความสวยงามตามธรรมชาติอันเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่าบ้านเปียงยางมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานครบถ้วนเพียงพอสำหรับ

รองรับการท่องเที่ยว แต่ควรปรับปรุงด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เช่น ศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว และห้องนำสาธิตสำหรับนักท่องเที่ยว

สมใจ แก้วไข (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ปัญหาและอุปสรรคของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความต้องการร่วมกำหนดแนวทางการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้ไปตามเป้าหมาย และการร่วมรับทราบปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน อีกทั้งยังต้องการเข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรภายในท้องถิ่นร่วมกันจัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐเข้ามาสนับสนุน ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อบรมการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว การตลาด การบริการด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนต่อไป

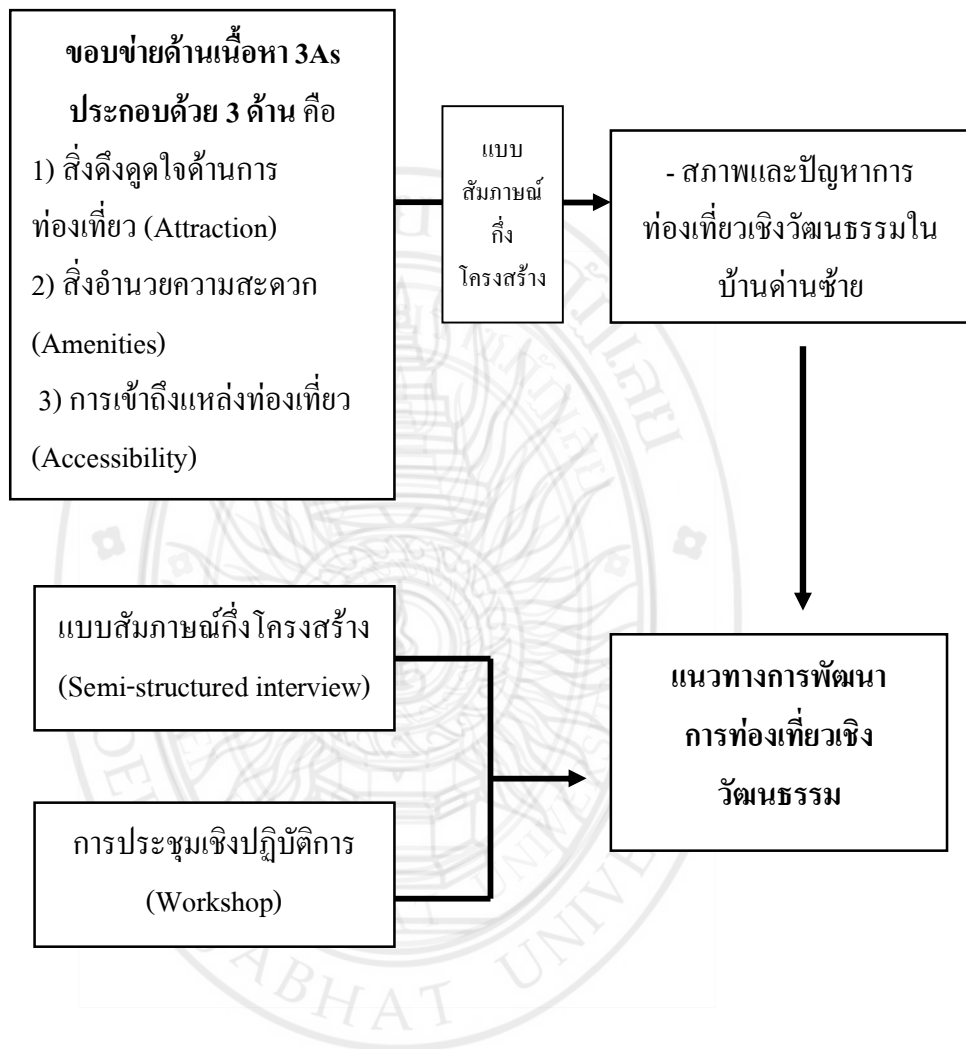
ศิริอร บุญโร (2551 : บทคัดย่อ) แนวทางการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลเกาะขอม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ตำบลเกาะขอมมีแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยส่วนใหญ่เป็นจุดชมวิวยิวทัศน์ของทะเลสาบสงขลา และชมทัศนียภาพของตัวเมืองสงขลา แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่สะท้อนให้เห็นถึงมรดกทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาวดำ การสืบทอดมาภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าทรัพยากรทางธรรมชาติ และทรัพยากรด้านงานประเพณีและงานเทศกาลเป็นทรัพยากรที่มีความโดดเด่น ในส่วนความต้องการไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจไปเที่ยวสถาบันทักษิณคดีศึกษามากที่สุด ด้านความคาดหวังต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก คือ ต้องการพัฒนาเกาะขอมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน และประชาชนมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมีความยินดีต้อนรับให้นักท่องเที่ยวมาเยือนมากที่สุด การศึกษาครั้งนี้จึงได้เสนอแนวทางเพื่อการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการพัฒนาสินค้าและธุรกิจ 3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา 5) ด้านการคมนาคมและสาธารณูปโภค

วิภา ศรีระทุ (2551 : บทคัดย่อ) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาค้อ ที่ศึกษาเป็นพื้นที่ธรรมชาติและเป็นอนุสรณ์สถาน การใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีการบริหารจัดการเกือบ ทุกแห่ง ยกเว้นจุดชมวิวยิวเพียงแหล่งเดียวที่ยังไม่มีการบริหารจัดการ จากผลการประเมิน ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่เลือกศึกษา 10 แหล่ง ที่นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวในอำเภอเขาค้อ สรุปได้ว่า มีศักยภาพดีเยี่ยม

1 แหล่ง คือแก่งบางระจัน มีศักยภาพดีมาก 1 แหล่ง คือน้ำตกศรีดิษฐ์และครกพลังน้ำ มีศักยภาพดี
2 แหล่ง คือสวนสัตว์เปิดเขาก่อและพระตำหนักเขาก่อ มีศักยภาพปานกลาง 1 แหล่ง คือพิพิธภัณฑ
อาวุธและการสู้รบเขาก่อ มีศักยภาพต่ำ 4 แหล่ง คือหอสมุดนานาชาติและเจดีย์พระบรมสารีริกธาตุ
อนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาก่อ พระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก และเนินมหัศจรรย์ ส่วนจุดชมวิว
(ทะเลหมอก) มีศักยภาพเหมาะสม ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาย่านบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 3.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

3.1.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

3.1.1.1 กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ จำนวน 10 คน ได้แก่

- (1) กำนันบ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- (2) ผู้ใหญ่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- (3) กรรมการหมู่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 5 คน
- (4) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านซ้าย 1 คน
- (5) อาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรม จำนวน 2 คน

3.1.1.2 กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ จำนวน 10 คน ได้แก่

- (1) พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป
- (2) ครู จำนวน 1 คน
- (3) ผู้อาวุโสที่คนในท้องถิ่นบ้านด่านซ้ายเคารพนับถือ จำนวน 4 คน
- (4) ผู้ที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรม จำนวน 4 คน

3.1.1.3 เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบการปฏิบัติงาน ในพื้นที่บ้านด่านซ้าย จำนวน 4 คน ได้แก่

- (1) นายอำเภอด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- (2) ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา จำนวน 1 คน
- (3) ปลัดอำเภอฝ่ายการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน
- (4) ตำรวจท่องเที่ยว จำนวน 1 คน

3.1.1.4 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 6 คน ได้แก่

- (1) ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 2 คน
- (2) ผู้ประกอบการร้านขายของที่ระลึก จำนวน 2 คน
- (3) ผู้ประกอบการให้บริการที่พัก จำนวน 2 คน

3.1.1.5 ตัวแทนของชาวบ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 20 คน

3.1.1.6 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 80 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานในพื้นที่บ้านด่านซ้าย กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า และตัวแทนของชาวบ้าน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- structured interview) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบการปฏิบัติงาน ในพื้นที่บ้านด่านซ้าย กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ตัวแทนของชาวบ้าน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตบ้านด่านซ้าย ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ คือ

3.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- structure interview) แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบท บ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

3.2.2 ประเด็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยมีประเด็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของบ้านด่านซ้าย กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการมีจำนวน 20 คน ดังนี้

- 1) นายอำเภอด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- 2) ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา จำนวน 1 คน
- 3) ปลัดอำเภอฝ่ายการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน
- 4) ตำรวจท่องเที่ยว จำนวน 1 คน
- 5) กำนันบ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- 6) ผู้ใหญ่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- 7) กรรมการหมู่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 2 คน
- 8) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านซ้าย 1 คน
- 9) อาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน
- 10) ผู้อาวุโสที่คนในท้องถิ่นบ้านด่านซ้ายให้ความเคารพนับถือ จำนวน 3 คน
- 11) ผู้ที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน
- 12) ผู้ประกอบกิจการร้านอาหาร จำนวน 1 คน
- 13) ผู้ประกอบกิจการร้านขายของที่ระลึก จำนวน 1 คน
- 14) ผู้ประกอบกิจการให้บริการที่พัก จำนวน 1 คน
- 15) ตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 3 คน

ซึ่งประเด็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ตามกรอบแนวคิดทั้ง 3 ด้าน มีดังนี้

- 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว
- 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
- 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

3.3 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำราทางวิชาการต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
- 2) ศึกษาแนวคิด หลักการ และวิธีการ กำหนดนิยามตามขอบข่ายของเนื้อหาและศึกษารายละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
- 3) จัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแบบมีประเด็นคำถาม
- 4) ทำการสร้างเครื่องมือให้มีความครอบคลุม มีความสอดคล้องและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลซึ่งกันและกันได้ ในขอบข่ายด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข
- 5) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ พิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity)
- 6) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง เมื่อได้รับการยอมรับแล้วจึงจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์
- 7) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในงานวิจัยต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

- 1) ทำการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย สาขายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ถึงผู้นำชุมชนในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เพื่อแนะนำตัวและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ทำการเตรียมทีมผู้วิจัย และชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ช่วยทีมในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 5 คน

3) นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแบบมีประเด็นคำถามเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการแก้ไขแล้วมาทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ จำนวน 10 คน กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบการปฏิบัติงาน ในพื้นที่บ้านด่านซ้าย จำนวน 4 คน กลุ่มผู้ประกอบการกิจการร้านค้า จำนวน 6 คน ตัวแทนของชาวบ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 20 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน จำนวนทั้งสิ้น 80 คน

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยประสานงานขอความร่วมมือจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 20 คน

2) กำหนดเวลา และสถานที่ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

(1) เตรียมวิทยากรในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 5 คน

(2) จัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เช่น ปากกา กระดาษ สมุดบันทึกการประชุม เป็นต้น

3) สำหรับในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นประเด็นเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย ใน 3 ด้าน ดังนี้คือ 1) สิ่งดึงดูดใจ 2) สิ่งอำนวยความสะดวก 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

4) ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการแต่ละกลุ่มนำผลที่ได้จากการระดมความคิดเห็นในการหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้ายมานำเสนอต่อที่ประชุม

5) กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันสังเคราะห์ผลของการระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้ายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

3.5 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2553 ถึง เดือน กันยายน พ.ศ. 2553

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลรวม การตีความ จาก ข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้คือ

- 1) การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ โดยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดประชุมเชิงปฏิบัติทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นสำคัญๆ โดยการพรรณนาวิเคราะห์ถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอ ด่านซ้าย จังหวัดเลย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเพื่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

- 4.1 ผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
- 4.2 ผลการศึกษาปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
- 4.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

4.1 ผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

4.1.1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ จำนวน 10 คน 2) กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ จำนวน 10 คน 3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานในพื้นที่บ้านด่านซ้าย จำนวน 4 คน 4) กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 6 คน 5) ตัวแทนของชาวบ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 20 คน และ 6) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 80 คน ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามกลุ่มผู้ให้ ข้อมูลทั้ง 6 กลุ่ม ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 แสดง จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำแนกตามเพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 30 คน

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	11	36.7
หญิง	19	63.3
อายุ		
20-30 ปี	13	43.3
31 -40 ปี	7	23.3
41 -50 ปี	6	20.1
51-60 ปี	4	13.3
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	1	3.3
มัธยมศึกษา	3	10.0
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	5	16.7
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	21	70.0
อาชีพ		
ค้าขาย	12	40.0
รับราชการ รัฐวิสาหกิจ	7	23.3
แม่บ้าน	6	20.0
อื่นๆ (เช่น รับจ้าง)	5	16.7
มาท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้ายเพื่อเยี่ยมชม (เลือกได้มากกว่า 1 รายการ)		
ชมเทศกาลงานประเพณีผีตาโขน	30	100.0
รวม	30	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 19 คน เพศชาย จำนวน 11 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 13 คน รองลงมาอายุ 31 -40 ปี จำนวน 7 คน อายุ 41 -50 ปี จำนวน 6 คน และอายุ 51-60 ปี จำนวน 4 คน ซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าชั้น จำนวน 21 คน รองลงมาระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า จำนวน 5 คน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน และระดับ ประถมศึกษา จำนวน 1 คน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 12 คน รองลงมาคืออาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 7 คน แม่บ้าน จำนวน 6 คน และอาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้าง จำนวน 5 คน และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาท่องเที่ยว อำเภอด่านซ้ายเพื่อเยี่ยมชมประเพณีแห่ผีตาโขน จำนวน 30 คน และรองลงมาคือเพื่อเยี่ยมชมโบราณวัตถุ ศาสนสถาน สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของคนในชุมชน อาหารพื้นเมือง อื่นๆ เช่น มาเยี่ยมญาติ ชื่อของที่ระลึก ซื้อสินค้าของใช้ต่างๆ

หมายเหตุ : วัตถุประสงค์หลักของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย คือมาเที่ยวชมงานประเพณีผีตาโขนเป็นหลัก ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีเท่านั้น

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน และร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 50 คน

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	29	58.0
หญิง	21	42.0
อายุ		
20-30 ปี	3	6.0
31-40 ปี	12	24.0
41-50 ปี	18	36.0
51-60 ปี	10	40.0
สูงกว่า 60 ปี	7	14.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	5	10.0
มัธยมศึกษา	28	56.0
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	6	12.0
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	11	22.0
อาชีพ		
แม่บ้าน	3	6.0
เกษตรกรรวม	10	20.0
ค้าขาย	15	30.0
รับราชการ รัฐวิสาหกิจ	18	36.0
อื่นๆ	4	8.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 29 คน เพศหญิง จำนวน 21 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 18 คน รองลงมาอายุ 31-40 ปี จำนวน 12 คน อายุ 51-60 ปี จำนวน 10 คน และสูงกว่า 60 ปี จำนวน 7 คน ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 28 คน รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า จำนวน 11 คน และระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า จำนวน 6 คน อาชีพส่วนใหญ่คืออาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 18 คน รองลงมา คือค้าขาย จำนวน 15 คน และอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 10 คน

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านด่านซ้าย อำเภอ

ด่านซ้าย จังหวัดเลย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย จำนวน 30 คน และ กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จำนวน 50 คน นำเสนอตามกรอบ 3 ด้าน ดังนี้

4.2.2.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวในบ้านด่านซ้ายอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 30 คน สามารถอธิบายได้ ดังตารางที่ 4 – 7

ตารางที่ 4 สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	ชมวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน เที่ยวงานเทศกาลงานประเพณี ผีตาโขน การละเล่นพื้นบ้าน วิถีชีวิตคนในชุมชน เป็นต้น	30
2	ชมแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ	-
3	ชมแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามตามธรรมชาติ พักผ่อน เยี่ยมญาติ	-
รวม		30

จากตารางที่ 4 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวในบ้านด่านซ้ายเพื่อเยี่ยมชมเทศกาลและงานประเพณีผีตาโขนที่ชาวบ้านด่านซ้าย จัดขึ้น และการละเล่นพื้นบ้าน วิถีชีวิตคนในชุมชน จำนวน 30 คน

ตารางที่ 5 เหตุผลที่นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาเยี่ยมชม เทศกาลและงานประเพณีผีตาโขน และสถานที่อื่นๆ เช่น พระธาตุศรีสองรัก วัดเนรมิตวิปัสสนา ฯลฯ

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	ท่องเที่ยวเทศกาลงาน ประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีผีตาโขน โบราณสถาน ศาสนสถานต่างๆ ความงามของสถาปัตยกรรม ซึ่งทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน จากการจัดกิจกรรมต่างๆ การท่องเที่ยวธรรมชาติ	28
2	ท่องเที่ยวชมวิถีชีวิต เพื่อชมสินค้า ชมทิวทัศน์ และซื้อของที่ระลึก	2
รวม		30

จากตารางที่ 5 พบว่า สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม วัฒนธรรม เทศกาลและงานประเพณีที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมส่วนใหญ่ ได้แก่ ท่องเที่ยวเทศกาลงานประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีผีตาโขน ประเพณีบุญหลวง โบราณสถาน ศาสนสถานต่างๆ ความงามของสถาปัตยกรรม การท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่งทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ สนุกสนาน เพลิดเพลินจากการจัดกิจกรรมต่างๆ จำนวน 28 คน และท่องเที่ยวชมวิถีชีวิต เพื่อชมสินค้า ชมทิวทัศน์ และซื้อของที่ระลึก จำนวน 2 คน

ตารางที่ 6 เหตุผลด้านความรู้สึกรังเกียจหรือความคุ้มค่าที่ได้เดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวด้าน
วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	พึงพอใจ คุ้มค่า ที่ได้เดินทางมาท่องเที่ยว อำเภอด่านซ้าย เพราะได้รับ ความรู้ และประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณีของชาวอำเภอด่านซ้ายในหลายๆ ด้าน	30
	รวม	30

จากตารางที่ 6 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจ และมีความสุขคุ้มค่าที่ได้เดินทาง
เข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอด่านซ้าย เพราะได้รับความรู้และประสบการณ์ความด้านวัฒนธรรม
ของชาวอำเภอด่านซ้าย ในหลายๆ ด้าน จำนวน 30 คน

ตารางที่ 7 สภาพความแตกต่างของแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมอำเภอด่านซ้ายกับสภาพแหล่ง
ท่องเที่ยวอื่นๆ

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	อำเภอด่านซ้ายมีสภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณีที่แปลก และหลากหลายซึ่งทำให้แตกต่างจากที่อื่น	14
2	มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และมีภูเขามากมาย	6
3	ไม่มีความแตกต่างเท่าไรนัก เพราะสภาพแหล่งท่องเที่ยวคล้ายๆกัน	-
4	มีวัดวาอารามที่มีการนำเอาศิลปะของชาวลาวเข้ามาผสมผสาน	8
5	อำเภอด่านซ้ายเป็นอำเภอเล็กๆ ที่มีสินค้าราคาถูก	2
	รวม	30

จากตารางที่ 7 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นของต่อสภาพแหล่งท่องเที่ยว
ด้านวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย คือ อำเภอด่านซ้ายมีสภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณี
ที่แปลก และหลากหลายซึ่งทำให้แตกต่างจากที่อื่น จำนวน 14 คน รองลงมา คือ มีความเป็น
เอกลักษณ์ของตนเอง และมีภูเขามากมาย จำนวน 6 คน มีวัดวาอารามที่มีการนำเอาศิลปะของชาว

ลาวเข้ามาผสมผสาน จำนวน 8 คน และอำเภอด่านซ้ายเป็นอำเภอเล็กๆ ที่มีสินค้าราคาถูก จำนวน 3 คน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 50 คน สามารถอธิบายได้ดังนี้

ตารางที่ 8 เหตุผลที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	พักผ่อนในวันหยุด เยี่ยมชมเทศกาลงานประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีผีตาโขน และซ้อของที่ระลึก	46
2	กราบนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์พระธาตุศรีสองรัก ศาสนสถาน โบราณสถาน ต่างๆ ชมความงดงามของสถาปัตยกรรมไทย-ลาวชมความงามแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ	4
รวม		50

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย เพื่อพักผ่อนในวันหยุด เยี่ยมชมเทศกาลงานประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีผีตาโขน และซ้อของที่ระลึก จำนวน 46 คน รองลงมา คือ กราบนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ศาสนสถาน โบราณสถานต่างๆ ชมความงดงามของสถาปัตยกรรมไทย-ลาวชมความงามแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ จำนวน 4 คน

ตารางที่ 9 สถานที่ และเหตุผลที่นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาเยี่ยมชม กิจกรรม วัฒนธรรม เทศกาลและงานประเพณีในอำเภอด่านซ้าย

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	มาเที่ยวชมเทศกาลงานประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีผีตาโขน ชมศาสนสถาน โบราณสถาน สถาปัตยกรรม ไทย-ลาว เช่น พระธาตุศรีสองรัก วัดเนรมิตวิปัสสนา ชมวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจใน วัฒนธรรมและยังได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน	45
2	มาเที่ยวชมทิวทัศน์แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ท่องเที่ยวตลาด และซื้อของที่ระลึก ซึ่งทำให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน	5
รวม		50

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เพราะมาเที่ยวชมเทศกาลงานประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีผีตาโขน ชมศาสนสถาน โบราณสถาน สถาปัตยกรรม ไทย-ลาว เช่น พระธาตุศรีสองรัก วัดเนรมิตวิปัสสนา ชมวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจใน วัฒนธรรมและยังได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จำนวน 45 คน รองลงมาคือมาเที่ยวชมทิวทัศน์แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ท่องเที่ยวตลาด และซื้อของที่ระลึก ซึ่งทำให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จำนวน 5 คน

ตารางที่ 10 เหตุผลด้านความรู้สึกพึงพอใจหรือความคุ้มค่าที่ได้เดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมอำเภอด่านซ้าย

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	นักท่องเที่ยวรู้สึกพึงพอใจ และรู้สึกคุ้มค่า เพราะได้พักผ่อนหย่อนใจ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้ชมความงามตามธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยว ได้สัมผัสวัฒนธรรม ประเพณี การดำรงชีวิตของการอยู่ร่วมกันของผู้คนในชุมชน และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนของชาวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย	50
รวม		50

จากตารางที่ 10 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย รู้สึกพึงพอใจ และรู้สึกคุ้มค่า เพราะได้พักผ่อนหย่อนใจ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้ชมความงามตามธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยว ได้สัมผัสวัฒนธรรม ประเพณี การดำรงชีวิตของการอยู่ร่วมกันของผู้คนในชุมชน และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนของชาวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลยจำนวน 50 คน

ตารางที่ 11 สภาพความแตกต่างของแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมอำเภอด่านซ้ายกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่อื่นๆ

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	สภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งจังหวัดอื่นๆ ไม่มี เช่น ประเพณีผีตาโขน ซึ่งเป็นประเพณีที่มีแห่งเดียวในประเทศไทย เท่านั้น	50
2	สภาพแหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นธรรมชาติมากกว่า สวยงามกว่า และมีที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย บางสถานที่หาดูได้ยากและมีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่ น่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีการผสมผสานสถาปัตยกรรมไทย-ลาว เข้าด้วยกัน	-
รวม		50

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า ความแตกต่างของแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมอำเภอด่านซ้ายกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่อื่นๆ คือ สภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมมีความ เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งจังหวัดอื่นๆ ไม่มี เช่น ประเพณีผีตาโขน ซึ่งเป็นประเพณีที่มีแห่งเดียวในประเทศไทย เท่านั้น และสภาพแหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นธรรมชาติมากกว่า สวยงามกว่า และมีที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย บางสถานที่หาดูได้ยากและมีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่ น่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีการผสมผสานสถาปัตยกรรมไทย-ลาว เข้าด้วยกัน จำนวน 50 คน

4.2.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 30 คน สามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลยในเรื่องสิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	ได้ใช้บริการเป็นบางอย่าง ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร คมนาคม โทรศัพท์ และได้รับความสะดวกสบายไม่มีปัญหา สิ่งบริการต่างๆ มีเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว และสะดวกสบาย ควรเพิ่มระบบเครือข่ายโทรศัพท์มือถือให้เข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น	27
3	ใช้บริการเฉพาะที่พักและร้านอาหาร มีราคาค่อนข้างแพง ด้านการคมนาคมสะดวก ปลอดภัย รวมถึงด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน	3
รวม		30

จากตารางที่ 12 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านสิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวว่าได้ใช้บริการเป็นบางอย่าง ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร คมนาคม โทรศัพท์ และได้รับความสะดวกสบายไม่มีปัญหา สิ่งบริการต่างๆ มีเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว และสะดวกสบาย ควรเพิ่มระบบเครือข่ายโทรศัพท์มือถือให้เข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น จำนวน 27 คน รองลงมาคือ ใช้บริการเฉพาะที่พักและร้านอาหาร มีราคาค่อนข้างแพง ด้านการคมนาคมสะดวก ปลอดภัย รวมถึงด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน จำนวน 3 คน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 50 คน สามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในเรื่องสิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว จากกลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวมีจำนวนเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว	42
2	อยากให้มีสถานีอนามัยเล็กๆไว้บริการตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆและควรคำนึงถึงด้านความสะอาดและความปลอดภัยของห้องน้ำสาธารณะตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อยากให้คำนึงถึงเรื่องขยะมูลฝอย และการลดการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร	8
รวม		50

จากตารางที่ 13 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีความคิดเห็นว่าสิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวมีจำนวนเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยวจำนวน 42 คน และอยากให้มีสถานีอนามัยเล็กๆไว้บริการตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆและ ควรคำนึงถึงด้านความสะอาดและความปลอดภัยของห้องน้ำสาธารณะ ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อยากให้คำนึงถึงเรื่องขยะมูลฝอย และการลดการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร จำนวน 8 คน

4.2.2.3 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 30 คน สามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	รถยนต์ส่วนตัว	30
2	รถยนต์โดยสาร	-
รวม		30

จากตารางที่ 14 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 30 คน

ตารางที่ 15 สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในเรื่องระบบการคมนาคมขนส่งโดยสารที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	การคมนาคมขนส่งโดยสารมีเพียงพอแก่ความต้องการ เพราะมีรถยนต์โดยสารบริการตลอดทั้งวัน ซึ่งเป็นการสะดวกต่อการท่องเที่ยว	30
รวม		30

จากตารางที่ 15 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านระบบคมนาคมขนส่งว่าการคมนาคมขนส่งโดยสารมีเพียงพอแก่ความต้องการ เพราะมีรถยนต์โดยสารบริการตลอดทั้งวัน ซึ่งเป็นการสะดวกต่อการท่องเที่ยว จำนวน 30 คน

ตารางที่ 16 สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในเรื่อง
ความเหมาะสมของเส้นทางเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	สภาพถนนดี สะดวกในการเดินทาง มีแผ่นป้ายบอกระยะทางชัดเจน เข้าใจง่าย ระบบไฟฟ้าเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลบริการเหมาะสมสามารถเป็นเครื่องชี้นำทาง การท่องเที่ยวได้	30
รวม		30

จากตารางที่ 16 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านเส้นทางเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ว่าสภาพถนนดี สะดวกในการเดินทาง มีแผ่นป้ายบอกระยะทางชัดเจน เข้าใจง่าย ระบบไฟฟ้าเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลบริการเหมาะสมสามารถเป็นเครื่องชี้นำทาง การท่องเที่ยวได้ จำนวน 30 คน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 50 คน สามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 17-19

ตารางที่ 17 การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	รถยนต์ส่วนตัว	47
3	รถจักรยานยนต์	3
รวม		50

จากตารางที่ 17 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จะมาท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 47 คน รองลงมา คือ จะเดินทางมาโดยรถจักรยานยนต์ จำนวน 3 คน

ตารางที่ 18 สภาพการท้องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในเรื่องระบบการ
คมนาคมขนส่งโดยสารที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	การคมนาคมขนส่งโดยสารมีเพียงพอแก่การให้บริการนักท่องเที่ยว เพราะมีรถยนต์โดยสารบริการตลอดวัน	50
รวม		50

จากตารางที่ 18 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอด่านซ้าย จังหวัด
เลย ส่วนใหญ่ให้ความเห็นด้านระบบคมนาคมขนส่งโดยสาร ว่า การคมนาคมขนส่งโดยสารมี
เพียงพอแก่การให้บริการนักท่องเที่ยวเพราะมีรถยนต์โดยสารบริการตลอดวัน จำนวน 50 คน

ตารางที่ 19 สภาพการท้องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในเรื่อง ความเหมาะสม
เส้นทางเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม

อันดับ	สภาพ	จำนวน
1	ไม่ค่อยพบปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ เพราะสภาพถนนดีกว่าแต่ก่อน มี การขยายถนนเพิ่มขึ้น ปรับปรุงถนนใหม่ มีป้ายบอกทาง ชัดเจน เข้าใจ ง่าย ระบบไฟฟ้าเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลบริการ เหมาะสม สามารถเป็นเครื่องชี้นำทางการท่องเที่ยวได้	50
รวม		50

จากตารางที่ 19 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอด่านซ้าย จังหวัด
เลย ส่วนใหญ่ให้ความเห็นในด้านความเหมาะสมเส้นทางเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้าน
วัฒนธรรม ว่าไม่ค่อยพบปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ เพราะสภาพถนนดีกว่าแต่ก่อน มีการขยายถนน
เพิ่มขึ้น ปรับปรุงถนนใหม่ มีป้ายบอกทาง ชัดเจน เข้าใจง่าย ระบบไฟฟ้าเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยว
ข้อมูลบริการ เหมาะสม สามารถเป็นเครื่องชี้นำทางการท่องเที่ยวได้ จำนวน 50 คน

4.2. ผลการศึกษาปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 30 คน และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 50 คน นำเสนอตามกรอบ 3 ด้านดังนี้

4.2.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)

4.2.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility)

4.2.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Amenities)

4.2.1 ปัญหาด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 30 คน สามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 20-21

ตารางที่ 20 ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

อันดับ	ปัญหา	จำนวน
1	ประทับใจ เพราะได้สัมผัสวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชาวบ้าน กิจกรรมการเล่นพื้นเมือง ตลอดจนความงดงาม ของการผสมผสานของสถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ	28
2	ประทับใจ เพราะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จากการได้เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่หลากหลาย อากาศดี อาหารอร่อย และคนในชุมชนมีน้ำใจไมตรี	1
3	ยังไม่ประทับใจ เพราะสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังสกปรก และความปลอดภัยยังไม่เพียงพอ	1
รวม		30

จากตารางที่ 20 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประทับใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวบ้านด่านซ้าย จังหวัดเลย เพราะได้สัมผัสกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชาวบ้าน กิจกรรมการเล่นพื้นเมือง ตลอดจนความงดงาม ของการผสมผสานของสถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ จำนวน

28 คน รองลงมาคือ ประทับใจ เพราะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จากการได้เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่หลากหลาย อากาศดี อาหารอร่อย และคนในชุมชนมีน้ำใจไมตรี จำนวน 1 คน ยกเว้นมีนักท่องเที่ยว จำนวน 1 คน ที่ยังไม่ประทับใจ เพราะสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่ง ยังสกปรกและความปลอดภัยไม่เพียงพอ

ตารางที่ 21 สิ่งที่ต้องปรับปรุงเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของบ้านด่านซ้าย อำเภอ
ด่านซ้าย จังหวัดเลย

อันดับ	ปัญหา	จำนวน
1	ความปลอดภัย ราคาที่พัก คุณภาพ-ราคาของร้านอาหาร	21
2	ไม่ทราบเพิ่งมาเที่ยวได้แค่ 1-2 วัน	3
3	การโฆษณา และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมให้มากขึ้น และควรให้ความหลากหลายทางกิจกรรมเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	6
รวม		30

จากตารางที่ 21 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการปรับปรุงในด้านความปลอดภัย ราคาที่พัก คุณภาพ-ราคาของร้านอาหาร จำนวน 21 คน รองลงมา คือ ควรจะมีการปรับปรุงด้านการโฆษณา และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมให้มากขึ้น และควรให้ความหลากหลายทางกิจกรรม เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว จำนวน 6 คน ถัดมา คือ ไม่ให้เห
ความเห็นเพราะ ไม่ทราบเพิ่งมาเที่ยวได้แค่ 1-2 วัน จำนวน 3 คน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 50 คน สามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 22-23

ตารางที่ 22 ความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนต่อการท่องเที่ยวของอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

อันดับ	ปัญหา	จำนวน
1	นักท่องเที่ยวมีความประทับใจ เพราะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จากการมาพักผ่อน การเยี่ยมชม การได้สัมผัสวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ชุมชน วัฒนาอาราม สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ในอำเภอด่านซ้าย และได้ชมความงามทางธรรมชาติที่หลากหลาย ความเป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอด่านซ้าย การได้ชมความงดงามทางความงามภูมิประเทศชายแดน และได้เลือกซื้อของที่ระลึก	50
รวม		50

จากตารางที่ 22 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอด่านซ้าย มีความประทับใจ เพราะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จากการมาพักผ่อน การเยี่ยมชม การได้สัมผัสวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ชุมชน วัฒนาอาราม สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ในอำเภอด่านซ้าย และได้ชมความงามทางธรรมชาติที่หลากหลาย และความเป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอด่านซ้าย การได้ชมความงดงามทางความงามภูมิประเทศชายแดน และได้เลือกซื้อของที่ระลึก จำนวน 50 คน

ตารางที่ 23 สิ่งที่ต้องปรับปรุงเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

อันดับ	ปัญหา	จำนวน
1	ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และควรเพิ่มสถานีอนามัยเล็กๆ ตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ	47
2	การโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมให้มากขึ้น	3
รวม		50

จากตารางที่ 23 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรมีการปรับปรุงความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และควรเพิ่มสถานีอนามัยเล็กๆ ตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จำนวน 47 คน รองลงมา คือ ควรปรับปรุงด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรมให้มากขึ้น จำนวน 3 คน

4.2.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 30 คน สามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 สิ่งที่ต้องปรับปรุงด้านการประสบปัญหาในด้านต่างๆ

อันดับ	ปัญหา	จำนวน
1	ด้านที่พัก โรงแรม รีสอร์ท บ้านพักโฮมสเตย์ ควรมีการปรับปรุงด้านราคาที่พักไม่ให้สูงจนเกินไป ตลอดจนปรับปรุงด้านงานบริการ ควรมีการปรับปรุงด้านความสะอาดบริเวณที่พัก มีบริการที่จอดรถให้เพียงพอ และควรมีเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัยในช่วงเทศกาลอย่างเข้มงวด	30
	รวม	30
1	ด้านร้านอาหาร ร้านอาหารควรมีการปรับปรุงด้านความสะอาด คุณภาพของอาหาร ราคาอาหาร และการบริการต่างๆ	30
	รวม	30
1	ด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก สินค้าบางอย่างมีปัญหาในเรื่องการขนย้ายเนื่องจาก เช่น เฟอ์นเจอร์ไม้ต่างๆ และบางอย่างมีราคาสูงเกินไป ควรมีการปรับปรุงราคาให้เหมาะสมกับตัวของสินค้า ควรมีความหลากหลายในการให้ลูกค้าเลือกตัดสินใจซื้อ	30
	รวม	30

ตารางที่ 24 (ต่อ) สิ่งที่ต้องปรับปรุงด้านการประสบปัญหาในด้านต่างๆ

อันดับ	ปัญหา	จำนวน
	ด้านการเดินทาง	
1	ไม่พบปัญหาใดๆ	25
2	ถนนค่อนข้างแคบไม่มีไหล่ทาง ในช่วงเทศกาลรถเดินเข้ามาทำให้เกิดการคมนาคมติดขัด	5
	รวม	30
	ด้านข้อมูลทางการท่องเที่ยว	
1	ไม่พบปัญหาใดๆ	16
2	ดีพอสมควร	6
3	ควรจะมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มากขึ้น ควรจะเน้นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่นๆ บ้าง นอกเหนือจากงานประเพณีผีตาโชนเพียงอย่างเดียว	8
	รวม	30
	ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน	
1	ไม่พบปัญหาใดๆ	12
2	ความสะอาดของห้องน้ำสาธารณะตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดีพอสมควร แต่ควรจะมีจำนวนที่เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว	9
3	สถานที่จอดรถควรจัดให้มีเพียงพอแก่นักท่องเที่ยวในช่วงที่มียานเทศกาล	5
4	ควรมีบริการตู้ ATM เพิ่มมากกว่านี้	4
	รวม	30

จากตารางที่ 24 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความเห็นในแต่ละด้าน ดังนี้ **ด้านที่พัก** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าโรงแรม รีสอร์ท บ้านพักโฮมสเตย์ ควรมีการปรับปรุงด้านราคาที่พักไม่ให้สูงจนเกินไป ตลอดจนปรับปรุงด้านงานบริการ ควรมีการปรับปรุงด้านความสะอาดบริเวณที่พัก มีบริการที่จอดรถให้เพียงพอ และควรมีเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัยในช่วงเทศกาลอย่างเข้มงวด จำนวน 30คน **ด้านร้านอาหาร** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าร้านอาหาร

ควรมีการปรับปรุงด้านความสะอาด คุณภาพของอาหาร ราคาอาหาร และการบริการต่าง ๆ จำนวน 30 คน ด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สินค้าบางอย่างมีปัญหาในเรื่องการขนย้ายเนื่องจาก เช่น เฟอร์นิเจอร์ไม้ต่างๆ และบางอย่างมีราคาสูงเกินไป ควรมีการปรับปรุงราคาให้เหมาะสมกับตัวของสินค้า ควรมีความหลากหลายในการให้ลูกค้าเลือกตัดสินใจซื้อ จำนวน 30 คน ด้านการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่าไม่พบปัญหาใดๆ จำนวน 16 คน รองลงมาคือ ควรจะมีการ โฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มากขึ้น ควรจะเน้นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่นๆ บ้าง นอกเหนือจากงานประเพณีผีตาโชนเพียงอย่างเดียว จำนวน 8 คน ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ไม่พบปัญหาใดๆ จำนวน 12 คน รองลงมา คือ ความสะอาดของห้องน้ำสาธารณะตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดีพอสมควร แต่ควรมีจำนวนที่เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว และสถานที่จอดรถควรจัดให้มีเพียงพอแก่นักท่องเที่ยวในช่วงที่มีงานเทศกาล จำนวน 5 คน ส่วนนักท่องเที่ยว จำนวน 4 คน ให้ความเห็นว่า ควรมีบริการตู้ ATM เพิ่มมากกว่านี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 50 คน ดังปรากฏในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 สิ่งที่ต้องปรับปรุงด้านการประสบปัญหาในด้านต่างๆ

อันดับ	ปัญหา	จำนวน
1	ด้านที่พัก ควรปรับปรุงด้านราคาที่พัก โรงแรม รีสอร์ท โดยใช้มาตรฐานเดียวกัน ไม่ควรเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะแก่นักท่องเที่ยวชาวไทย หรือชาวต่างชาติ ก็ควรจะคิดในราคาเดียวกัน	50
	รวม	50
1	ด้านร้านอาหาร ควรปรับปรุงคุณภาพของอาหาร เน้นเรื่องความสะอาด และราคาที่เหมาะสม บริการที่ประทับใจลูกค้า	50
	รวม	50

ตารางที่ 25 (ต่อ) สิ่งที่ต้องปรับปรุงด้านการประสบปัญหาในด้านต่างๆ

อันดับ	ปัญหา	จำนวน
	ด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก	
1	ไม่พบปัญหาใดๆ เพราะมีสินค้ามากมายให้เลือกซื้อและน่าสนใจ	8
2	ควรมีการปรับปรุงราคาสินค้าให้เหมาะสม ไม่ควรเอาเปรียบลูกค้าจนเกินไป	42
	รวม	50
	ด้านการเดินทาง	
1	เส้นทางบางเส้นทางชำรุด และในช่วงนี้มีการปรับปรุงซ่อมแซมถนน ทำให้การจราจรในช่วงเทศกาลมีการติดขัด และไม่มีความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว ดังนั้น จึงมีการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ควรมีป้ายบอกระยะทางที่ชัดเจน ป้ายเตือนอันตรายที่ชัดเจนเป็นระยะ	50
	รวม	50
	ด้านข้อมูลทางการท่องเที่ยว	
1	ไม่พบปัญหาใดๆ	2
2	ควรมีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ให้มากขึ้น และมีความหลากหลายมากกว่านี้ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว	40
3	ควรเพิ่มจุดบริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น	5
4	ควรจัดให้มีมัคคุเทศก์ตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ	3
	รวม	50
	ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน	
1	ไม่พบปัญหาใดๆ	5
2	ควรจัดให้มีการดูแลเรื่องความสะอาดและความปลอดภัยของห้องน้ำสาธารณะตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ	35
3	ควรเพิ่มสถานอนามัยเล็กๆตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ	10
	รวม	50

จากตารางที่ 25 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลยด้าน ให้ความคิดเห็นในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านที่พัก ให้ความคิดเห็นว่า ควรปรับปรุงด้านราคาที่พัก โรงแรม รีสอร์ท โดยใช้มาตรฐานเดียวกัน ไม่ควรเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือชาวต่างชาติ ก็ควรจะคิดในราคาเดียวกัน จำนวน 50 คน ด้านร้านอาหาร ให้ความคิดเห็นว่า ควรปรับปรุงคุณภาพของอาหาร เน้นเรื่องความสะอาด และราคาที่เหมาะสม บริการที่ประทับใจ จำนวน 50 คน ด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก ให้ความคิดเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงราคาสินค้าให้เหมาะสม ไม่ควรเอาเปรียบลูกค้าจนเกินไป จำนวน 42 คน ส่วนรองลงมา คือ ให้ความคิดเห็นว่า ไม่พบปัญหาใดๆ เพราะมีสินค้ามากมายให้เลือกซื้อและน่าสนใจ จำนวน 8 คน ด้านข้อมูลทางการท่องเที่ยว ให้ความคิดเห็นว่า ควรมีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ให้มากขึ้น และมีความหลากหลายมากกว่านี้ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว จำนวน 40 คน รองลงมาคือ ควรเพิ่มจุดบริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยว หนาแน่น จำนวน 5 คน และควรจัดให้มีมัคคุเทศก์ตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จำนวน 3 คน ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ให้ความคิดเห็นว่า ควรจัดให้มีการดูแลเรื่องความสะอาดและความปลอดภัยของห้องน้ำสาธารณะตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จำนวน 35 คน รองลงมาคือ ควรเพิ่มสถานอนามัยเล็กๆตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จำนวน 10 คน ส่วนที่ให้ความเห็นว่า ไม่พบปัญหาใดๆ มีจำนวน 5 คน

4.2.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Amenities)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 30 คน สามารถอธิบายได้ ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 อุปสรรคในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

อันดับ	ปัญหา	จำนวน
1	ไม่พบอุปสรรคใดๆ	18
2	เส้นทางส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีโค้งเยอะมาก ไหล่ทางค่อนข้างจะแคบ และสับสนเส้นทางเล็กน้อย เมื่อเข้าไปในอำเภอ เพราะเป็นคนที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด	12
รวม		30

จากตารางที่ 26 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ไม่พบอุปสรรคใดๆ ในการเดิน จำนวน 18 คน และรองลงมา คือ เส้นทางส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีโค้งเยอะมาก ไหล่ทางค่อนข้างจะแคบ และ สับสนเส้นทางเล็กน้อย เมื่อเข้าไปในอำเภอ เพราะเป็นคนที่เดินทางมาจากจังหวัด จำนวน 12 คน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 50 คน สามารถอธิบายได้ ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 อุปสรรคในการเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

อันดับ	ปัญหา	จำนวน
1	ไม่พบอุปสรรคใดๆ	3
2	มีการปรับปรุงถนนใหม่ทำให้การจราจรไม่สะดวก เส้นทางบางเส้นทางชำรุดต้องแก้ไข	47
รวม		50

จากตารางที่ 27 พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าอุปสรรคในการเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย คือ มีการปรับปรุงถนนใหม่ทำให้การจราจรไม่สะดวก เส้นทางบางเส้นทางชำรุดต้องแก้ไข จำนวน 47 คน รองลงมา คือ ให้ความเห็นว่า ไม่พบอุปสรรคใดๆ จำนวน 3 คน

4.2.4 ผลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย นักท่องเที่ยวได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

1) การขาดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มาจากคนรู้จักหรือเพื่อนฝูงญาติมิตรแนะนำมาโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะได้รับข้อมูลจากเอกสารการท่องเที่ยวซึ่งออกเผยแพร่ในต่างประเทศ และจากการบอกเล่าเช่นกัน ปัจจุบันยังไม่ปรากฏว่ามีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการเป็น แหล่งท่องเที่ยว หรือมีการผลิตเอกสารประชาสัมพันธ์ข้อมูล เกี่ยวกับอำเภอด่านซ้ายซึ่งออกโดย หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบเลย มีปรากฏเฉพาะในแผนที่ท่องเที่ยวในเอกสารประชาสัมพันธ์การ

ท่องเที่ยวของจังหวัดเลยบางฉบับ โดยไม่มีรายละเอียดข้อมูลที่น่าสนใจอื่น ๆ มีเพียงเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์

2) ปัจจุบันตามร้านค้าหรือโรงแรม หรือที่พักในชุมชน ไม่มีการจัดทำเอกสารอธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีในเชิงวิชาการทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

3) ไม่มีที่จอดรถ ปัญหาที่จอดรถ นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของอำเภอด่านซ้าย โดยเฉพาะที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในช่วงงานเทศกาลถนนในตัวอำเภอซึ่งมีความคับแคบ ทำให้รถวิ่งสวนไป มาลำบาก และเป็นเหตุให้การจราจรติดขัด ต้องจอดรถไว้ที่ไกล และต้องเดินเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งบางแห่งก็อยู่ห่างไกลพอสมควร จึงไม่สะดวกในการเดินทางและเป็นปัญหาอย่างยิ่งสำหรับรถบัส ที่โดยสารนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่

4) ปัญหาด้านภาษา ข้อจำกัดของคนท้องถิ่นในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ซึ่งหลายคนมีข้อจำกัดในการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ จึงไม่สามารถอธิบายรายละเอียดของสินค้า การต่อรอง ราคา หรือให้ข้อมูลด้านต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ การสื่อสาร จึงเป็นปัญหาสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการส่วนใหญ่ก็ไม่สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งบางครั้งก็ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความสนุกเพลิดเพลินเท่าที่ควร

5) ร้านอาหารและร้านขายของไม่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ร้านอาหารที่บริการจำหน่ายอาหารประเภทต่าง ๆ ในหมู่บ้านจะกระจายตัวอยู่ตามจุดต่างๆ ภายในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าแผงลอย และร้านอาหารตามสั่งห้องแถว ที่จัดโต๊ะเก้าอี้ที่นั่งสำหรับลูกค้า โดยจำหน่ายอาหารประเภทต่าง ๆ ได้แก่ อาหารพื้นเมือง ก๋วยเตี๋ยว และอาหารตามสั่ง เป็นต้น ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่อยู่อาศัยโดยรอบ และผู้ที่จำหน่ายอาหารส่วนใหญ่ก็เป็นคนพื้นบ้านไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษได้ดี จึงมีข้อจำกัดในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่ส่วนใหญ่โดยมากจะแวะซื้อน้ำดื่ม และจะมีความระมัดระวังในการซื้อหาอาหารและเครื่องดื่มรับประทานมาก จะเลือกซื้อเฉพาะสินค้าที่มีตราหือและมีการบรรจุภัณฑ์อย่างแน่นหนา ร้านค้าบางแห่งไม่มีสินค้า ดังกล่าวจำหน่าย การสั่งอาหารบางแห่งต้องสั่งกับผู้ชายโดยตรง จึงเป็นปัญหาสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยและไม่สามารถสั่งอาหารได้ตามที่ต้องการ การสั่งอาหารหรือเครื่องดื่มจะใช้วิธีชี้ให้ผู้ขายหยิบให้ ร้านอาหารบางแห่งมีการจัดร้านและการประกอบอาหารโดยไม่คำนึงถึงหลักสุขอนามัย จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกไม่สะอาดและปลอดภัย ส่วนร้านขายของชำที่จำหน่ายสินค้าต่าง ๆ

ภายในหมู่บ้านก็เป็นปัญหาเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการสื่อสารเรื่องในราคา และรายละเอียดของสินค้า เนื่องจากไม่มีการติดฉลากราคาไว้บนสินค้า ทำให้เสียเวลาในการสอบถาม

6) การทิ้งขยะบริเวณที่รกร้างขาดการเอาใจใส่ดูแล นอกจากนี้ยังพบว่าในชุมชนไม่มีระบบการจัดเก็บขยะที่ถูกวิธี และไม่มีการจัดที่รองรับขยะที่ถูกสุขอนามัย ไม่เป็นระเบียบและมาตรฐานเดียวกัน ที่รองรับขยะที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีลักษณะต่างคนต่างทิ้งและต่างคนก็ต่างจัดหามาใช้เอง บางบ้านวางถุงขยะออกนอกอาณาเขตรองรับขยะ ไว้หน้าบ้าน เพื่อรอการจัดเก็บจากเจ้าหน้าที่เทศบาล โดยไม่มีฝาปิดป้องกันสัตว์และแมลง บางแห่งจึงมีสุนัขคุ้ยขยะเกลื่อนทำให้เกิดปัญหาขยะและมีสภาพที่ไม่น่าดู โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลจะมีขยะเยอะมาก

7) การขาดแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่เป็นจุดดึงดูดใจ

8) แหล่งท่องเที่ยวกระจายตัวอยู่ตามจุดต่าง ๆ เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางท่องเที่ยว

4.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ผู้วิจัยได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยมีประเด็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของบ้านด่านซ้าย กลุ่มประชากรที่เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการมีจำนวน 20 คน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.3.1 ให้ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ลงทะเบียน

4.3.2 ผู้วิจัยนำเสนอเรื่องที่ทำการศึกษา แจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย และชี้แจงผลการ

วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 และ 2 ให้กลุ่มสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบทราบ

4.3.3 ให้ผู้ที่เข้ามาร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

4.3.4 ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มผู้ร่วมการประชุมออกเป็น 2 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่ม

ประกอบด้วย นายอำเภอด่านซ้าย ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา ปลัดอำเภอฝ่ายการท่องเที่ยว ตำรวจท่องเที่ยว กำนันบ้านด่านซ้าย ผู้ใหญ่บ้าน บ้านด่านซ้าย กรรมการหมู่บ้าน บ้านด่านซ้าย เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านซ้าย อาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรม โดยร่วมกับชาวบ้านซึ่งประกอบด้วย ผู้อาวุโสที่คนในท้องถิ่นบ้านด่านซ้ายให้ความเคารพนับถือ ผู้ที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ผู้ประกอบกิจการร้านอาหาร ผู้ประกอบกิจการร้านขายของที่ระลึก ผู้ประกอบกิจการให้บริการที่พัก และตัวแทนชาวบ้าน ในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

4.3.5 ให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยกำหนดประเด็น 3 ด้านดังนี้ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และ 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

4.3.6 ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลของการระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางต่อที่ประชุม ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ของกลุ่มผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้ง 20 คน มีดังนี้

กลุ่ม 1	กลุ่ม 2
ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว
<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำหนังสือขอความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. ทำการจัดตั้งอาสาสมัครหมู่บ้าน เพื่อคอยแนะนำแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว - การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการประชาสัมพันธ์ - ให้ อบต. จัดการเรื่องโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนมากขึ้น - ให้ อบต. จัดกิจกรรมขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนในการพัฒนา ดูแล ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาสัมพันธ์โดยการประสานงานกับสำนักงาน ททท.(จังหวัดเลย)โดยการทำแผ่นพับ โบปปลิว หรือ การโฆษณาทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ ท้องถิ่นด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอด่านซ้าย ในช่วงที่มีเทศกาลงานประเพณีต่างๆ - ในชุมชนบ้านด่านซ้ายมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เช่น ภาษาพูด อาหาร วิถีชีวิต ประเพณี จึงควร สนับสนุนความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และ ปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว - จัดให้มีการประชาสัมพันธ์แนะนำแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว

ตารางที่ 28 (ต่อ) แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย

อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ของกลุ่มผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้ง 20 คน มีดังนี้

กลุ่ม 1	กลุ่ม 2
<p>ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดตั้งศูนย์บริการคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในเบื้องต้น - ในการต้อนรับนักท่องเที่ยวควรจัดให้มีสถานที่รองรับที่เพียงพอ - ในด้านการดูแลด้านความสะดวก ความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขาที่เพียงพอ - ควรจัดตั้งจุดที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว 	<p>ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีป้ายบอกระยะทาง บอกจุดต่างๆของแหล่งท่องเที่ยวที่เห็นได้ชัดเจน - มีการจัดตั้งอาสาสมัครในเขตพื้นที่การท่องเที่ยวไว้ให้บริการ คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว - ด้านการปรับปรุงห้องน้ำให้เหมาะสมและมีเพียงพอที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล
<p>ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้อบต. จัดทำถนนหนทางให้สะดวกต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น - การอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่นักท่องเที่ยวโดยให้หน่วยงานต่างๆ ในชุมชน และประชาชนในชุมชนเป็นหลักในการดูแลนักท่องเที่ยว - จัดทำป้ายบอกทางเป็นระยะๆ ทาง พร้อมทั้งจัดให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลเล็กๆ ด้านเส้นทางการเดินทางตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ - จัดให้มียานพาหนะ หรือรถโดยสารรับส่งนักท่องเที่ยวตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ อย่างเพียงพอและทั่วถึง 	<p>ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดปรับปรุงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้มีสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในช่วงที่มีงานเทศกาล - จัดให้มีมีคฤเทศก์อาสาสมัครที่มีความรู้ทั้งด้านภาษาไทย และภาษาอังกฤษไว้คอยแนะนำ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว - ควรมีจุดบริการข้อมูลในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามจุดแหล่ง ท่องเที่ยวสำคัญต่างๆ - ในช่วงเทศกาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบทางสื่อวิทยุท้องถิ่นหรือการจัดทำป้ายโฆษณาบอกกล่าวให้นักท่องเที่ยวได้ทราบเกี่ยวกับกำหนดเวลาการจัดทำกิจกรรมของงานประเพณีอย่างชัดเจน

4.3.7 ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการและผู้วิจัยช่วยกันสรุปสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ที่เหมาะสมได้ดังนี้

4.3.7.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)

- 1) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจัดทำหนังสือขอความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่การท่องเที่ยวเพื่อให้จัดหาอาสาสมัครหมู่บ้านด้านการท่องเที่ยว เพื่อช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และให้ความแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว
- 2) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านจัดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว เช่น สำนักงาน ททท. (จังหวัดเลย) ในการช่วยเหลือให้การสนับสนุนในเรื่องการ โฆษณา การประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอด่านซ้ายที่น่าสนใจ โดยการจัดทำสื่อโฆษณา แผ่นพับ ใบปลิว หรือการโฆษณาทางโทรทัศน์ หรือสถานีวิทยุชุมชน ท้องถิ่น ในช่วงที่มีเทศกาลงานประเพณีต่างๆ
- 3) หน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวร่วมกับประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ร่วมกันสนับสนุนวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน พร้อมทั้งปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ
- 4) หน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวร่วมกับประชาชนในพื้นที่การท่องเที่ยว ร่วมกันปรับปรุง บูรณะ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านความสะอาด ความปลอดภัย และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
- 5) ปลูกฝังให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของตนเองให้มากขึ้น
- 6) ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนให้มากขึ้น ภาครัฐ ภาคเอกชน และคนในพื้นที่ควรร่วมมือกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้ายอย่างยั่งยืน
- 7) ควรเปิดโอกาสและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวให้มากกว่านี้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
- 8) ควรรักษาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของประเพณีศิลา โขนแบบดั้งเดิม ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มากขึ้น

4.3.7.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

1) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหมุ่มบ้าน จัดตั้งศูนย์บริการคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในเบื้องต้นเพื่อให้คำแนะนำในด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

2) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวในหมู่บ้านจัดสถานที่ไว้คอยบริการต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ เช่น ศาลาพักผ่อนที่จอดรถ ห้องน้ำ ห้องสุขาที่เพียงพอ เพื่อเป็นจุดพักผ่อนและอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวในระหว่างการท่องเที่ยวชมกิจกรรมงานประเพณี

3) ประชาชนในท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวคอยดูแลรักษาความปลอดภัย และคอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

4.3.7.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

1) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นช่วยกันในการปรับปรุงเส้นทางการเดินทางให้มี สะดวกและความปลอดภัยมากขึ้น อีกทั้งมีการจัดทำป้ายบอกกระยะทางที่มองเห็นได้ชัดเจน และเข้าใจง่าย

2) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นและประชาชนในชุมชนเป็นแกนนำสำคัญในการจัดอำนวยความสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยว

3) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้การสนับสนุนด้านการจัดทำสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ แนะนำให้นักท่องเที่ยวทราบว่าในท้องถิ่นของตนได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอะไรบ้างในช่วงเทศกาลงานประเพณีต่างๆ เช่น การจัดประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงชุมชน แผ่นพับ หรือใบปลิว เป็นต้น

4) ประชาชนในชุมชนขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในการจัดตั้งศูนย์บริการข่าวสารและข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวตามจุดแหล่งท่องเที่ยวสำคัญต่างๆ ในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

5) จัดหาอาสาสมัครมัคคุเทศก์ด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ทั้งด้านข้อมูลการท่องเที่ยวทั้งทางด้านภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และคอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมงานประเพณีที่ทางชุมชนจัดขึ้น

ภาพประกอบที่ 2 แผนที่แสดงเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
ที่มา: www. Google.com

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

5.1.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

5.2.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

5.2.1.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ จำนวน 10 คน ได้แก่

(1) กำนันบ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน

(2) ผู้ใหญ่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน

(3) กรรมการหมู่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 5 คน

(4) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านซ้าย 1 คน

(5) อาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรม

จำนวน 2 คน

2) กลุ่มผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ จำนวน 10 คน ได้แก่

- (1) พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป
- (2) ครู จำนวน 1 คน
- (3) ผู้อาวุโสที่คนในบ้านด้านซ้ายเคารพนับถือ จำนวน 4 คน
- (4) ผู้ที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรม จำนวน 4 คน

3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบการปฏิบัติงาน ในพื้นที่บ้านด้านซ้าย จำนวน 4 คน ได้แก่

- (1) นายอำเภอด้านซ้าย จำนวน 1 คน
- (2) ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา จำนวน 1 คน
- (3) ปลัดอำเภอฝ่ายการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน
- (4) ตำรวจท่องเที่ยว จำนวน 1 คน

4) กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 6 คน ได้แก่

- (1) ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 2 คน
- (2) ผู้ประกอบการร้านขายของที่ระลึก จำนวน 2 คน
- (3) ผู้ประกอบการให้บริการที่พัก จำนวน 2 คน

5) ตัวแทนของชาวบ้าน บ้านด้านซ้าย จำนวน 20 คน

6) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในเขตบ้านด้านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 30 คน ใช้การสุ่มแบบบังเอิญในช่วงงานเทศกาลประเพณีผีตาโขน รวมกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ทั้งหมดมี จำนวน 80 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสัมภาษณ์แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวในบ้านด้านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และทำการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กับกลุ่มผู้นำชุมชน และประชาชนในบ้านด้านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จนครบจำนวนผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2.2 ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

5.2.2.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

- 1) นายอำเภอด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- 2) ปลัดอำเภอฟายปกครองและพัฒนา จำนวน 1 คน
- 3) ปลัดอำเภอฟายการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน
- 4) ตำรวจท่องเที่ยว จำนวน 1 คน
- 5) กำนันบ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- 6) ผู้ใหญ่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 1 คน
- 7) กรรมการหมู่บ้าน บ้านด่านซ้าย จำนวน 2 คน
- 8) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่านซ้าย 1 คน
- 9) อาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน
- 10) ผู้อาวุโสที่คนในบ้านด่านซ้ายให้ความเคารพนับถือ จำนวน 3 คน
- 11) ผู้ที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน
- 12) ผู้ประกอบกิจการร้านอาหาร จำนวน 1 คน
- 13) ผู้ประกอบกิจการร้านขายของที่ระลึก จำนวน 1 คน
- 14) ผู้ประกอบกิจการให้บริการที่พัก จำนวน 1 คน
- 15) ตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 3 คน

รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop)

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย แก่ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยทำการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมการประชุมออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อหา

แนวทางใน 3 ด้าน ดังกล่าว จากนั้นให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่ม นำเสนอแนวทางที่ได้ต่อที่ประชุมเพื่อร่วมกันสังเคราะห์ผลของการระดมความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูล นำแนวทางที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 20 ท่าน มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา

5.4 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย สรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ คือ

5.4.1 ตอนที่ 1 สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย

จังหวัดเลย

5.4.1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

บ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้ายมีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมมากมาย และหลากหลาย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น อาทิ เช่น สถานที่สำคัญต่างๆทางประวัติศาสตร์ได้แก่ ศาสนสถานต่างๆ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่ ทรงคุณค่า ตั้งแต่ครั้งอดีตกาลของอำเภอด่านซ้าย เช่น พระธาตุศรีสองรัก จัดว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ควรค่าเคารพสักการะของชาวอำเภอด่านซ้ายมาจนถึงปัจจุบัน และยังมีวัดป่าเนรมิตวิปัสสนา วัดโพธิ์ชัย และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติฝาย และด้วยเหตุที่อำเภอด่านซ้ายเป็นอำเภอที่มีขนบธรรมเนียม-ประเพณี และวัฒนธรรม ภาษา และวิถีการดำรงชีวิต ที่ต่างจากจังหวัดอื่นๆ แต่ก็มีวัฒนธรรม และประเพณีบางอย่างที่ได้มีการรับเอาแบบอย่างมาผสมผสานกัน ซึ่งทำให้เป็นสิ่งปฏิบัติสืบต่อกัน มาจนถึงปัจจุบัน เช่น ประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ประเพณีบุญหลวง ประเพณีสงกรานต์ รดน้ำคำหัว เทศกาลและงานกาชาด ศิลปะพื้นบ้าน อันได้แก่ งานประเพณีแห่ผีตาโชน และนอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังต้องการที่จะมาเยี่ยมชม และซื้อของที่ระลึก และการได้สัมผัส วิถีชีวิตชุมชน ตลาด หมู่บ้าน ศูนย์วัฒนธรรม และนอกเหนือไปจากนั้น การได้สัมผัสความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา-ป่าไม้ น้ำตก ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้เองนับว่าเป็นศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ที่มีอยู่แล้วและเป็นที่ยึดจุดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้มาก

5.4.1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งบริการขั้นพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ด้านที่พัก ร้านอาหาร สถานบริการต่างๆ โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีตำรวจ สถานบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ระบบไฟฟ้า

ประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ระบบคมนาคมขนส่ง สวัสดิการด้านการรักษาความปลอดภัยส่วนใหญ่มี เพียงพอแก่การรองรับนักท่องเที่ยว แต่ก็มีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่เห็นว่าในด้านราคา ของที่พัก ร้านอาหารควรจะมีการปรับราคาให้เป็นกลางเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น และที่สำคัญควรคำนึงถึงการดูแลรักษาความสะอาด ความปลอดภัย ของห้องน้ำสาธารณะตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และอยากให้ มีบริการของสถานีอนามัยเล็กไว้ตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

5.4.1.3 ด้านการเข้าถึง

ระบบการคมนาคมขนส่งเพื่อเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้านเส้นทางการเดินทางส่วนใหญ่ปลอดภัย ไม่มีปัญหา เพราะ สภาพถนนมีการพัฒนาปรับปรุงขึ้นดีกว่าแต่ก่อนมาก มีป้ายบอกทางชัดเจนและเข้าใจง่าย ระบบไฟฟ้าเข้าถึง ยังแหล่งท่องเที่ยว และมีการบริการข้อมูลการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

5.4.2 ตอนที่ 2 ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย

จังหวัดเลย

5.4.2.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

สิ่งที่ควรคำนึงถึงด้านความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว การปรับราคาที่พัก และร้านอาหาร ที่เหมาะสมเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว และการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และควรให้ความหลากหลายทางกิจกรรมเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

5.4.2.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านที่พักราคาที่พักที่ควรมีความเหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากกว่าที่เป็นอยู่ ด้านร้านอาหาร ควรจะคำนึงถึงคุณภาพ ความสะอาด ถูกสุขลักษณะและราคาที่เหมาะสม ไม่แพงจนเกินไป ตลอดจนปรับปรุงด้านงานบริการ ควรมีการปรับปรุงด้านความสะอาด บริเวณที่พัก มีบริการที่จอดรถให้เพียงพอ และควรจะมีเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัยในช่วงเทศกาลอย่างเข้มงวด ด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก พบว่า สินค้าบางอย่างเมื่อซื้อแล้วไม่สามารถทำการขนย้ายได้ เช่น งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ต่างๆ และบางอย่างมีราคาสูงเกินไป ควรมีการปรับราคาให้เหมาะสมกับตัวของสินค้า ควรมีความหลากหลายในการให้ลูกค้าเลือกตัดสินใจซื้อ ด้านข้อมูลทางการท่องเที่ยว น่าจะมีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และให้มีความหลากหลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว ควรจะเน้นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่นๆ บ้าง นอกเหนือจากงานประเพณีผีตาโชนเพียงอย่างเดียว ควรเพิ่มจุดบริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยว หนาแน่น ควรจัดให้มีมัคคุเทศก์

ตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ในด้านความสะดวกและความปลอดภัยของการใช้ห้องน้ำสาธารณะตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ แต่ควรจะมีจำนวนที่เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว และควรเพิ่มสถานีอนามัยเล็กๆ ไว้ตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

5.4.2.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาอุปสรรคใดๆ ในการเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ก็มีประเด็นเล็กน้อย ที่เป็นปัญหา เช่น เส้นทางบางเส้นทางชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ เพราะมีรถวิ่งผ่านตลอดเวลาและยังขาดการบำรุงรักษา เนื่องจากมีการปรับปรุงถนนใหม่ และมีไหล่ทางค่อนข้างแคบ มีการทำถนนปรับปรุงเส้นทางทำให้การเดินทางไม่สะดวก และมีไหล่ทางที่แคบ เส้นทางมีโค้งเยอะ และนอกจากนี้ยังพบว่ามีย่านท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังคงสับสนเส้นทางในการเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยว เพราะเพิ่งเข้ามาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก และส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด

ส่วนข้อมูลปัญหาด้านอื่นๆ พบว่า การขาดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะได้รับข้อมูลจากเอกสารการท่องเที่ยวซึ่งออกเผยแพร่ในต่างประเทศ และจากการบอกเล่าเช่นกัน ปัจจุบันยังไม่ปรากฏว่ามีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการเป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือมีการผลิตเอกสารประชาสัมพันธ์ข้อมูล เกี่ยวกับอำเภอด่านซ้ายซึ่งออกโดยหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบเลย มีปรากฏเฉพาะในแผนที่ท่องเที่ยวในเอกสารประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเลยบางฉบับ โดยไม่มีรายละเอียดข้อมูลที่น่าสนใจอื่น ๆ มีเพียงเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์ ซึ่งปัจจุบันตามร้านค้าหรือโรงแรม หรือที่พักในชุมชน ไม่มีการจัดทำเอกสารอธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีในเชิงวิชาการทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ปัญหาที่จอร์จ นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของอำเภอด่านซ้าย โดยเฉพาะที่จอร์จสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในช่วงงานเทศกาลถนนในตัวอำเภอซึ่งมีความคับแคบ ทำให้รถวิ่งสวนไป มาลำบาก และเป็นเหตุให้การจราจรติดขัด ต้องจอดรอไว้ที่ไกล และต้องเดินเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งบางแห่งก็อยู่ห่างไกลพอสมควร จึงไม่สะดวกในการเดินทางและเป็นปัญหาอย่างยิ่งสำหรับรถบัส ที่โดยสาร นักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ ปัญหาด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ จึงไม่สามารถอธิบายรายละเอียดของสินค้า การต่อรอง ราคา หรือให้ข้อมูลด้านต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ การสื่อสาร จึงเป็นปัญหาสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการส่วนใหญ่ก็ไม่สามารถสื่อสาร โดยใช้ภาษาต่างประเทศกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งบางครั้งก็ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความสนุกเพลิดเพลินเท่าที่ควร ร้านอาหารและร้านขายของไม่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ผู้ที่จำหน่ายอาหารส่วนใหญ่ก็เป็นคน พื้นบ้านไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษได้ดี จึงมีข้อจำกัดในการให้บริการ แก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว

ชาวต่างประเทศ ที่ส่วนใหญ่โดยมากจะแวะซื้อน้ำดื่ม และจะมีความระมัดระวังในการซื้ออาหาร และเครื่องดื่มรับประทานมาก จะเลือกซื้อเฉพาะสินค้าที่มีตราหยี่ห้อและมีการบรรจุภัณฑ์อย่างแน่นหนา ร้านค้าบางแห่งไม่มีสินค้า ดังกล่าวจำหน่าย การสั่งอาหารบางแห่งต้องสั่งกับผู้ชายโดยตรง จึงเป็นปัญหาสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยและไม่สามารถสั่งอาหารได้ตามที่ต้องการ การสั่งอาหารหรือเครื่องดื่มจะใช้วิธีชี้ให้ผู้ขายหยิบให้ ร้านอาหารบางแห่งมีการจัดร้าน และการประกอบอาหารโดยไม่คำนึงถึงหลักสุขอนามัย จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกไม่สะอาด และปลอดภัย ส่วนร้านขายของชำที่จำหน่ายสินค้าต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านก็เป็นปัญหาเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการสื่อสารเรื่องในราคา และรายละเอียดของ สินค้า เนื่องจากไม่มีการติดฉลากกระบุราคาไว้บนสินค้า ทำให้เสียเวลาในการสอบถาม การทิ้งขยะบริเวณที่รกร้างขาดการเอาใจใส่ดูแล นอกจากนี้ยังพบว่าในชุมชนไม่มีระบบการจัดเก็บขยะที่ถูกวิธี และไม่มีการจัดที่รองรับขยะที่ถูกสุขอนามัย ไม่เป็นระเบียบและมาตรฐานเดียวกัน ที่รองรับขยะที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีลักษณะต่างคนต่างทิ้งและต่างคนก็ต่างจัดหามาใช้เอง บางบ้านวางถุงขยะออกนอกอาณาเขตรองรับขยะ ไว้หน้าบ้าน เพื่อรอการจัดเก็บจากเจ้าหน้าที่เทศบาล โดยไม่มีฝาปิดป้องกันสัตว์และแมลง บางแห่งจึงมีสุนัขคุ้ยขยะเคลื่อนทำให้เกิดปัญหาขยะ และมีสภาพที่ไม่น่าดู โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลจะมีขยะเยอะมาก การขาดแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่เป็นจุดดึงดูดใจ และแหล่งท่องเที่ยวกระจายตัวอยู่ตามจุดต่าง ๆ เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางท่องเที่ยว

5.4.3 ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอ

ด่านซ้าย จังหวัดเลย

จากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ให้แก่ผู้ที่เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ผลจากการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

5.4.3.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

- 1) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจัดทำหนังสือขอความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. หมู่บ้าน ในเขตพื้นที่การท่องเที่ยวเพื่อให้จัดหาอาสาสมัครหมู่บ้านด้านการท่องเที่ยว เพื่อช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และให้ความแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว
- 2) ให้ อบต. หมู่บ้านจัดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว เช่น สำนักงานททท.(จังหวัดเลย) ในการช่วยเหลือให้การสนับสนุนในเรื่องการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ

อำเภอด่านซ้ายที่น่าสนใจ โดยการจัดทำสื่อโฆษณา แผ่นพับ โบปลิวิ หรือการโฆษณาทาง โทรทัศน์ หรือสถานีวิทยุชุมชน ท้องถิ่น ในช่วงที่มีเทศกาลงานประเพณีต่างๆ

3) หน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวร่วมกับ ประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ร่วมกันสนับสนุนวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน พร้อมทั้งปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างชาติ

4) หน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวร่วมกับ ประชาชนในพื้นที่การท่องเที่ยว ร่วมกันปรับปรุง บูรณะ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในด้านความสะอาด ความปลอดภัย และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการดึงดูดใจ นักท่องเที่ยว

5) ปลุกฝังให้ประชาชนในชุมชน ได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของตนเองให้มากขึ้น

6) ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนให้มากขึ้น ภาครัฐ ภาคเอกชน และคนในพื้นที่ควรร่วมมือกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้ายอย่าง ยั่งยืน

7) ควรเปิดโอกาสและประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวให้มากกว่านี้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

8) ควรรักษาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของประเพณีผีตาโขน แบบดั้งเดิม ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มากขึ้น

5.4.3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

1) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหมูบ้าน จัดตั้งศูนย์บริการคอยให้ คำแนะนำช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในเบื้องต้นเพื่อให้คำแนะนำในด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

2) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวในหมู่บ้านจัดสถานที่ไว้คอยบริการต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ เช่น ศาลาพักผ่อน ที่จอดรถ ห้องน้ำ ห้องสุขาที่เพียงพอ เพื่อเป็นจุดพักผ่อนและอำนวยความสะดวกสำหรับ นักท่องเที่ยวในระหว่างการท่องเที่ยวชมกิจกรรมงานประเพณี

3) ประชาชนในท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวคอยดูแลรักษาความปลอดภัย และคอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

5.4.3.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

1) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในช่วยกันในการปรับปรุงเส้นทางเดินทางให้มี สะดวกและความปลอดภัยมากขึ้น อีกทั้งมีการจัดทำป้ายบอกระยะทางที่มองเห็นได้ชัดเจน และเข้าใจง่าย

2) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นและประชาชนในชุมชนเป็นแกนนำสำคัญในการจัดอำนวยความสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงยังแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้แก่นักท่องเที่ยว

3) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้การสนับสนุนด้านการจัดทำสื่อ โฆษณา ประชาสัมพันธ์ แนะนำให้นักท่องเที่ยวทราบว่าในท้องถิ่นของตนได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอะไรบ้างในช่วงเทศกาลงานประเพณีต่างๆ เช่น การจัดประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงชุมชน แผ่นพับ หรือ ใบปลิว เป็นต้น

4) ประชาชนในชุมชนขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในการจัดตั้งศูนย์บริการข่าวสารและข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวตามจุดแหล่งท่องเที่ยวสำคัญต่างๆ ในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

5) จัดหาอาสาสมัครมัคคุเทศก์ด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ทั้งด้านข้อมูลการท่องเที่ยวทั้งทางด้านภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และคอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมงานประเพณีที่ทางชุมชนจัดขึ้น

5.5 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษานบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ได้นำแนวคิดและหลักการต่างๆ ที่ศึกษาค้นคว้ามาสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษานี้จำแนกตามสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ขอบเขตด้านการวิจัยไว้ 3 ด้าน คือ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวก และ 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผลจากการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

5.5.1 สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

5.5.1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย พบว่า อำเภอด่านซ้ายมีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมมากมายและหลากหลาย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในด้านของแหล่งท่องเที่ยว ทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวด้านเทศกาลและงานประเพณีต่างๆ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยว เหล่านี้มีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่ และมีเรื่องราวของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไทยมากมาย จึงทำให้เกิดความหลากหลายในด้านการดำรงชีวิต วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ มากมาย ซึ่งแตกต่างจาก แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้เอง นับว่าเป็นศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ที่มีอยู่แล้วและเป็นที่ยึดจุดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้มาก ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ วาลิกา แสนคำ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ที่กล่าวถึง บ้านเปียงหลวงที่ประกอบด้วยวิถีชีวิตอยู่ร่วมกันของชนเผ่าต่างๆ หลายชาติพันธุ์ และมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่หลากหลาย มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น อีกทั้ง ยังมีความสวยงามตามธรรมชาติอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

5.5.1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

จากผลการศึกษาพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็นที่มีไว้บริการ นักท่องเที่ยว อันได้แก่ ร้านอาหาร สถานที่พักผ่อน ร้านขายของที่ระลึก ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว และในด้านอื่นๆ ส่วนใหญ่มีเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่จะพบบางประเด็นเล็กน้อยที่เป็นปัญหา กล่าวคือ ในด้านของราคาโรงแรมที่พัก และร้านอาหารค่อนข้างแพง ด้านการดูแลรักษาความสะอาด ความปลอดภัย ของห้องน้ำสาธารณะตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และยังพบว่า มีนักท่องเที่ยวจำนวนเล็กน้อยที่ต้องการอยากให้มีเครื่องอำนวยความสะดวก ATM ในเขตพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น และอยากให้มีสถานีอนามัยเล็กๆ ไว้บริการตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วาลิกา แสนคำ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียง

หลวง อำเภอเวียงเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ที่กล่าวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวที่บ้านเปียงหลวงมีระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว แต่ควรปรับปรุงด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เช่น ศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว และห้องน้ำสาธารณะที่เป็นสาเหตุให้การท่องเที่ยวของหมู่บ้านเปียงหลวงยังไม่เป็นที่ดึงดูด นักท่องเที่ยวเท่าไรนัก

5.5.1.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาพบว่า อำเภอด่านซ้ายมีสภาพการเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้มีการพัฒนาปรับปรุงให้ดีกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก กล่าวคือ สภาพถนนส่วนใหญ่ดี มีป้ายบอกทางชัดเจน เข้าใจง่าย ระบบไฟฟ้าเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลบริการทางการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมสามารถใช้เป็นเครื่องชี้นำทางการท่องเที่ยวได้ ในด้านระบบคมนาคมขนส่งโดยสารที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวมีเพียงพอและมีรถยนต์โดยสารบริการตลอดทั้งวันซึ่งเป็นการสะดวกต่อการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วรัญญา เทพวัลย์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษารื่องปัจจัยสาเหตุที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวชาวไทยตัดสินใจเลือกมาดอยตุง จังหวัดเชียงราย ที่กล่าวถึงด้านการเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวว่า ลักษณะกายภาพภูมิประเทศ แหล่งท่องเที่ยวดอยตุง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนเทือกเขา สลับซับซ้อน ตั้งอยู่บนรอยต่อ ตะเข็บช่องเห็นแบ่งพรมแดนไทย-พม่า ที่คดเคี้ยว ลัดเลาะไปตามภูมิประเทศที่สวยงาม สภาพถนน ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงเป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวดอยตุงได้โดยรถยนต์ส่วนตัว รถยนต์โดยสารได้โดยสะดวกสบายและปลอดภัย

5.5.2 ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

5.5.2.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประทับใจที่ได้มาสัมผัสวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต กิจกรรมพื้นเมือง การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในอำเภอด่านซ้าย ตลอดจนความสวยงามทางด้านสถาปัตยกรรม วัฒนธรรม วัฒนาอาราม ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และสนุกสนานเป็นอย่างมาก แต่พบว่ามีปัญหาบางประการคือ ปัญหาด้านราคาที่แพงและร้านอาหารที่ค่อนข้างแพง และปัญหาอื่นๆ เช่น การไม่ให้ความสำคัญในด้านการดูแล รักษา ทำนุบำรุง แหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้เองเป็นสาเหตุให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้ายยังไม่ เป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนเท่าที่ควร และสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือด้านความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวและการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และควรให้ความหลากหลายทางกิจกรรมเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับกับผลการศึกษาของ สุดชีวัน นันทวัน ณ อุทยาน (2551 : บทคัดย่อ)

ที่ทำการศึกษารื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง ผลจากการศึกษาพบว่าประเพณี และเทศกาลต่างๆในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่เป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากประเพณี และเทศกาลต่างๆของจังหวัดเชียงใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การเข้าถึงสะดวก และผู้คน เจ้าของท้องถิ่นมีธรรมาจริยไมตรีดี ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี และเทศกาลเป็นประจำทุกปีและต่างตระหนักดีว่าประเพณี และเทศกาลของท้องถิ่นเหล่านี้เป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของตน และยังทำให้เกิดการจ้างงานการกระจายรายได้ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ การหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในบริเวณชุมชนที่มีการจัดงาน ได้แก่ ปัญหาขยะ ปัญหาการจราจร ปัญหามิฉนาศิพ

5.5.2.2 ด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดที่พบได้แก่ ปัญหาด้านราคาที่พักและร้านอาหารที่มีราคาค่อนข้างสูง ปัญหาด้านการขนย้ายสินค้าบางอย่างซึ่งเมื่อซื้อไปแล้วเกิด ปัญหาด้านการขนย้าย เช่น เฟอ์นเจอร์ไม้ต่างๆ ปัญหาด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เด่นชัด ปัญหาด้านความสะอาดและปลอดภัยของห้องน้ำสาธารณะตาม ชุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ปัญหาด้านเส้นทางการเดินทางที่กำลังทำการปรับปรุงเส้นทางเส้นทางบางเส้นที่ชำรุด และยังไม่ได้รับการซ่อมแซม แก้ไข ซึ่งนักท่องเที่ยวบางส่วนมีความเห็นว่ายากให้เพิ่มเพิ่มจุดบริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น ศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวและการจัดหามัคคุเทศก์ อาสาสมัครตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สงศรี วงษ์เวช (2550 : 34) ที่ทำการศึกษารื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง ผลการศึกษาพบว่า สองฝั่งแม่น้ำปิงมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ ครอบคลุมจึงเป็นสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวให้สามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็น 2 รูปแบบหลัก ๆ คือ การท่องเที่ยวทางน้ำและทางบก จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันยังขาดความชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี SWOT สรุปได้ว่าจุดแข็ง คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย จุดอ่อน คือ มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ไม่เด่นชัด อุปสรรค คือ ขาดความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแล สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์บริเวณลุ่มแม่น้ำปิง โอกาสของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง คือ ทำการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ได้ง่าย เพราะเกิดกระแสนิยมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเป็นเมืองท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานอยู่

5.5.2.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาด้านการเข้าถึงที่นักท่องเที่ยวประสบ คือ สภาพถนนบางเส้นที่มีปรับปรุงใหม่ และบางเส้นมีการชำรุดและยังขาดการซ่อมแซม แก้ไข และปัญหาในประเด็นเล็กน้อย กล่าวคือ เส้นทางส่วนใหญ่จะเป็นโค้งเยอะ มีไหล่ทางที่แคบมีนักท่องเที่ยวบางส่วนยังคงสับสนเส้นทางการเดินทางเมื่อเดินทางเข้าไปในอำเภอด่านซ้าย เพราะส่วนมากจะเป็นคนต่างจังหวัด ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 31) ในเรื่องของผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อชุมชนในท้องถิ่นองค์ประกอบการเข้าถึงทางกายภาพนั้นชุมชนมีถนนลาดยางมะตอยตลอด เส้นทางจากตัวเมืองจังหวัดพะเยาถึงชุมชน มีระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร และสามารถเชื่อมโยง กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Mill (1990) McIntosh and Goeldner (1986) และ Burk art and Medlik (1981) อย่างไรก็ตาม ชุมชนควรปรับปรุงพัฒนาการเข้าถึงด้านข้อมูลข่าวสารองค์ประกอบการตั้งอำนวยความสะดวก ชุมชนยังจำเป็นต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นปัจจัยลำดับต้น ๆ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจมาเยือน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษา ของวีระชัย มงคลพันธ์ (2542 : 24) ที่ว่าประชาชนท้องถิ่นไม่ต้องการให้บริการด้านพาหนะ รับ - ส่ง ไม่ต้องการให้บริการที่พัก ไม่ต้องการจัดบริการขายอาหารและเครื่องดื่ม แต่ทั้งนี้อาจมีสาเหตุด้าน บริบทชุมชนหรือทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เหมือนกัน หรืออีกกรณีหนึ่งความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการบริการหรือจัดการท่องเที่ยวตลอดจนความเกรงกลัวต่อผลกระทบที่มาจากการพัฒนาต่อวิถีชีวิต ชุมชนอาจจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลการศึกษาสองชิ้นนี้แตกต่างกัน

จากประเด็นปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ทั้ง 3 ด้าน ที่ได้ทำการศึกษาแล้ว สอดคล้องกับการศึกษาของสมาคมนักวิจัยในความสัมพันธ์ของสภาวะวิจัย แห่งชาติ (2549 : 15) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาวัดบางพระวรวิหาร ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้ทำการศึกษา ค้นคว้าหาชุดอ่อน ชุดแข็งของวัดบางพระวรวิหาร กล่าวถึงในด้านของปัญหาที่พบคือ สถานที่ บริเวณรอบๆวัดไม่สะอาด มีขยะมูลฝอย มูลสัตว์เป็นต้น เส้นทางคมนาคมและสถานที่จอดรถ ภายในคับแคบไม่สะดวกสบาย วัดขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การขาด ความตระหนักถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาครัฐขาดประสิทธิภาพในการบริหาร จัดการส่งเสริมที่ดี ในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันแหล่งประวัติศาสตร์

ปัจจุบันบ้านด่านซ้ายมีประเพณีผีตาโชนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย ยังไม่ได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร มีผลทำให้ประเพณี

วัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์ เหล่านี้ถูกตัดแปลงแก้ไขจนวัฒนธรรมเดิมกลายเป็นรูปแบบวัฒนธรรมตะวันตก จนไม่สามารถคง ความเป็นรูปแบบเดิมของประเพณีแบบเดิม ภาครัฐควรมีการช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเสริมสร้าง ภาพลักษณ์ใน การเป็นแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม เช่น ประเพณีแห่ผีตาโขน หน้ากากผีตาโขน ประวัติศาสตร์ของอำเภอ ด่านซ้าย เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนให้เกิดความรักและหวงแหนในวัฒนธรรม ของตนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวใน พื้นที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการเตรียมความพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมต่อไปในอนาคต

5.5.3 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอ ด่านซ้าย จังหวัดเลย

5.5.3.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาด้านการทำนุ บำรุง รักษา สภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยที่ศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวบางส่วนมีความ คิดเห็นว่า สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางแห่งยังขาดการเอาใจใส่ด้านความสะอาด การทำนุ บำรุง รักษา ด้านความสวยงามและมีความปลอดภัยยังไม่เพียงพอ แนวทางพัฒนาด้านสวัสดิการมี ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาการวิจัยที่ ศึกษาด้านสิ่งที่จะต้องปรับปรุงใน ด้านการประสบปัญหาด้านต่างๆของนักท่องเที่ยว กล่าวคือ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในด้านการจัดทำสื่อ โฆษณา ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ ปัญหาที่ศึกษา ที่ได้ในด้านข้อมูล ทางการท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้นำชุมชนและ ประชาชนในบ้านด่านซ้าย อำเภอ ด่านซ้าย จังหวัดเลย อยากให้มีการ โฆษณา ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย ให้มากขึ้น และมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มจุดบริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวตามจุด แหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น แนวทางการพัฒนาด้านการจัดหามัคคุเทศก์อาสาสมัคร เพื่อแนะนำและให้ความแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ ศึกษาในด้านสิ่งที่จะ ปรึปรับปรุงในด้านต่างๆ กล่าวคือ กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชน อยากให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ช่วยกันส่งเสริมให้บ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เป็นเมืองท่องเที่ยวและจัดให้มีมัคคุเทศก์ ตามจุดแหล่งท่องเที่ยว ต่างๆ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการอนุรักษ์ความ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาด้านสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในด้านความแตกต่างของสภาพการท่องเที่ยวบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

กับสภาพการท่องเที่ยวที่อื่น กล่าวคือ สภาพการท่องเที่ยวของบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีหลากหลายและมี ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง เนื่องจากมีกลุ่มคนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ร่วมกัน ทำให้มีความแตกต่างทางด้านภาษา การแต่งกาย และอาหาร เป็นต้น อีกทั้งในด้านสถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้างก็มีการนำเอาศิลปะไทย และลาวเข้ามาผสมผสานกัน ซึ่งทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

5.5.3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ ด้านการดูแลรักษา ทำนุบำรุง สภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่ศึกษาด้านสาธาณูปโภคพื้นฐานกล่าวคือ นักท่องเที่ยว กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนพบว่า ด้านห้องน้ำสาธารณะตามแหล่งท่องเที่ยวยังไม่สะอาดเท่าที่ควร อีกทั้งยังด้านความปลอดภัยของการใช้ห้องน้ำสาธารณะ จากแนวทางการพัฒนาที่ได้จากแก่นนำและประชาชน ที่กล่าวมานี้เอง ซึ่งถ้าขาดการให้ความสำคัญ และการประสานงานจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนก็อาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่รู้จักร และไม่ให้ความสนใจที่จะมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เท่าที่ควรซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ส่องศรี วงษ์เวช (2545 : 30) ที่ทำการศึกษาถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง ได้ศึกษาโดยการนำเอาองค์ประกอบแนวคิดทั้ง 3 ด้านมา ศึกษาเช่นกันจากการศึกษาพบว่า สองลุ่มแม่น้ำปิงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบทาง วัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ยังคงความชัดเจนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เด่นชัด จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำปิง

5.5.3.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ ปรับปรุง ซ่อมแซม สภาพถนนที่เข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยที่ ศึกษา กล่าวคือ เส้นทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวบางเส้นทางเกิดการชำรุด และยังไม่ได้รับการปรับปรุง ซ่อมแซม อย่างจริงจัง จากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 24) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิงมีองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว และด้านสิ่งดึงดูดใจ อย่างครบถ้วนเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิงที่ได้ สามารถเข้าถึงได้สะดวกและใช้เวลาเดินทางไม่มากนัก พร้อมทั้งยังสามารถเดินทาง ได้หลายวิธี เช่น ทางเรือ ทางรถ สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวมีรองรับอย่างเพียงพอ รายล้อมด้วยร้านอาหาร และโรงแรมในหลายระดับให้เลือก

5.6 ข้อเสนอแนะผลการวิจัย

5.6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ สำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

5.6.1.1 ทำการประสานงานการจัดการด้านการบูรณะ ทำนุบำรุงสภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ให้สะอาดและสวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่หมู่บ้านคูเมือง ตลอดจนให้การสนับสนุนการอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี เฉพาะของบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย อย่างจริงจัง เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ทำการศึกษาต่อไป

5.6.1.2 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ หน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว อย่างเคร่งครัด ควรให้ความใส่ใจในการอำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น เช่น การจัดศูนย์บริการต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดการดูแลด้านความสะอาด และความปลอดภัยของห้องน้ำสาธารณะตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ การให้บริการข้อมูลและข่าวสารทางการท่องเที่ยวสำหรับชุมชน

5.6.1.3 ควรให้ความสำคัญ และการสนับสนุนในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย อย่างจริงจังและเด่นชัด เช่น การให้การสนับสนุนด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การจัดทำกลยุทธ์ด้านต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ที่น่าสนใจให้มากขึ้น

5.6.1.4 ประชาชนในชุมชนควรให้ความร่วมมือในด้านการเป็นอาสาสมัครทางการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน ให้ความร่วมมือในด้านการอำนวยความสะดวก แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละชุมชน และให้ควรร่วมแรงร่วมใจในด้านการสอดส่องดูแลความปลอดภัยในการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว

5.6.1.5 สื่อสารมวลชนประจำท้องถิ่นได้แก่ หนังสือพิมพ์ประจำท้องถิ่น และวิทยุประจำท้องถิ่นหลายๆ แห่งของจังหวัด ควรจะช่วยกันเผยแพร่ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ให้คนทั่วไปได้รับรู้เพื่อจะได้ชักนำให้มาท่องเที่ยวที่บ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เพราะในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จะรู้จักเฉพาะประเพณีแห่ผีตาโขนเพียงอย่างเดียว เนื่องจากขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านอื่นๆ จากสื่อสารมวลชน

5.6.2 ข้อเสนอแนะในศึกษาครั้งต่อไป

5.6.2.1 ควรทำการศึกษาเรื่องศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่นๆ ในเขตพื้นที่บ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย หรือพื้นที่อื่นๆ ในอำเภอใกล้เคียง และแนวทางการพัฒนา

5.6.2.2 ควรทำการศึกษาด้านการส่งเสริมการตลาด ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน

5.6.2.3 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และศึกษาในเรื่องความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

5.6.2.4 ควรศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

5.6.2.5 ควรจัดทำกรวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมโดยให้สถาบันอุดมศึกษาท้องถิ่น องค์กรจังหวัด อำเภอ และชุมชน ร่วมกันหาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับความ
เร่งด่วนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). ฝ่ายสถิติและการวิจัย **Thailand Tourism Statistics**
December 2000. เอกสารประกอบการประชุมเพื่อหาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวแห่งชาติ. 20-21 เมษายน 2544. ณ โรงแรมเชียงใหม่พลาซ่า (อัสสัมชัญ).
_____. (2549). พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง.
- _____. (2549). สถานการณ์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
กาญจนา แก้วเทพ. (2539). การพึ่งตนเอง : ศักยภาพในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ :
สภาแคทอริกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). หลักสูตรมนุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
จิราวรรณ กาวิละ. (2544). ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท
สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
จารุจน์ กลิ่นดีป्ली. (2541). การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของแหล่งสำหรับการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศ : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาโท
สาขาบริหารการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จุฑามาศ ไชยสร. (2536). การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวใน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ปริญญานิพนธ์ปริญญาโท
สาขาวิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงษ์. (2546). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
ศิลปาชีพ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2537). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : ภาควิชามนุษย
สัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). **โครงการวิถัทรศร์ วิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชาขวัญ ตรีแก้ว. (2545). **การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินไทยและพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม – ปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : พ.ศ.พัฒนา.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2547). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในมณฑลยูนาน : ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในนครคุนหมิง เมืองลูนาน และเมืองกลูซี**. กรุงเทพฯ : สำนักสภาสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ.
- เฉลิมบาลย์ ราชภัณฑรักษ์. (2544). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดิเรก ฤกษ์สาหร่าย. (2527). **การพัฒนาชนบท/ เน้นการพัฒนาสังคม / แนวคิดจำเป็นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทศบาลตำบลด่านซ้าย. (2550). **แผนพัฒนาสามปี ปิงบประมาณ 2549 – 2550**. ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2553, จาก www.tat.or.th/masterplan
- ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. (2522). **แนวทางและมาตรการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว**. เชียงใหม่ : ม.ป.พ.
- ธวัช ปุณโณทก. (2525). **แนวทางการศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านท้องถิ่น**. รวมบทความและความรู้ทางวัฒนธรรม. เชียงใหม่ : คณะอนุกรรมการวิจัยวัฒนธรรมภาคเหนือสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- นิคม จารุมณี. (2544). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์.
- นิฐริน ไล้พันธ์. (2544). **ศักยภาพแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติภูจองงอย จังหวัดอุบลราชธานี**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิพล เชื้อเมืองพาน. (2542). **แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาวนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นัยพรธณ วรรณศิริ. (2540). **มานุษยวิทยา สังคม และวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เนตรชนก นันที. (2544). **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเทียน ทองประสาน. (2531). แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ : กังหัน.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ :
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ. (2550). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการแนวทางการมีส่วนร่วมของ
ภาคธุรกิจในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างกิ่ง
อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- บุปผา วงษ์พันธุ์ทา. (2544). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประกอบศิริ ภักดีพินิจ. (2545). ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมกว๊านพะเยา :
กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าอิสระ
ปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ไฟว์ แอนด์ ไฟว์
พรินติ้ง.
- แผนที่แหล่งท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย. (2553). ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2553, จาก www.google.com
- พจนานุกุม. (2550). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัด
นครปฐม. ปริญญานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการวางแผนจัดการท่องเที่ยวเพื่อ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พลอยศรี โปราณานนท์. (2539). สองนครแห่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : เกียวโต – เชียงใหม่
เชียงใหม่และเกียวโต : ฝึกฝนใจเมือง. เชียงใหม่ : มิ่งเมือง.
- พิสิฐ เจริญวงศ์. (2538, ตุลาคม – ธันวาคม). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : วิธีสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว, (14) : 30-31.
- ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง. (2545). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยโป่ง
ผาตลาด อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนตรี กรรพุมมาลย์ และคณะ. (มปป.). การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- มธุรส ปรานไพรี. (2543). ศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีชุมชนไทย
ทรงดำ บ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ยศ สันติสมบัติ และคณะ. (2544). การท่องเที่ยวเชิงวิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการ
จัดการทรัพยากร. เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์.
- ยุวดี นรินทร์ตระกูล. (2539). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. จุลสาร 36 ปี การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ดอกเบญจ.
- รัฐจิตยา หิรัณยหาค. (2544). แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการ
ท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ราชบัณฑิตสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- วรัญญา เทพวัลย์. (2545). ปัจจัยสาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยตัดสินใจเลือกมาดอยตุง จังหวัด
เชียงราย. รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณา วงษ์วานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2535). มนุษย์ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- วิวัฒน์ชัย บุญภักดี. (2541, กรกฎาคม – กันยายน). ท้องถิ่นจะช่วยการท่องเที่ยวได้อย่างไร.
จุลสารการท่องเที่ยว, 8 : 12-15.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์.
การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระชัย มงคลพันธ์. (2542). วัฒนธรรมพื้นบ้าน : ทรัพยากรท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง. กรุงเทพฯ :
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วีระพล วงษ์ประเสริฐ. (2540). การวิเคราะห์อุปสงค์ของการท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วาลิกา แสนคำ. (2545). การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริ ฮามโพธิ์. (2539). สังคมวิทยาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____. (2543). สังคมวิทยาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พรินติ้ง เฮาส์.
- ศิริอร บุญโร. (2551). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการวางแผนจัดการท่องเที่ยว เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีศักร วัลลิโกดม. (2544). เศรษฐกิจพอเพียงกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มิติทาง วัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์กร มหราชน).
- ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดเลย. (2549). สถิติการท่องเที่ยวและสถิติการพักผ่อน ปี 2549 จังหวัดเลย. เลย : เมืองเลยการพิมพ์.
- เสกสรรค์ ขวณิชย์. (2541). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. ขอนแก่น : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สงศรี วงษ์เวช. (2545). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันการวิจัยเพื่อพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDRI). (2542). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545 - 2549). กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). รายงานขั้นสุดท้าย การ ดำเนินการ เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย.
- สมใจ แก้วไข่ม. (2548). การประเมินศักยภาพความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ ชุมชนตำบลบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ ป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมชาย หิรัญกิจ. (2524). การท่องเที่ยวเชิงกับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2542). การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม แนวทางศึกษา วิเคราะห์ และ วางแผน. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สภาวิจัยแห่งชาติ. (2549). **ยุทธศาสตร์และแผนงานวิจัยแบบบูรณาการระยะปานกลาง**

พ.ศ. 2548 - 2550. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สมาคมนักวิจัยในความอุปถัมภ์ของสภาวิจัยแห่งชาติ. (2549). **ทุนทำวิจัยแก่นักวิจัยรุ่นใหม่.**

นครราชสีมา : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

สุดชีวัน นันทวัน ณ อรุณา. (2551). **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง.**

การค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุดาพร วรพล. (2540, เมษายน – มิถุนายน). **การจัดการท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ.**

จุลสารการท่องเที่ยว, 16 : 33-41.

สุภางศ์ จันทวานิช. (2529). **วัฒนธรรม : ความหมาย และความสำคัญ รายงานการสัมมนาเรื่อง**

วัฒนธรรมกับการพัฒนา. เชียงใหม่ : โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ. (2538, ตุลาคม – ธันวาคม). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : วิธีสู่การท่องเที่ยวอย่าง**

ยั่งยืน. จุลสารการท่องเที่ยว, 14 : 25-28.

เสถียร โกเศศ นาคะปะทีป. (2515). **ความรู้เรื่องวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.**

เสรี วงศ์ไพจิตร. (มกราคม 2534). **ความรู้เที่ยวไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและปีท่องเที่ยวไทย.**

จุลสารการท่องเที่ยว, (6) 1 : 2.

สายพิณ ยิ้มอ่อน. (2548). **ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย.**

ปทุมธานี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สารคดีเที่ยวทั่วไทย. (2549). **โฮมสเตย์ทางเลือกท่องเที่ยวไทย ในปี 2550. ค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2553,**

จาก <http://www.manager.co.th/Home>

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2542). **โครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา**

แพร่ น่าน. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อมรา พงศาพิชญ์. (2538). **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**

อภิชัย พันธเสน. (2539). **พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรดก แนวคิด ทฤษฎีและภาพรวมของ**

การพัฒนา. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Burk A. and Medlik. (1981). **Tourism: past, present and future. 2nd ed. London : Heinemann.**

Cohen E. (1995). **Thai tourism hill tribes. Bangkok : White Lotus.**

- Collier, A. & Harraway, S. (1997). **The New Zealand tourism industry**. 2nd ed.
New York : Longman.
- McIntosh, G. and Ritchie. (1995). **Tourism principle, practices philosophies**. 5^{ed}.
New York : John and Sons.
- McIntosh, R. W. and Goeldner, Charles R. (1986). **Tourism principles, practices,
philosophies**. 5th ed. New York : John Wiley & Sons.
- Mill, R. C., and Morrison, M. (1985). **The tourism system**. New Jersey : Prentice-Hall.
- Richards, G. (1995). **Cultural tourism in Europe**. UK : Guildford.
- Yamane, T. (1973). **Statistic as introductory analysis**. 3rd ed. Singapore : Time Printer.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ง
ภาพกิจกรรมต่างๆ

รายชื่อกลุ่มผู้ที่ให้การสัมภาษณ์

กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชน

1. นายโสภณ	สุวรรณรัตน์
2. พ.ต.อ. จุลฤทธิ์	จุลกะ
3. นายบุญเลิศ	ลันทนา
4. นายสรศักดิ์	เจริญศักดิ์
5. นายจรัญ	นันทโคตร
6. นายบุญเลิศ	ลันทนา
7. นายปราการ	ไชนนอก
8. นายคงศักดิ์	ราชพรหมา
9. นายอนุสรณ์	แสนประสิทธิ์
10. นายอภิรัตน์	รังสีมัน
11. นายถาวร	เชื้อบุญมี
12. นางคำฝูง	เชื้อบุญมี
13. นายฮอง	เชื้อบุญมี
14. นายสมควร	ทรงพุทธ
15. นางวรรณิ	นรินทร์
16. นางอภิญา	กิตติพงษ์
17. นายชะหวัน	ทรงพุทธ
18. นายสมโภชน์	ยศปัญญา
19. นายบุญมี	โชนศรี
20. นายทองแก้ว	ศรีวงษา

กลุ่มที่ 2 ประชาชนในบ้านด้านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1. นายอนุวัฒน์	จำปาสิม
2. นายวินัย	แก้วคำพัน
3. นายบัวรอง	แก้วคำพัน
4. นายเอื่อม	ขันทะบัวศรี
5. นายหนูหลั่น	เกตุนา

6. นางลำไพร	สังฆวงค์
7. นางภัทรานิษฐ์	แก้วมั่ง
8. นางเปรมรัตนา	กุลวงค์
9. นางเกศน์สิริ	จันทะดวง
10. นางวิไลวรรณ	แก้วคำพัน
11. นาย मुख	สุพรมอินทร์
12. นายดวงดี	สังฆะวงค์
13. นายบุญทัน	จับปิดกา
14. นางบาท	วันหากิจ
15. นางไคร	แก้วยาศรี
16. นางบัวหลั่น	สังฆะวงค์
17. นางดวง	ทานา
18. นางจด	มูลทากรรม
19. นางคำผูก	พันธะบัวศรี
20. นางบุญช่วย	จันทะคีรี
21. นางสง่า	สารมะโน
22. นางบุญรอด	สรวะพันธ์
23. นางเอื้อ	ศรีวงไชย์
24. นางระเบียบ	สอนสีดา
25. นางลำพูน	สรวะพันธ์
26. นางสลวย	ชัยพิม
27. นางบุญسوب	ศรีกระทุม
28. นางบัวลิน	ยาฟอง
29. นางทองไหล	แก้วยาศรี
30. นางโสดา	ศรีกระทุม

แบบสอบถามเลขที่.....

เรียน ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทุกท่าน

ข้าพเจ้า นายประพัทธ์ชัย ไชยนอก นักศึกษาปริญญาโท สาขายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กำลังทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย” ท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ และได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลในเรื่องดังกล่าวข้างต้น ข้าพเจ้าใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการให้สัมภาษณ์ ขอให้ท่านตอบคำถามตามความรู้สึกที่แท้จริงของท่านมากที่สุด ทุกคำตอบที่ท่านตอบล้วนมีค่ายิ่ง ทั้งนี้เพราะทุกคำตอบที่ท่านตอบ และให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม คำตอบของท่านไม่มีถูกหรือผิด เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกร่วมบุคคล ซึ่งผู้วิจัยจะถือเป็นความลับ โดยจะนำไปใช้ประโยชน์เฉพาะในงานวิจัยนี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณที่กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายประพัทธ์ชัย ไชยนอก)

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย

อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

คำชี้แจง 1. แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุ ต่ำกว่า 20 ปี 20-30 ปี
 31-40 ปี 41-50 ปี
 51-60 ปี สูงกว่า 60 ปี

3. ระดับการศึกษา

ไม่ได้เรียน ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษา อนุปริญญา หรือเทียบเท่า
 ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

4. อาชีพ

เกษตรกรรม ค้าขาย
 รับราชการ รัฐวิสาหกิจ นักเรียน นักศึกษา
 แม่บ้าน อื่นๆ โปรดระบุ

5. ท่านมาเที่ยวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลยเพื่อเยี่ยมชม (เลือกได้มากกว่า 1 รายการ)

เทศกาลงานประเพณีต่างๆ ได้แก่ ประเพณีผีตาโขน
 วิถีชีวิตของคนในชุมชน โบราณวัตถุ ศาสนสถาน สถาปัตยกรรม
 การละเล่นพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

1.1 ท่านมาท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....

1.2 ท่านคิดว่าสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม วัฒนธรรม เทศกาลและงานประเพณี ที่ท่านมา เยี่ยมชมที่ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีอะไรบ้าง ทำไมท่านจึงเลือกที่จะมาเยี่ยมชมสิ่งเหล่านั้น

.....
.....
.....
.....

3. ท่านมีความรู้สึกพึงพอใจ หรือไม่ที่ท่านได้ตัดสินใจเดินทางมา ท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวด้าน วัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย อย่างไร

.....
.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่าสภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีความแตกต่าง จาก สภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของสถานที่อื่นๆ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ท่านคิดว่าสิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่างๆที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม ร้านอาหาร สถานเริงรมย์ต่างๆ โรงพยาบาล ไปรษณีย์สถานีตำรวจ สถานบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว หรือ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ระบบคมนาคมขนส่ง สวัสดิการด้านการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

3.1 ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยวิธีใด

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่าระบบการคมนาคมขนส่งโดยสารที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.3 ท่านคิดว่าเส้นทางการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมอันได้แก่ สภาพถนน ป้ายบอกทาง ระบบไฟฟ้า หรืออื่นๆ ที่มีผลต่อการเดินทาง มีความเหมาะสมต่อการให้ข้อมูลบริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

1. เมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ท่านรู้สึกประทับใจหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ควรปรับปรุงด้านใดบ้าง

.....
.....
.....
.....

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 เมื่อท่านมาท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ท่านประสบกับปัญหาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้อย่างไรบ้าง และควรปรับปรุงอย่างไร

4.1 ด้านที่พัก

.....
.....
.....

4.2 ด้านร้านอาหาร

.....
.....
.....

4.3 ด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก

.....
.....
.....

4.4 ด้านการเดินทาง

.....
.....
.....

4.5 ด้านข้อมูลทางการท่องเที่ยว

.....
.....
.....

4.6 ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน

.....
.....
.....

4.7 อื่นๆ (โปรดระบุ) เช่น ความไม่ปลอดภัยในชีวิต

.....
.....
.....

3. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

3.1 ท่านพบอุปสรรคในการเดินทางใดบ้างในการเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ใน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เช่น เส้นทางการเดินทาง สภาพถนน ป้ายบอกทาง ยานพาหนะที่มีไว้บริการให้แก่ักท่องเที่ยว ระบบขนส่งโดยสาร หรืออื่นๆ เป็นต้น

.....
.....
.....
.....
.....

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ และรายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อหาแนวทาง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย วันที่ 25 กรกฎาคม 2553 ณ. ที่ทำการกำนันตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

09.00 -09.30 น.	- ลงทะเบียน –สร้างความสัมพันธ์ระหว่างทีมวิจัยและตัวแทนประชาชน
09.30 - 10.00 น.	- รายงานการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้นำ ประชาชนในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอด่านซ้ายให้กับกลุ่มผู้นำและตัวแทนประชาชนทราบล่วงหน้ากำหนดหัวข้อการสนทนากลุ่มและหัวข้อการหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
10.00 -10.15น.	- พักรับประทานอาหารว่าง
10.15 - 11.15 น.	- แบ่งกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม ระดมความคิดหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
11.15 - 11.30 น.	- แต่ละกลุ่มเสนอแนวทางและวิธีการที่คิดได้นำเสนอต่อที่ประชุมเพื่อสังเคราะห์ เป็นแนวทางของที่ประชุมนำไปสู่แกนนำและประชาชนด้านการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
11.30 - 12.00น.	- ที่ประชุมรับรองและประกาศเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
คณะผู้วิจัยกล่าวขอบคุณปิดประชุมและเชิญรับประทานอาหาร

รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

วันที่ 25 กรกฎาคม 2553 ณ. ที่ทำการกำนันตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
1	นายโสภณ สุวรรณรัตน์	นายอำเภอด่านซ้าย
2	นายบุญเลิศ ลันทนา	ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา
3	นายบุญเลิศ ลันทนา	ปลัดอำเภอฝ่ายการท่องเที่ยว
4	พ.ต.อ. จุลฤทธิ์ จุลกะ	ผู้กำกับการตำรวจท่องเที่ยว
5	นายคงศักดิ์ ราชพรหมา	ผู้ใหญ่บ้าน บ้านด่านซ้าย
6	นายจรัญ นันทโคตร	กรรมการหมู่บ้าน
7	นายอภิรัตน์ รังสีมัน	กรรมการหมู่บ้าน
8	นายปรการ ไชยนอก	เจ้าหน้าที่อบต.บ้านด่านซ้าย
9	นายสรศักดิ์ เจริญศักดิ์	ผู้ที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรม
10	นายอนุสรณ์ แสนประสิทธิ์	อาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรม
12	นายถาวร เชื้อบุญมี	ผู้อาวุโส (เจ้าพ่อกวน)
13	นางคำฝูง เชื้อบุญมี	ผู้อาวุโส (นางเทียม)
14	นายสอง เชื้อบุญมี	ผู้อาวุโส (เจ้าพ่อกวน)
15	นางวรรณิ นรินทร์	ผู้ประกอบการร้านอาหาร
16	นางอภิญา กิตติพงษ์	ผู้ประกอบการร้านขายของที่ระลึก
17	นางอภิญา กิตติพงษ์	ผู้ประกอบการให้บริการที่พัก
18	นายชะหวัน ทรงพุทธ	ตัวแทนชาวบ้าน
19	นายสมโภชน์ ยศปัญญา	ตัวแทนชาวบ้าน
20	นายสมควร ทรงพุทธ	ตัวแทนชาวบ้าน

ภาพประกอบ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

พระธาตุศรีสองรัก

วัดเนรมิตวิปัสสนา

วัดโพธิ์ชัย

พิพิธภัณฑ์ฝึตโกน

น้ำตกแก่งสองคอน

ประเพณีแห่ผีตาโขน

ขบวนแห่พระเวสสันดร- พระนางมัทรี

ขบวนแห่เจ้าพ่อกวน

ขบวนแห่เจ้าพ่อกวน

เจ้าพ่อกวน สักการะพระธาตุศรีสองรัก

ขบวนนางรำ

ขบวนแห่ศีดาโจน

ผีตาโขนใหญ่

ผีตาโขนเล็ก

ศิตาโขนรูปแบบต่างๆ

ภาพกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้การสัมภาษณ์

กลุ่มนักท่องเที่ยวจากจังหวัดเพชรบูรณ์

นักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ

นักท่องเที่ยวจากจังหวัดตาก

นักท่องเที่ยวจากจังหวัดสกลนคร

นักท่องเที่ยวจากจังหวัดหนองคาย

นักท่องเที่ยวจากจังหวัดนนทบุรี

นักท่องเที่ยวกจากจังหวัดอุดรดิษฐ์

กลุ่มนักท่องเที่ยวมาสักการะพระธาตุศรีสองรัก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายประพัทธ์ชัย ไชยนอก
วัน/เดือน/ปีเกิด	15 กุมภาพันธ์ 2508
สถานที่เกิด	บ้านหนองฟ้าแลบ หมู่ 8 ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
ที่อยู่ปัจจุบัน	137 หมู่ 8 ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2520 มัธยมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนศรีสองรักวิทยา พ.ศ. 2524 ปริญญาตรีเกษตรศาสตร์บัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการเกษตร วิทยาลัยบัณฑิตสกลนคร จังหวัดสกลนคร พ.ศ. 2553 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	กำนันบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ที่ทำการกำนันตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย